

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

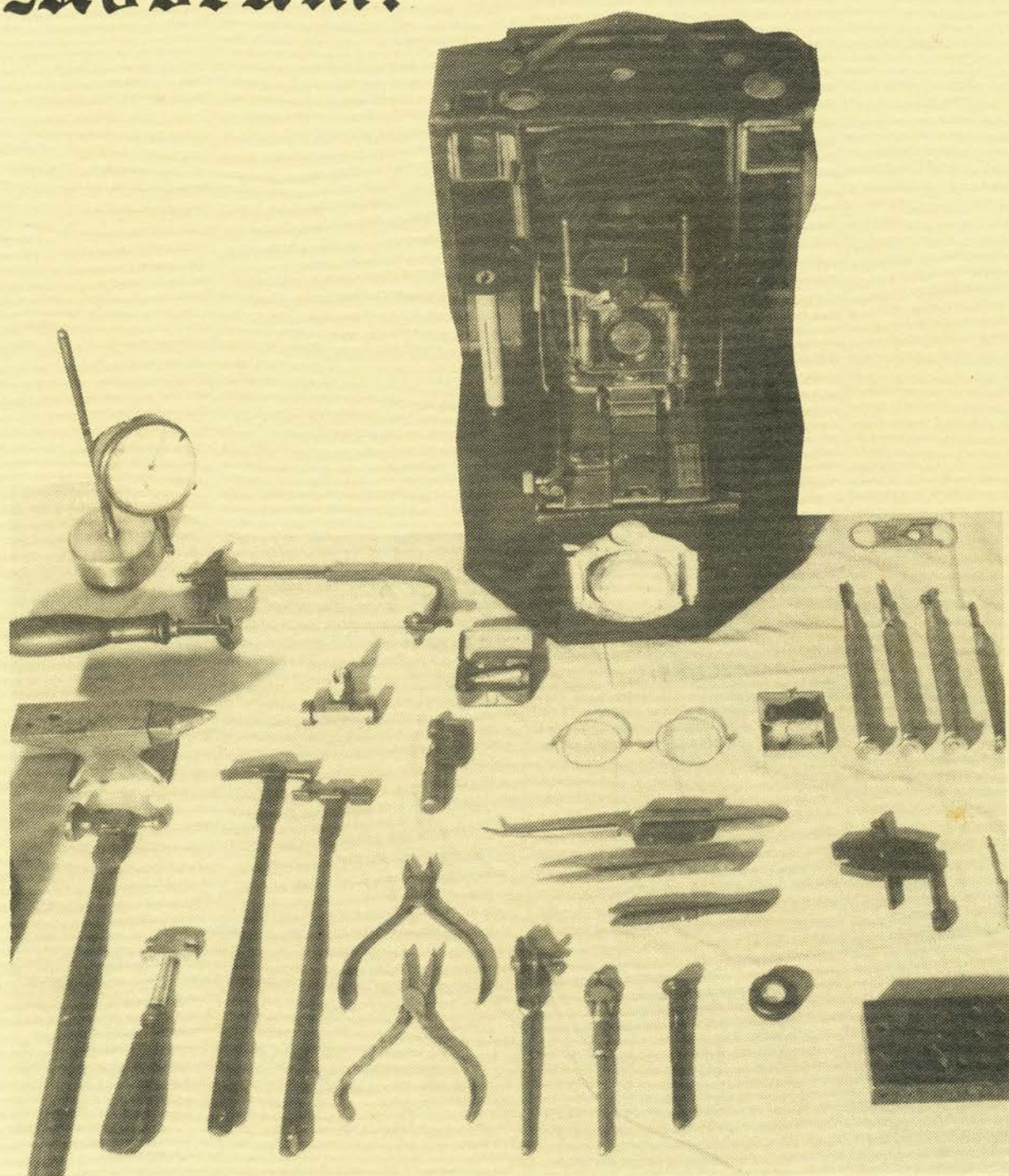
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

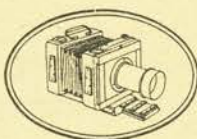
Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Foto Mekanisk Museum!

Dansk Fotohistorisk Selskab

INDHOLDSFORTEGNELSE

Formand Niels Resdahl-Jensen
Rygårds Alle 33A
2900 Hellerup.
31 62 09 62

Næstformand Tune Laug
Vanløse Alle 80
2720 Vanløse.
31 79 07 15

Redaktør Flemming Berendt
Teglårdsvej 308
3050 Humlebæk.
42 19 22 99

Kasserer Niels-Ove Rolighed
Terpetvej 585
9830 Tårs.
98 96 15 41

Bestyrelse Ole Knudsen
Skt. Jørgensvej 10
4000 Roskilde.
42 36 99 70

Svenn Hugo
Poulsvej 1
4040 Jyllinge.
46 73 27 44

Jylland Kaj Kempel
Overager 10
7120 Vejle øst.
75 81 45 11

Æresmedlem: Flemming Anholm.
Sigfred Løvstad.

D.F.S. Mødelokaler:
ØSTERBRO MEDBORGERHUS
ÅRHUSGADE 103
KØBENHAVN Ø.

FORMIDLINGSSALG afholdes i april og december måned. Medlemskab obligatorisk. Sælger og køber betaler hver 10% af salgsprisen i salær til selskabets kasse.

1 FOTO MEKANISK MUSEUM

4 ET MUSEUM BLIVER TIL. 2. DEL.
Flemming Anholm.

20 HISTORIEN OM PETER ELFELT.
Hovedstadens "originaler", mm.
Flemming Berendt.

28 FOTOGRAFEN JOHAN EMILIUS BØGH.
Poul Pedersen.

36 DEN TREDIE MAND. FOX TALBOT.
Thorleif Sjøvold.

40 DEN RUSSISKE LEICA-KOPI FED.
Ved Niels-Ove Rolighed.

46 SÅDAN BEGYNDTE DET HELE....
Hans Bonnesen.

50 UNGARNS FOTOMUSEUM.
Flemming Berendt.

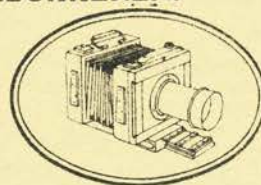
60 DIT OG DAT.

61 FORMIDLINGSSALGSLISTEN.

62 MØDERÆKKEN.

65 SOPHUS JUNCKER-JENSEN.
HER ER MIT LIV....
Erindringer.

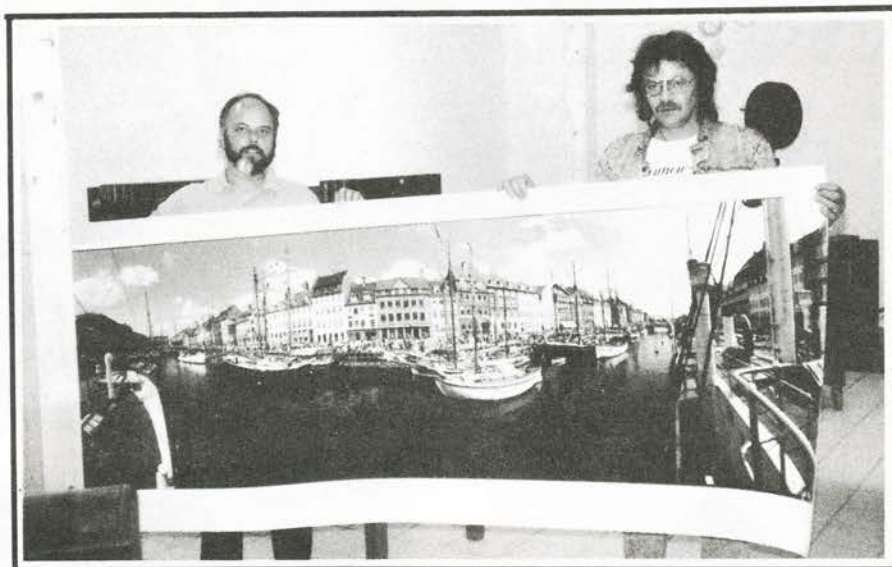
77 SPALTELUKKEREN.

FORMIDLINGSSALGSLISTE rekv. senest 1.marts og 1.november. Tilbud pr. brev fremsendes til:
TUNE LAUG, VANLØSE ALLE 80,
2720 VANLØSE. TELEFON: 31 79 07 15.

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af skriftet samt dele deraf er kun tilladt efter skriftlig tilladelse fra Dansk Fotohistorisk Selskab.
No part of this publication may be reproduced in any form, without prior permission in writing from the Copyright holder. Copyright D.F.S. all rights reserved under international Copyright Conventions ISBN 0107-6329 Denmark.

Foto Mekanisk Museum!

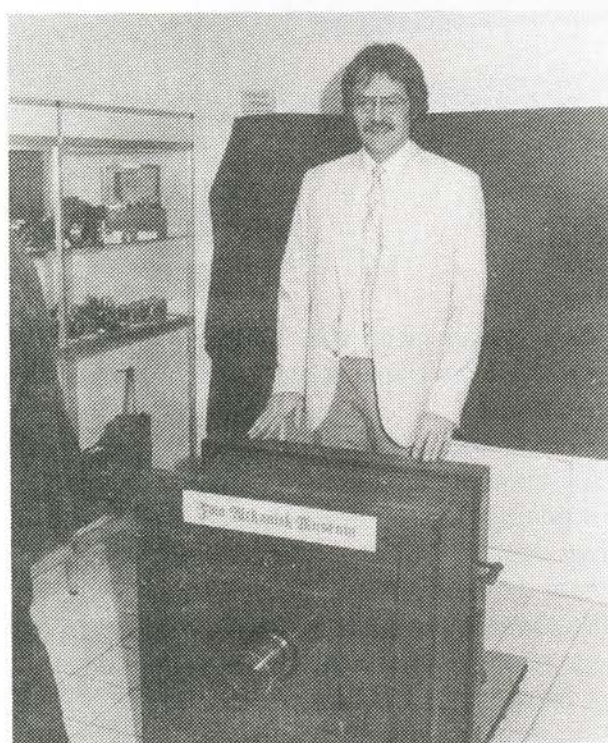

2.juni overrakte DFS sin gave til museet.
Et panoramabillede af Nyhavn.

Flemming Anholm

På Vesterbro Hr. Reimann gik,
ekspert i fotomekanik,
han havde lært sit fag hos Kvelland,
som er berømt på hele Sjælland.
Snart kunne Reimann lukke op
sin velkendte fotoshop
i Abel Cathrines Gade,
og kunderne var kisteglade.
Da Reimann elskede at samle
på fotosager, helst de gamle,
blev det i tidens løb til masser
af ting i æsker og i kasser,
af stort og småt, af ting som fylder
i skabe, skuffer og på hylder.
Alt det vil Reimann vise frem,
men dertil kræves jo et hjem,
hvor han kan ta` imod publikken,
- det kan man ikke i butikken.
Men sig, hvor finder man et hus?
jo, Reimann fik en staldfidus,
en hestestald, men uden heste,
den løsning var jo nok den bedste,
og hestestalden som stod tom
ku` sikkert sagtens bygges om.
Nu er der det ved byggeplaner,
de koster jo en del bananer,
og mange reimanske moneter
var bundet i hans rariteter,
og alle ved vel hvilken kval
det er at skaffe kapital.

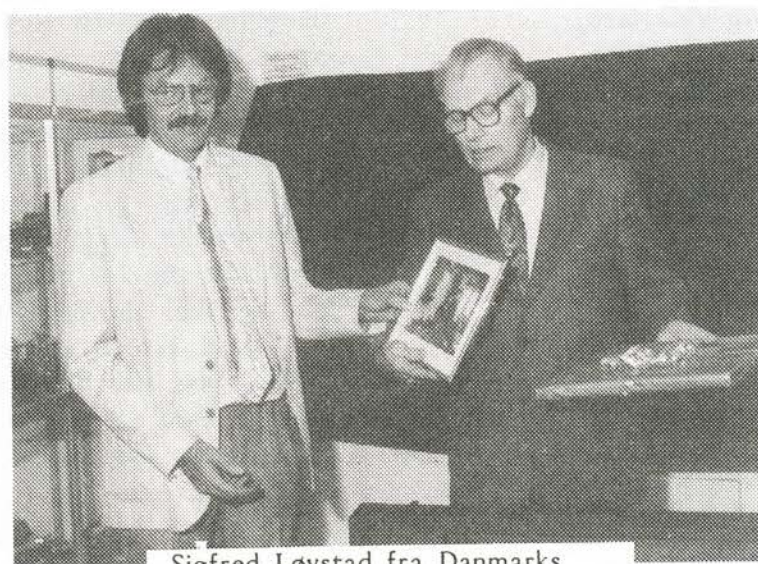
Dog lykken stod den kække bi,
en gammel dame ville gi`
sin støtte til den her ide,
så hun blev Reimanns gode fe.
Så kunne man da gå i gang
med sav og hammer, høvl og tang,
og der blev slidt, vel mest af Reimann,
som er både stærk og sej mand,
omtrent som Aakjærs Jens Vejmand,
og han har mod, er ingen fej mand,
i Norge siger de en grei mand.
Og det er lykkeligt at Reimann
er sluppet for at få en begmand
men med beslutsomhed så kækt
fik gennemført sit livs projekt
og nu står hans museum rede,
som vi kan se, der er til stede.
Med dette mekanikkens tempel
har Arne Reimann sat sit stempel
på Vesterbro, ja, København,
- det var et længe dybfølt savn.
Vi takker dig for din gerning,
hvorfor sku` de ha` alt i Herning.
Da jeg er ved at slutte talen
så be`r jeg alle her i salen
at råbe med så godt i kan
på et hurra for dagens mand!

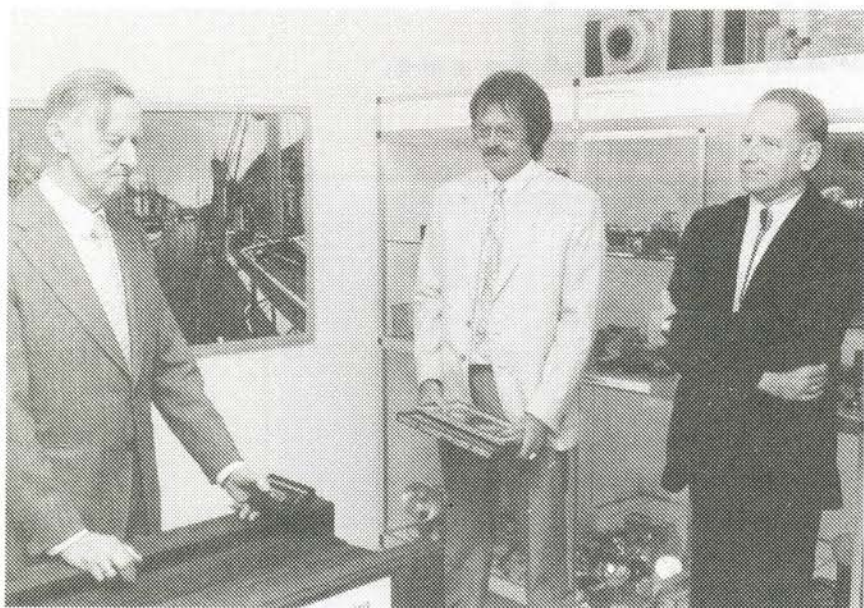
Arne Reimann takker for den store tilslutning.

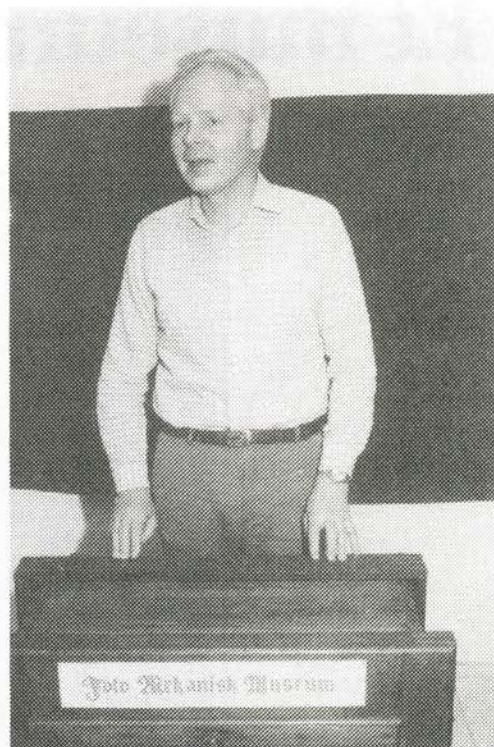
Oldermanden for Fotograflauget, Niels Elswing, holder indvielsestalen.

Sigfred Løvstad fra Danmarks Fotomuseum ønsker held og lykke!

Fl. Anholm deklamerer.

Formanden for D.F.S. afslører
Selskabets gave.

Næste generation!

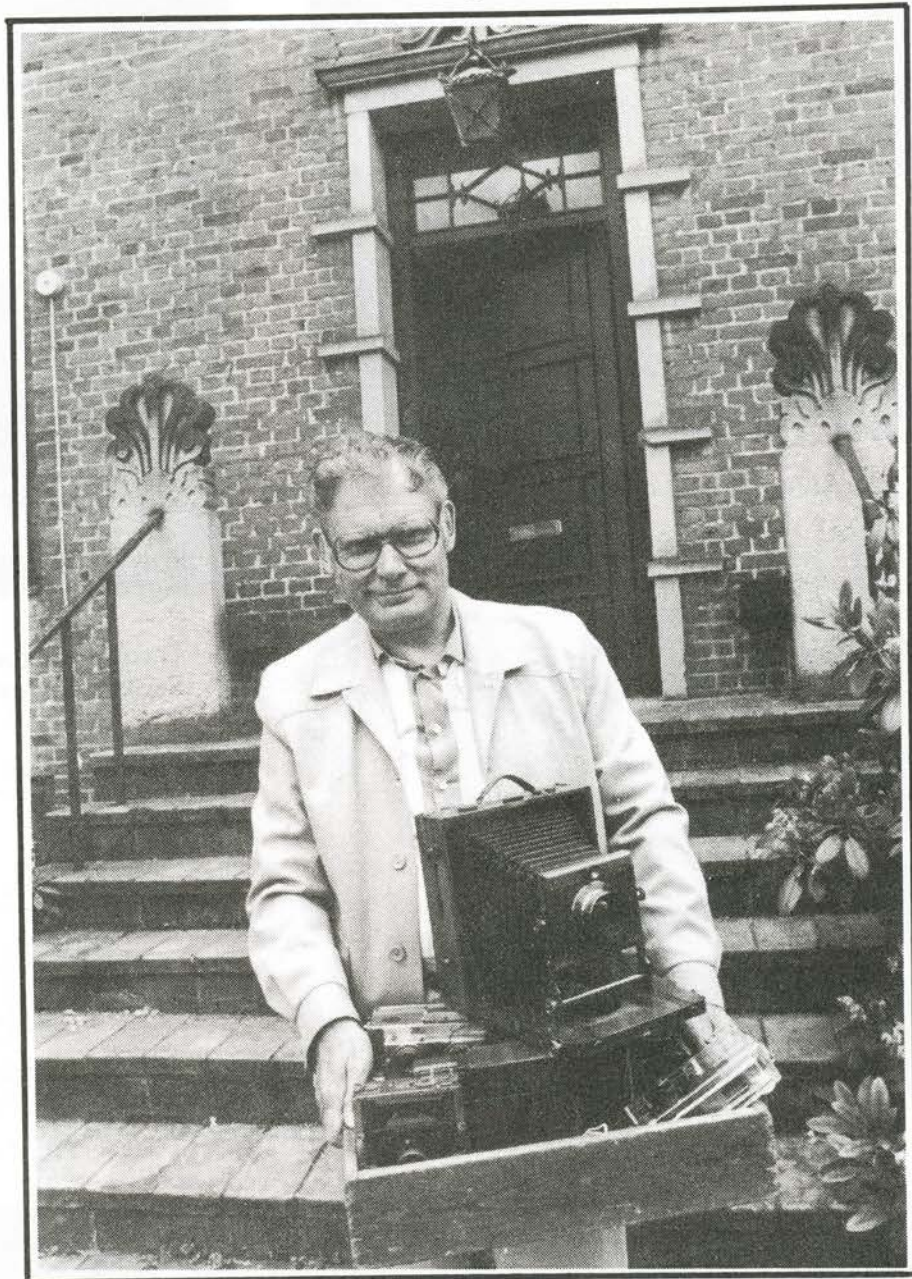

Elswing, Løvstad, Reimann, Resdahl og
Berendt.

Foto: Andreas T. Mørch ●

Et museum bliver til....

Flemming Anholm

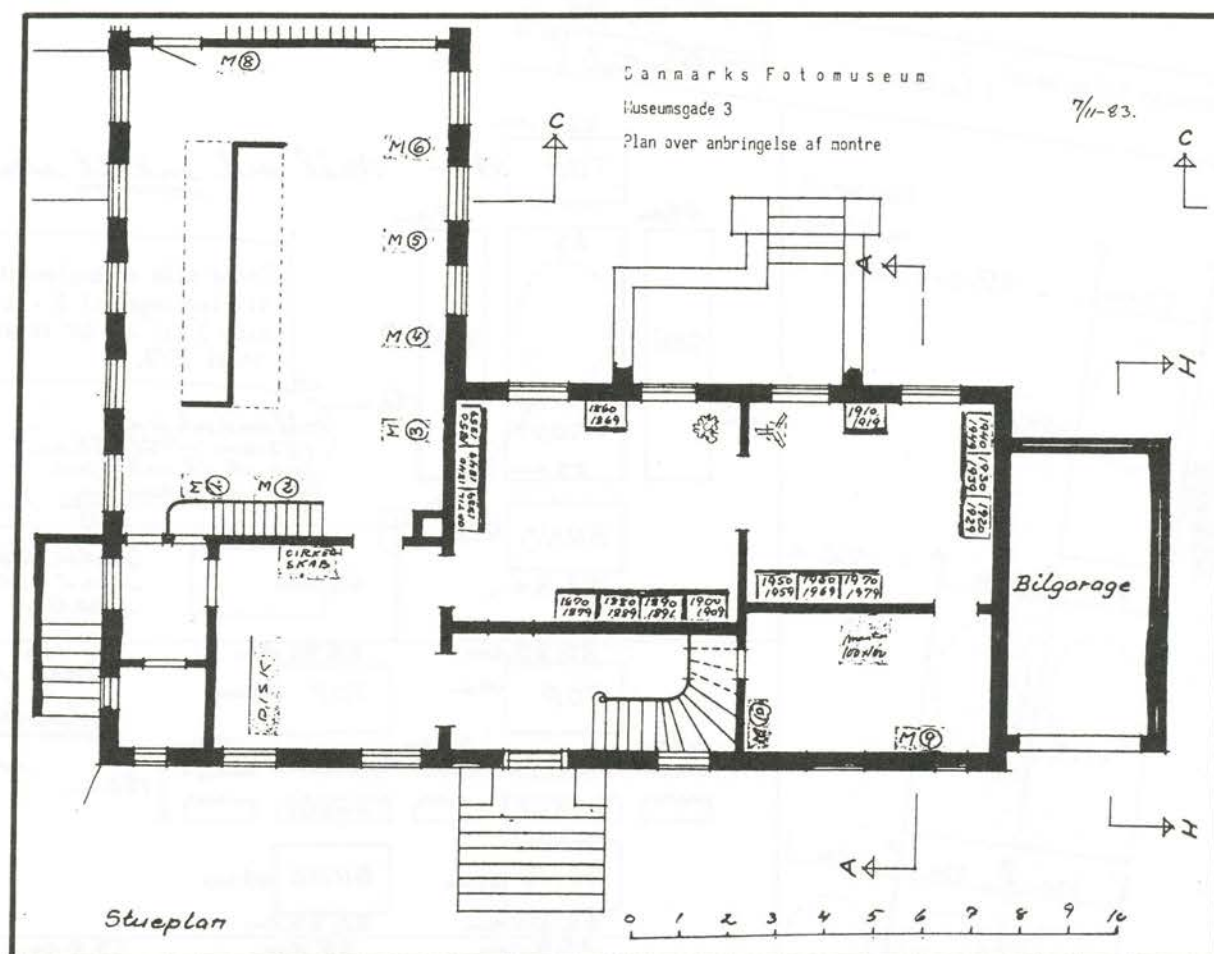
"Jeg bærer med smil min byrde".
Foto: Hugo E. 1983.

I forrige nummer af Objektiv bragte vi en beretning om optakten til Danmarks Fotomuseum i Herning, som blev indviet den 31. august 1984.

Og vi fortalte om det store arbejde og den kamp, som Løvstad havde præsteret for at få realiseret sin mangeårige drøm

om at få oprettet et museum for fotografiens historie - et museum, som skulle kunne stå mål med de bedste museer ude i verden.

At det var Sigfred Løvstads indsats, der var afgørende for, at vi i dag har dette store museum, er utvivlsomt.

N.O. Hansen

De kommunale myndigheder med borgmester N.O. Hansen i spidsen gik ind for ideen. Her kommer et af de tilfælde af held ind i billedet, som har bevirket, at museet i dag befinder sig i virkelig stor-slåede og velegnede omgivelser.

Der var nemlig et hus, der næsten var som skræddersyet til formålet, og det blev ledigt.

Huset, der oprindeligt var bygget som konfektionsfabrik og senere en overgang var specialarbejderskole, har ikke den mindste lighed, hverken i det ydre eller det indre, med en fabriksbygning. Det ligner nærmest, hvad man kunne kalde en stor herskabsvilla, beliggende i kanten af Herning bycentrum.

Herning kommune udlejede huset for 0 kroner og påtog sig tillige at afholde alle udgifter i forbindelse med forbrug af lys, vand samt skatter og andre afgifter.

Desuden har faglige organisationer, firmaer og mange private vist sig meget forstående over for tanken om dette museum og støttet det med økonomiske midler!

Løvstad og D.F.S.

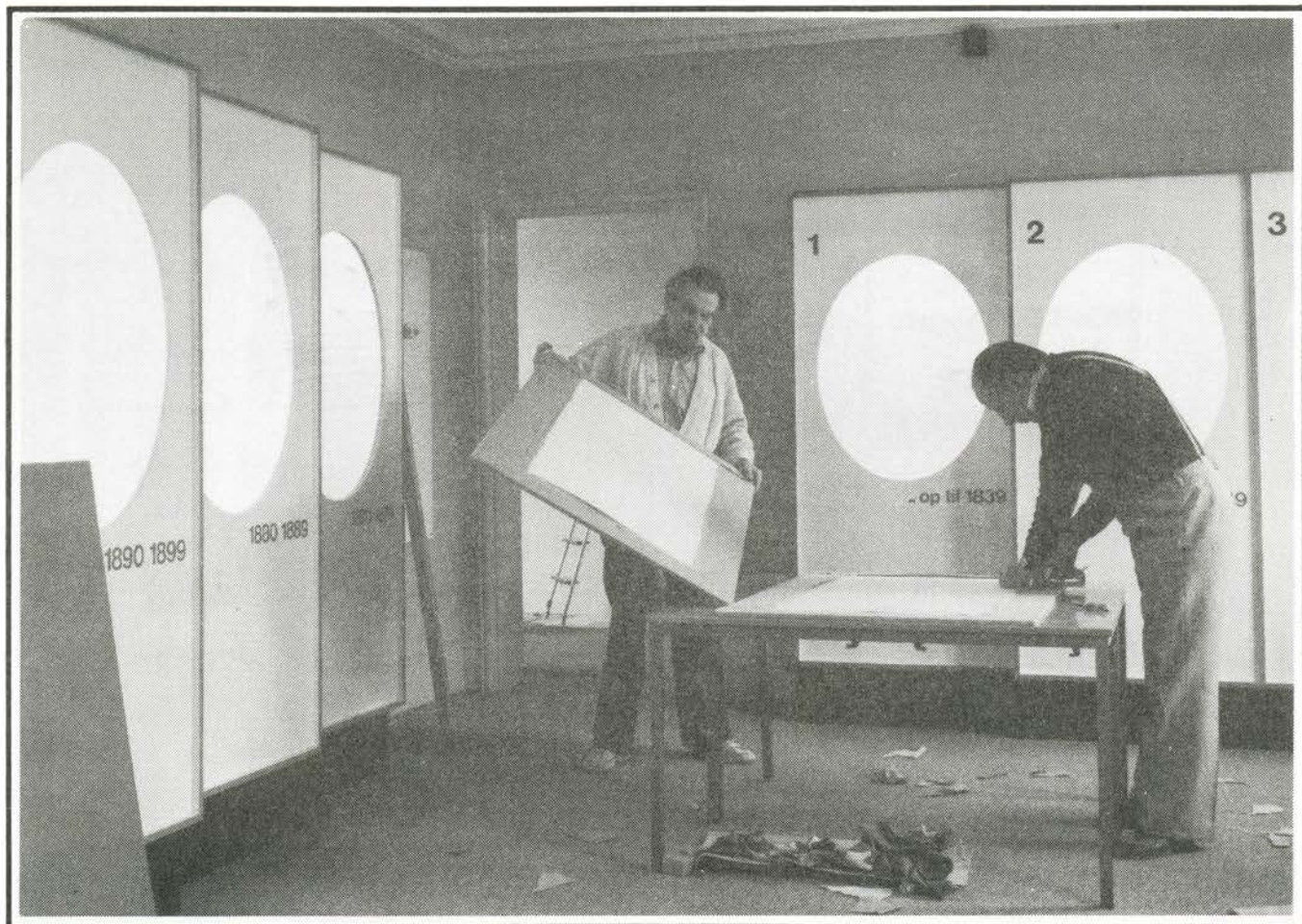
Sigfred Løvestads kontakt med Dansk Fotohistorisk Selskab har haft betydning, dels ved omtale og artikler i vort blad, men også fordi han nu i en længere årrække som ulønnet konsulent har haft vor redaktør Flemming Berendt, der har assisteret ham på talrige måder.

Men også den driftige by Herning må siges at have haft heldet med sig.

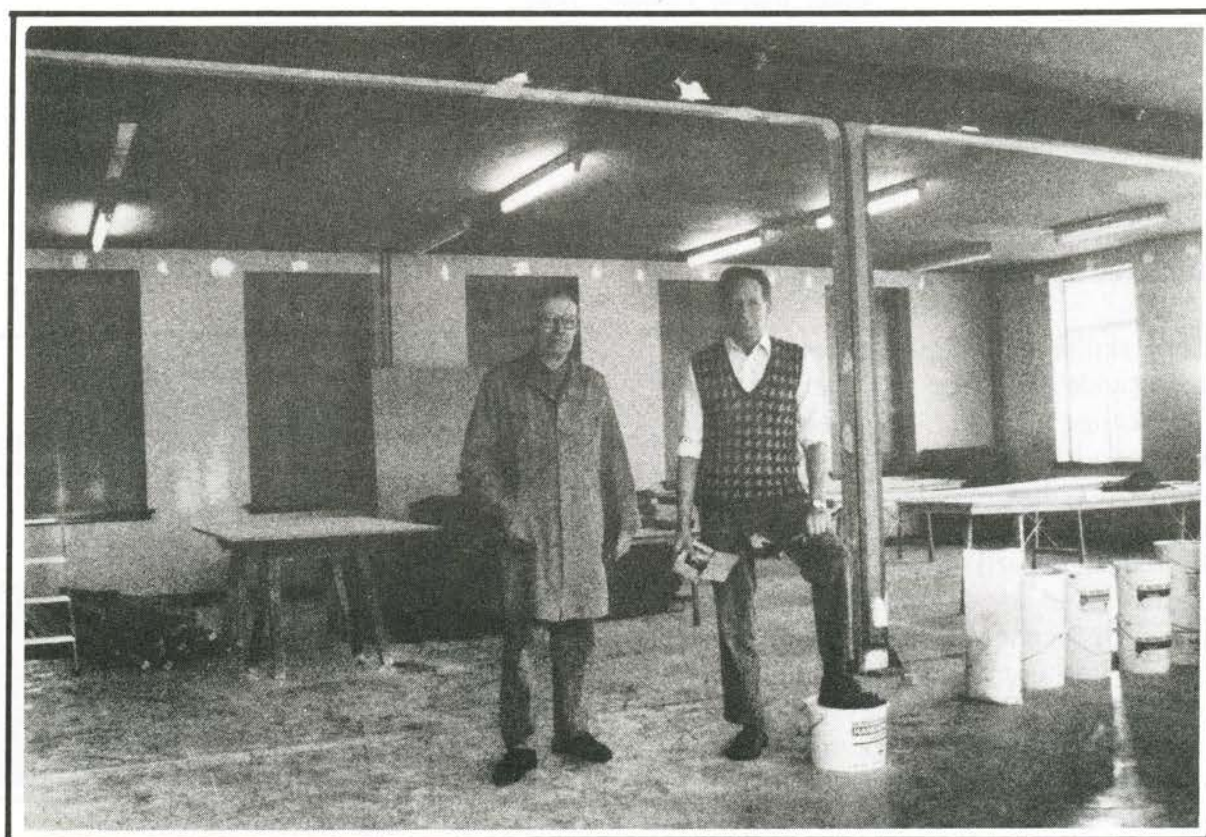
Den har vederlagsfrit fået disposition over Løvestads meget værdifulde samling på den betingelse, at han indtil sit 67. år skal fungere som lønnet museumsleder.

En bestyrelse for fotomuseet blev dannet bestående af Repræsentanter for: Danmarks Fotohandlerforening, Dansk Fotografisk Forening, Fotobranchens Leverandørforening, Fotografisk Landsforbund, Nationalmuseet og naturligvis Herning Bystyre.

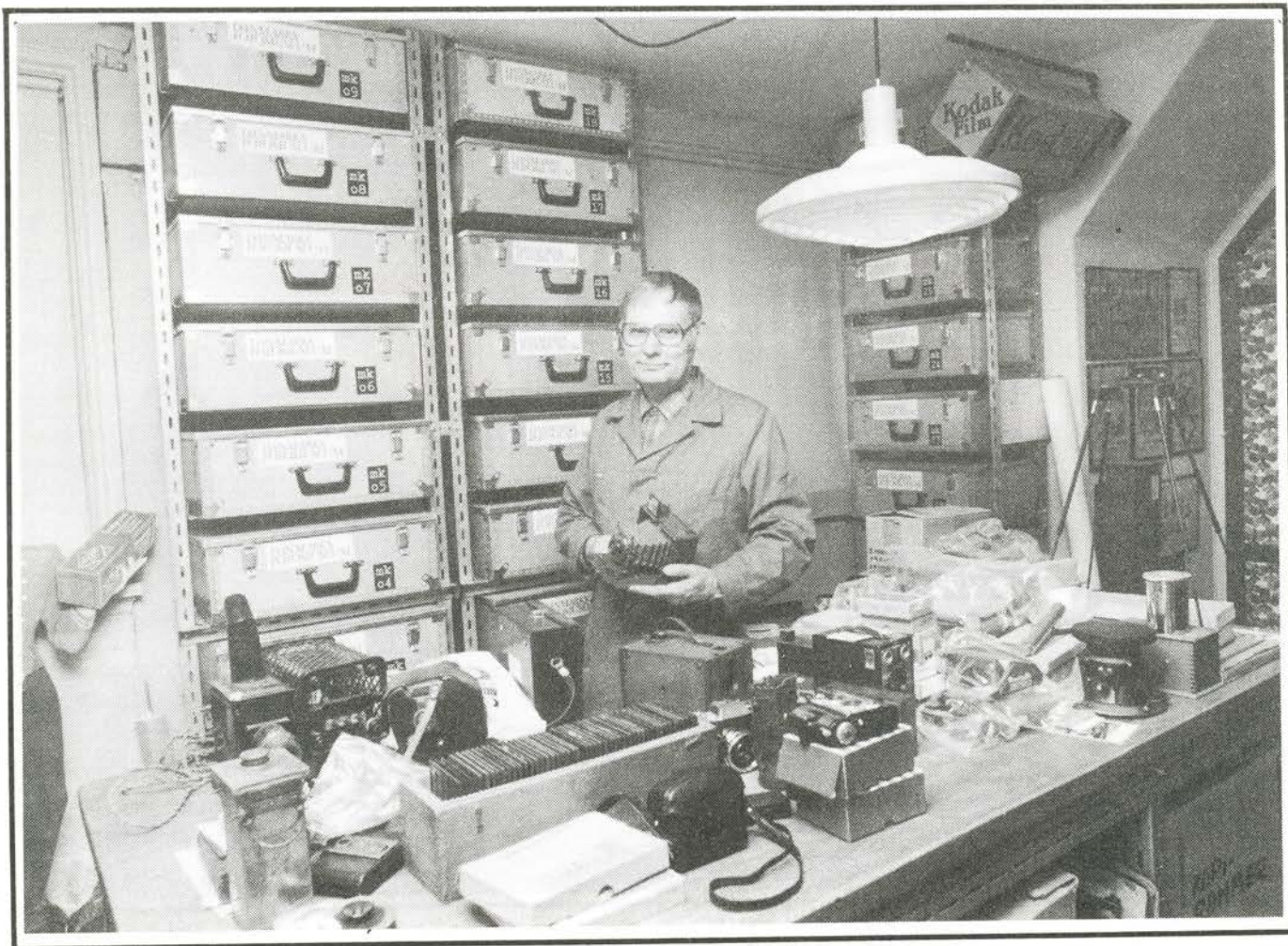
1983 blev Danmarks Fotomuseums's Venner stiftet, nu i 1990 er der godt 200 medlemmer, som gennem deres kontingent bidrager væsentligt til museet aktiviteter.

Finn Bennekov og Kaj Krøjgaard kreerer de specielle montre. 1984.

De to "arbejdsmænd" i det kommende Foto-Galleri.

Sigfred Løvstad henter udstillingsgenstande fra museets magasin.
Foto: Bjarne Lippert. 1984.

»Skræddersyede« montrer

Endvidere skulle naturligvis de mange museumsgenstande placeres og fremvises på bedst tænkelige måde. En del montrer blev købt, andre doneret, men de mest bemærkelsesværdige montrer havde Løvstad selv kreeret og fået fremstillet og monteret på stedet, hvortil de er "skræddersyede", med bistand af de omtalte to langtidsledige. De præsenterer sig særlig godt, fordi de er lidt usædvanlige - nemlig med en oval rude, hvilket gør det langt mere interessant end de sædvanlige montre, man ellers ser på de fleste museer.

Men i slutningen af juli måned begyndte man på at sætte de sidste genstande på plads for at være klar til åbningen.

De "skræddersyede" montre.
Foto: S. Løvstad.

Fl. Berendt overrækker S. Løvstad et fotografi af NORKA-Hansen. Optagelsen er gjort af F.B.

I forgrunden det veludførte daguerreotypikamera!

Borgmester N.O. Hansen foreviges på storformat.

Foto: Leif Wermblad. 1984.

Indvielsen

En hel del mennesker var kommet til Herning for at bive indvielsen af Danmarks Fotomuseum. Også vor forening var pænt repræsenteret med bestyrelsen i spidsen, da Sigfred Løvstad kunne åbne dørene til sin samling og byde velkommen til denne for ham så store dag.

Foruden de mange blomsterhilsener var der også mere konkrete gaver, bl.a. fra de store fotografiske firmaer, Kodak, Ilford, Agfa o.s.v., og ikke mindst fra medlemmer af vort selskab.

Det blev til ialt 104 givere og kr. 87.500 i kontanter!

2 gaver fra D.F.S.

PÅ vore vegne kunne Flemming Berendt overdrage til museet en nøjagtig kopi af et daguerreotypikamera fra 1839, samt en interessant samling cirkelrunde billeder optaget på en herregård ved Næstved i årene omkring 1887-1900.

Begge disse to gaver har en højst interessant historie, som vi skal berette lidt mere om.

Museumshymne

Melodi: Jeg vil så gerne eje et fotografi af dig.

En gang i tidernes morgen
for mange var sorgen
- væbner som ridder på borgen -
at kæresten sa`e:

Jeg vil så gerne eje
et fot`grafi af dig,
men vi ved med den slags lege
er for tidligt på vej!
Niepces og ham Daguerre
er ikke født endnu,
du må nøj`s med at spejle
dig dybt i mit øje,
men tænk hvis du gav mig
et rigtigt portræt
som trøster for mig i min græsenke-køje, -
- det ku` jeg li` at eje!

Da sås man kun "in natura"
- i "lev`nes figura" -
da var Camera Obscura
endnu ikke med!

Opfind`re er jo seje
og siger sjældent nej,
men går ad sære veje, -
pluds`lig råber de: Hej!
Nu har vi fået fidusen
til et perfekt portræt:
Et papir med lidt bromsølv
og no`et gelatine,
en smule kemi, og
hvad har man så fået?
Et billede, - til og med et der kan ligne, -
- det bli`r nu hvermands eje!

Snart var man fremme ved "kassen" -
- et billigt, som massen
kunne betjene gelassen,
den blir populær!

Nu vil hvermand eje
et fot`grafi af sig,
men man gik nye veje,
den slags standser jo ej.
Snart kom der bælg og spejle
plus automatisk blitz,
instamatic og mikro,
ja tusind ting mere,
og prisen gik op,
medens vægten gik ned,
af smarte finesser blev flere og flere
- dem ku` man li` at eje!

Dette sku` bli` et "Te Deum"
for Hernings museum,
der bli` er en slags mausoleum
for fotografi!

Vi vil så gerne eje
en samling helt komplet
og vi vil omhygg`lig pleje
unica som dublet!
Fremtiden skal nok bringe
mangen en skat i hus,
der står sære fantastiske
ting på vor liste,
vi ved at de findes,
men hvor mon de er?
Ja alt - fra det første og frem til det sidste
det ku` vi li` at eje!

E.T.

Et daguerreotypikamera anno 1839

Allerede ca. halvandet år før museets åbning vedtog man i D.F.S.'s bestyrelse, at man ville finde på en passende gave til Løvstad, når museet engang stod færdigt. Hvad man skulle give, det var man sådan set ikke klar over, men der skete det, at Flemming Berendt en dag havde et ærinde hos en snedker i Helgolandsgade. Ved dette besøg hos hr. Madsen bemærkede han, at der i et hjørne af lokalet lå en samling meget gamle brædder, faktisk fra snedkermester Madsens fars tid, omkring århundredskiftet.

Det fik ham til at tænke, og tankevirk-somheden resulterede i, at han fandt på, at man kunne lade fremstille en kopi af et daguerreotypikamera.

Han forelagde planen for bestyrelsen, som fandt ideen god.

Derefter satte Flemming Berendt sig i bevægelse for at fremskaffe alle de fornødne oplysninger, der var nødvendige for at kunne fremstille en sådan kopi. F.B. korresponderede med sagkyndige og museer rundt omkring i verden - i Amerika, England, Tyskland, men først og fremmest i Frankrig, og fik efterhånden samlet tilstrækkelig mange oplysninger sammen om konstruktionen af sådan et kamera - de korrekte mål, beslag, optik m.m., og ikke mindst det Giroux skilt, der sad på siden af kameraet.

Snedker Madsen

Snedker Madsen fik forelagt planen og vil-le godt være med på projektet og ikke mindst godt udføre arbejdet vederlagsfrit. Hermed var snedker Madsen indmeldt i Dansk Fotohistorisk Selskab!

Opgaven med beslagene, der skulle være af messing, blev overdraget til den dygtige maskinarbejder Aksel Gram-Møller i Hellebæk, som var villig til at lave disse dippedutter.

Et objektiv skulle man også have, og det blev korrekt fremstillet af et andet medlem, civilingeniør Werner Olsen fra D.T. H.'s optiske laboratorium.

Objektivet sidder i en messingtubus og den fremstillede vor nuværende formand Niels Resdahl-Jensen, som også graverede de nødvendige tal og bogstaver på tubussens forside.

Utallige besøg, 36 ialt, aflagde F.B. hos snedker Madsen, inden det lykkedes at fremstille en daguerreotypikasse, hvis man tør bruge et så beskedent udtryk om en så rigtig historisk sag.

Snedker Madsen var nok en god snedker, men det var Flemming Berendt's opgave, at der blev visse skævheder i kassen, ligesom man skulle kunne se alle høvlstrøgene, dette skulle bevirke, at den kom til at se mere ægte ud. Ganske som om den havde stået på et høloft i Frankrig i 145 år!

Det sidste problem var Giroux-skiltet, fremstillerens garanti for sit arbejde. Det er et ovalt skilt, fremstillet i brændt porcelæn nedfældet i en oval messingplade og anbragt på siden af kameraet. Men at få lavet et sådant skilt var ikke nogen let sag, en normal kopiering var jo udelukket. En porcelæneksperter på 87 år, døde desværre inden han kom i arbejde. Så nu var gode råd dyre.

En redningsmand!

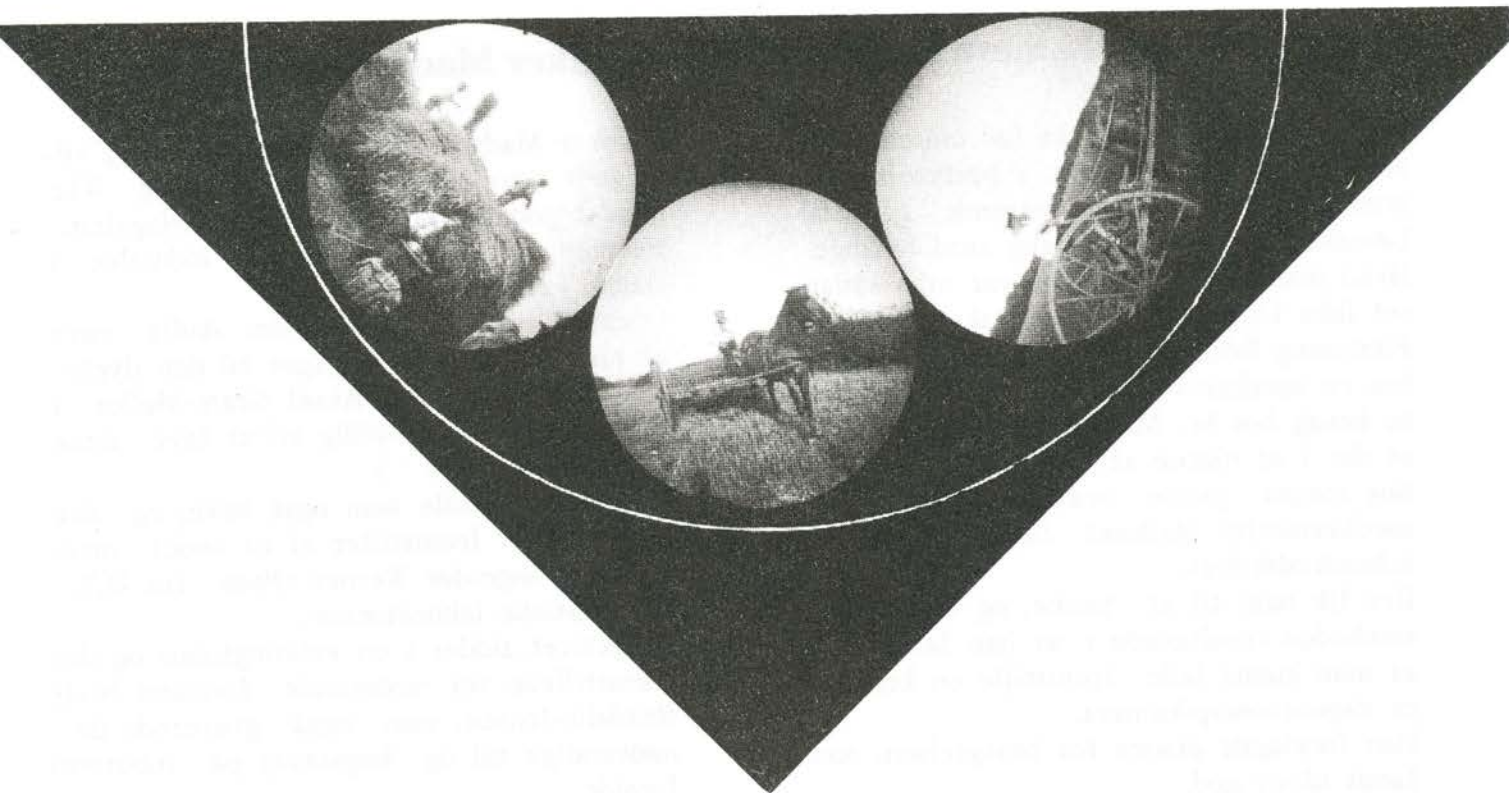
Men så viste det sig, at Sigfred Løvstad under et besøg på Kodakmuseet, Rochester, i 1977 havde taget et nærbillede af

skiltet på det derværende originale daguerreotypikamera. Dette diapositiv blev redningen.

F.B. rettede henvendelse til H-Color i Århus, som vederlagsfrit lod fremstille 12 forskellige kopier i varierende farvetoner, og herfra kunne man så ælge det, som så mest antikveret ud. Messingpladen blev fremstillet af Niels Resdahl, og hermed var der faktisk skabt en tro kopi af et daguerreotypikamera anno 1839!

Dette klenodie indtager nu en hædersplads i museets samling blandt de ældste kameraer.

»Herregårdsliv 1887-1900«

"HERREGÅRDSLIV" ANNO 1887.

Også den anden present, som museet modtog fra D.F.S., har en spændende historie.

Som sagt bestod gaven af 36 cirkelrunde fotografier lavet efter stirnkameraoptagelser. Der er faktisk tale om en stor sjældenhed, det er den største samlede serie stirnfotografier i verden.

Forhistorien er den, at Flemming Berendt ved en tilfældighed kom på sporet af en person, som havde en kasse med nogle mærkelige cirkelformede glasplader. På grund af cirkelformen var de ikke umiddelbart blevet smidt ud.

F.B. var sikker på deres sjældenhed, men kunne på ingen måde få lov til at købe dem for penge. Giveren ønskede, at han skulle bruge dem efter eget ønske i fotohistoriens tjeneste.

Flemming Berendt registrerer de mange Stirn-plader.

Foto: Finn Nesgaard.

Pladerne, ialt ca. 35, blev skyndsomt hjemtaget, og en kontroloprøgning til Sigfred Løvstad bekræftede deres ægthed og sjældenhed.

Det spændende var nu, hvilke motiver der gemte sig på pladerne?

Nationalt klenodie

Efter flere måneders rensningsarbejde blev de første kontaktkopier taget, og F.B. blev hurtigt klar over, at her var der tale om, hvad man kunne kalde et nationalt fotohistorisk klenodie.

Det viste sig at være optagelser foretaget i årene fra ca. 1887 til et stykke ind i det 19 århundrede på en mindre herregård ved Næstved, som hed Rådegård.

Ejeren af Rådegård, Georg Barfred Pedersen, havde været en ganske udmærket fotograf. Han havde, viste det sig, anskaffet sig et Stirn kamera, som var kommet på markedet i 1886.

Stirnkameraet er et cirkelrundt, meget fladt kamera af forkromet messing, med en lille tud, der stikker ud, og som indeholder objektivet, og det er så lille, at det kan komme ud gennem et knaphul i en mands vest, sådan at kameraet er skjult, og man kan derved optage billeder ubemærket - altså en slags spionkamera. Det var meget vanskeligt at arbejde med, for der var ingen søger, og det havde kun en lukkertid på $1/25$ sekund. Dette er en af grundene til at så få billeder er taget, endsi-ge med godt resultat.

Barfred Pedersen havde flair og kyndighed til at fotografere med kameraet, og det interessante var, at han ikke blot optog gruppebilleder og enkeltbilleder af familie og venner. Han fotograferede også arbejdet i marken, sine medhjælpere, stuepiger, kokkepiger, daglejere, høstarbejdere m.m.

Selv de fineste interiørbilleder lykkedes det ham at fastholde - muligvis ved et teknisk indgreb i lukkeren for at kunne optage på tid.

Når disse plader befandt sig på loftet i et hus i Københavns omegn, så skyldes det, at efterkommere af godsejer Barfred Pedersen havde boet i dette hus, og glemt at tage dem med sig ved flytning!

Flemming Berendt gravede først hele historien frem og fandt nulevende efterkommere, som med stor glæde fik forevist billederne af deres forfædre i helarkstørrelse. Hele familien overværede senere museets indvielse!

Herefter var det blot at fremskaffe en stor pose penge til at få billederne fremstillet. Dette lykkedes takket være Barfred Pedersen's familie, D.F.S., sparekassen S.D.S., og ikke mindst fotofirmaet IL-FORD, som sponsorerede fotopapiret. Et lille hefte med en del af billederne blev trykt, og der blev fremstillet 2 hold billeder.

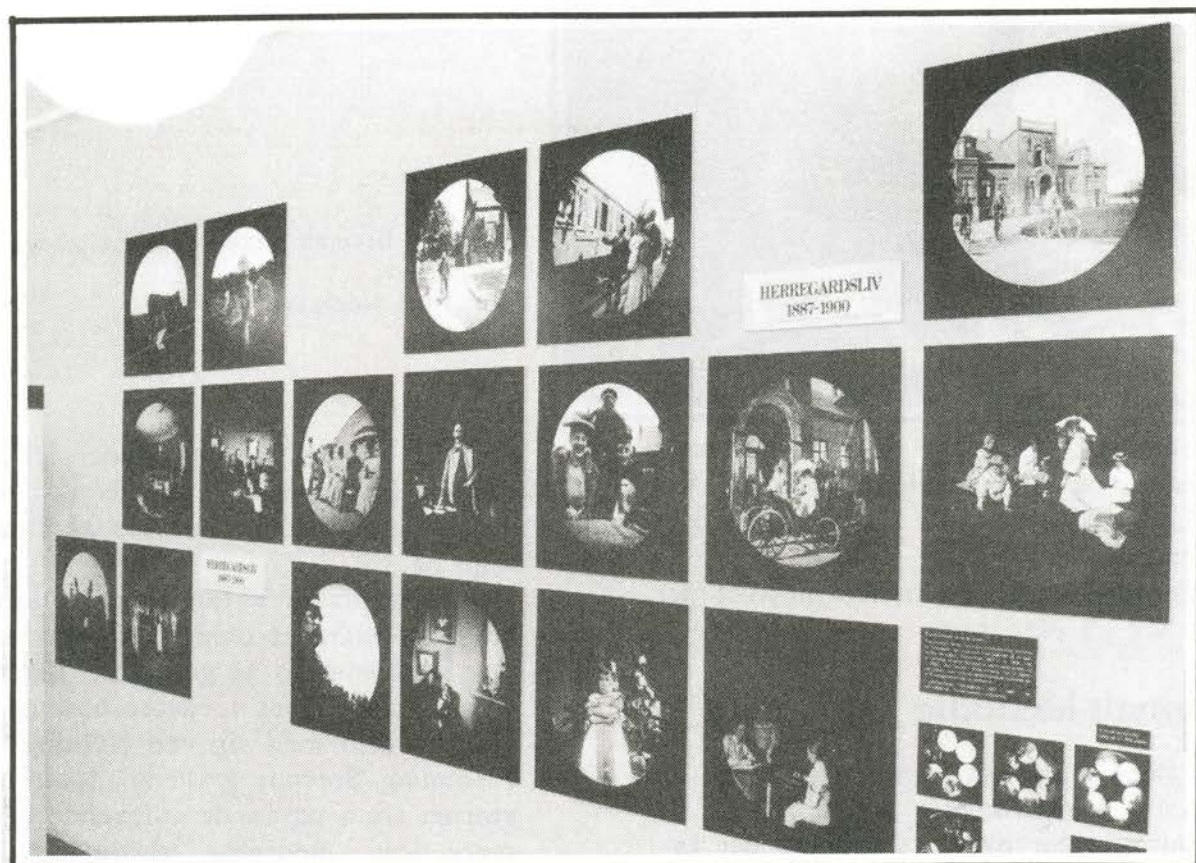
Dette arbejde var en langsommelig og besværlig proces. Der blev tilbragt ca. 3 måneder i mørkekammeret.

Et sæt billeder blev givet til Næstved egnhistoriske arkiv, og det andet kan ses på Danmarks Fotomuseum.

Barfred Pedersen selv har nok aldrig set andet end kontaktkopier af disse små negativer på 45 mm i diameter. Han ville formodentlig nok have glædet sig højligt, hvis han havde levet i dag og haft lejlighed til at se denne udstilling, som er blevet et stort trækplaster i museet.

Sideløbende med disse aktiviteter har Sigfred Løvstad og de få medhjælpere afsløret den ene udstilling efter den anden.

Alle i en standard og kvalitet som kan måle sig med det bedste.

"Herregårdsliv 1887-1900".

H.C. Andersen

Blandt de mere permanente udstillinger, man kunne kalde en af "husets" specialiteter, kan nævnes H.C. Andersen udstillingen.

H. C. Andersen var en stor beundrer af det moderne vidunder, der hed fotografi, ligesom han var betaget af jernbanerne, der førte ham på lange rejser rundt i Europa.

H.C.A. var meget optaget af at blive fotograferet, og der eksisterer tæt ved 160 forskellige billeder af digteren, optaget i Danmark og udlandet.

De fleste er taget af professionelle fotografer, men i visse tilfælde også af amatørfotografer. En af disse var hans gode ven Israel Berendt Melchior, hos hvis broder, de ofte mødtes.

Mange af I. B. Melchior's stereoskopiske optagelser er gjort på ejendommen Rolighed. En del af disse optagelser er på et tidspunkt blevet erhvervet af Peter Elfelt, hvorefter de på forskellig vis efterhånden er havnet på Danmarks Fotomuseum. Nogle af de ypperligste, man kender, er optaget på godset Friisenborg samt i hans

hjem i Nyhavn. Det må siges at være Sigfred Løvstads fortjeneste at disse billeder i dag er bevaret på Danmarks Fotomuseum.

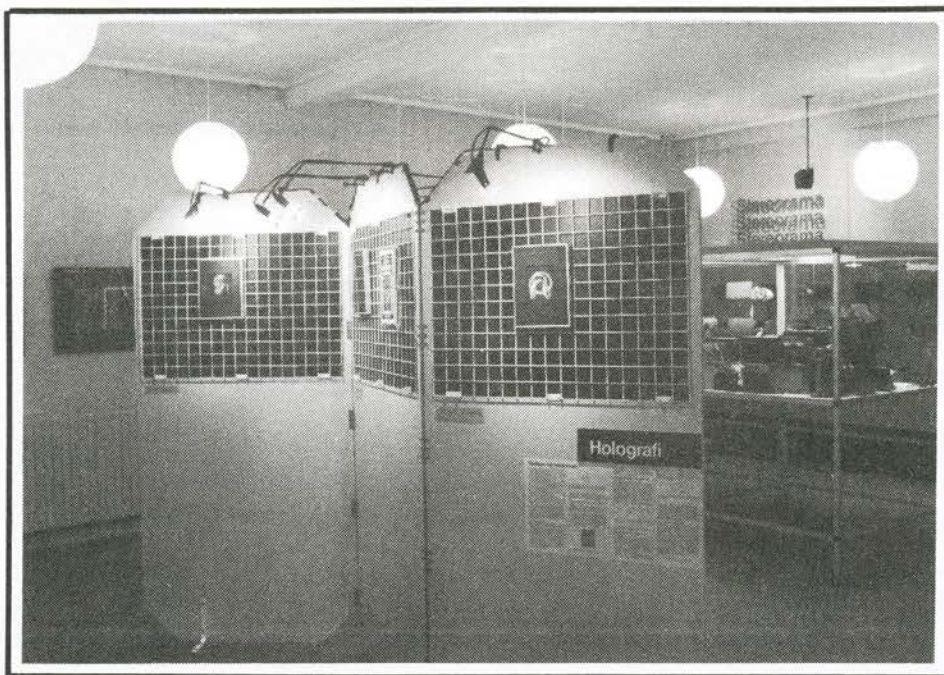
Et godt køb

For et museum uden de store økonomiske midler er det af stor betydning at erhverve sig fotografica, enten som gaver eller på de mest favorable betingelser. Sådanne indkøb er der adskillige af, men et bør dog nok nævnes her.

En af de mest bemærkelsesværdige nyskabelser på fotografiens område i nyere tid er det såkaldte HOLOGRAFI.

Et tilsyneladende almindeligt fladt fotografi, men med den ejendommelige egenskab, at det der var afbilledet blev set i perfekt tredimensional gengivelse. Første gang man stod over for et sådant holografi, var man ved at tabe næse og mund af forbavselse over den perfekte rumlige gengivelse af billederne.

Museet i Herning var naturligvis interesseret i at kunne fremvise sådanne holografi-er. Men her var der tale om dyre sager - så det syntes uden for rækkevidde.

Holografier til halv pris!

Endnu engang kom vor mand F.B., hvis stjerne må være ham gunstig, til hjælp. Flemming Berendt havde i København fået kontakt med Teit Ritzau, kendt fra hans udstillinger bl.a. i Tivoli. Teit Ritzau havde planer om et holografisk museum på Rådhuspladsen, og i den forbindelse søgte han hjælp hos F.B., bl.a. omkring stereoskopisk fremvisning af papirbilleder. Dette samarbejde udviklede sig og endte med, at Teit Ritzau foranledigede et favorabelt indkøb i Leningrad og Moskva. Et mindre udvalg af førstegenerations holografier blev erhvervet for halv pris, nemlig 17.000 kroner. Hermed kunne der ses holografier på Danmarks Fotomuseum.

Som museets konsulent har Flemming Berendt i over 50 tilfælde foranlediget at gode givers effekter er blevet afhentet og videretransporteret til Herning. I et af tilfældene savnede konsulenten dog en kran på sin Wartburg. Et kæmpe epidiaskop med tilhørende el-måletavle i marmor - 150 kg. Sådan!

2 indvielse 1 panoramabillede

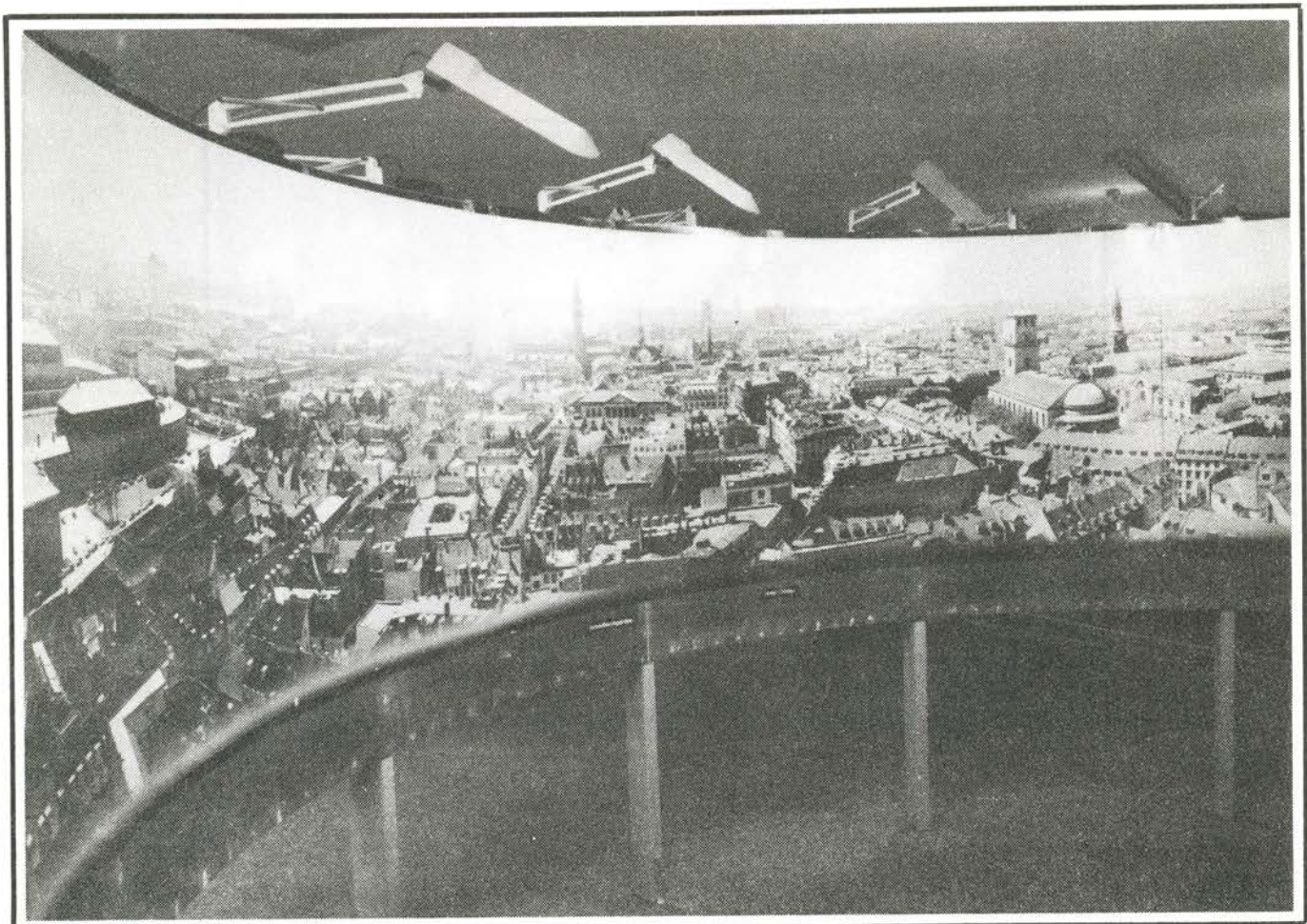
Ovenlyssalen blev efterhånden også istandgjort og den 1. juli 1987, kunne den indvies for publikum, og yderligere næsten 200 m² udstillingsareal var føjet til.

Endnu engang modtog museet en unik gave, et stort panoramabillede af København optaget af vor nuværende formand, Niels Resdahl-Jensen.

Billedet har det utrolige format af 1 meter højt og 12 meters længde og viser, som sagt, i en 360 graders cirkel et billede af hele København set fra toppen af Helligåndskirken.

Hvordan man kan lave et sådant billede, det ved kun Niels. Han har været oppe i kirkens tårn på et stillads helt oppe ved vejrhnen, og der har han med sit kamera på en stang løftet op over spirets øverste spids kunnet fotografere hele dette betagende vue over vor gamle hovedstad.

Hans kamera er af egen konstruktion - hvordan ved ingen - han våger over det som en drage, men vi håber alle på en afsløring ad åre i Objektiv!

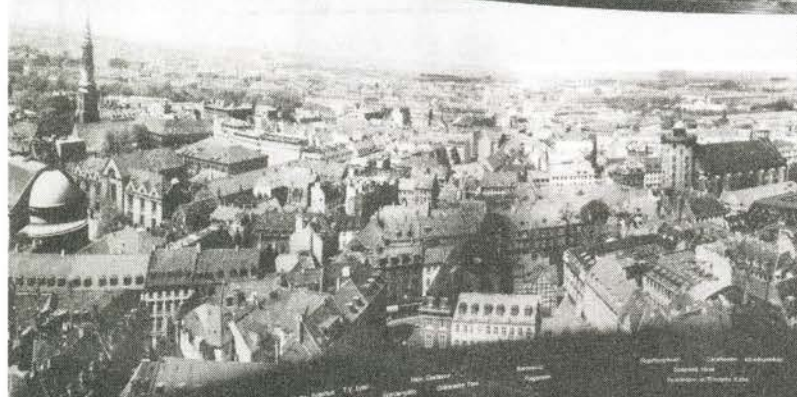
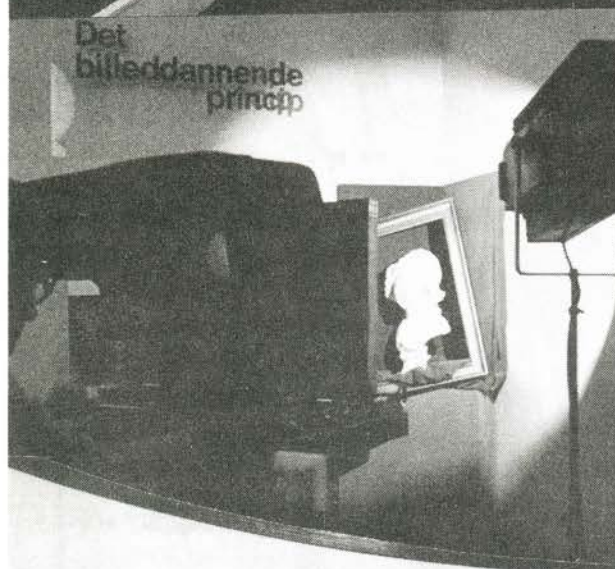

Det 12 meter lange panoramabillede!

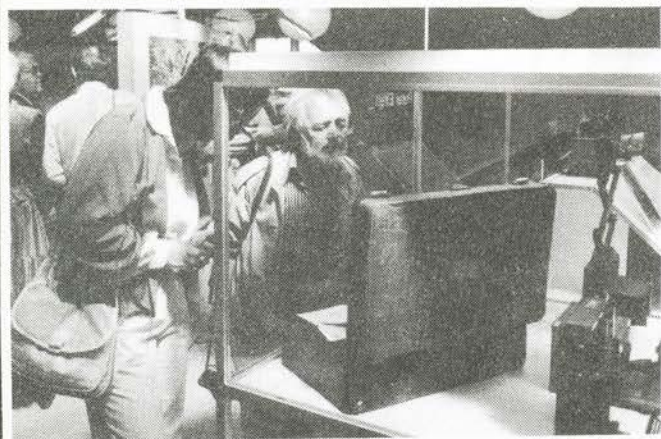

Jørgen Gregersen, Flemming Berendt og
panoramaets mester Niels Resdahl-
Jensen.

Foto: P. Ask Nielsen. 1987.

**Bliv medlem af
Danmarks
Fotomuseums Venner**

Elfelt's kuffert beundres.
Foto: Poul Pedersen.

Peter Rott fra Club Daguerre i Tyskland
på besøg i januar 1986.
Foto: P. Ask Nielsen.

Portrætfotograf Weg på besøg.
Foto: P. Ask Nielsen.

Mange ting og sager er igennem årene tilgået museet fra medlemmer af vort selskab. De kan ikke nævnes alle, men en enkelt vil vi godt fremhæve.

Det er Peter Elfelt's gamle rejsekuffert med noteringer af over 80 ting, som skulle huskes - lige fra sokker og sikkerhedsnåle til ridderkorset, inden han begav sig på rejse. Den blev fundet og skænket museet af Claus Eigtved-Neble.

Denne beretning om Danmarks Fotomuseum er på ingen måde nogen kronologisk eller fyldestgørende beskrivelse af den overvældende succes, man i al bescheidenhed må sige, museet har haft.

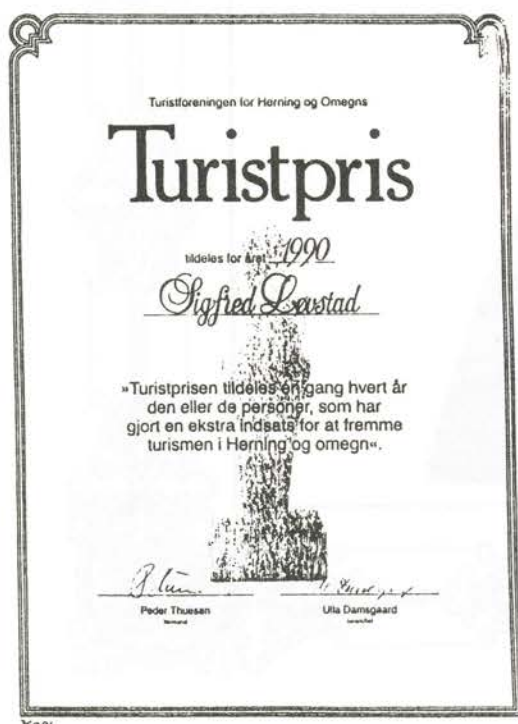
Hvis der er personer eller begivenheder, som savnes, er det utilsigtet, og må bero på en svigtende hukommelse.

Glemmes må ikke: Håbet om fortsat fremgang og udvikling for Danmarks Fotomuseum - og godt helbred for de skuldre, som skal bære!

Foto: Ole Lauritzen

Sigfred Løvstad får overrakt turistprisen 1990. Borgmester Hilmar Sølund, turistchef Ulla Damsgaard, formanden for turistforeningen Peder Thuesen og fotohandler Hugo E. Madsen ønsker tillykke!

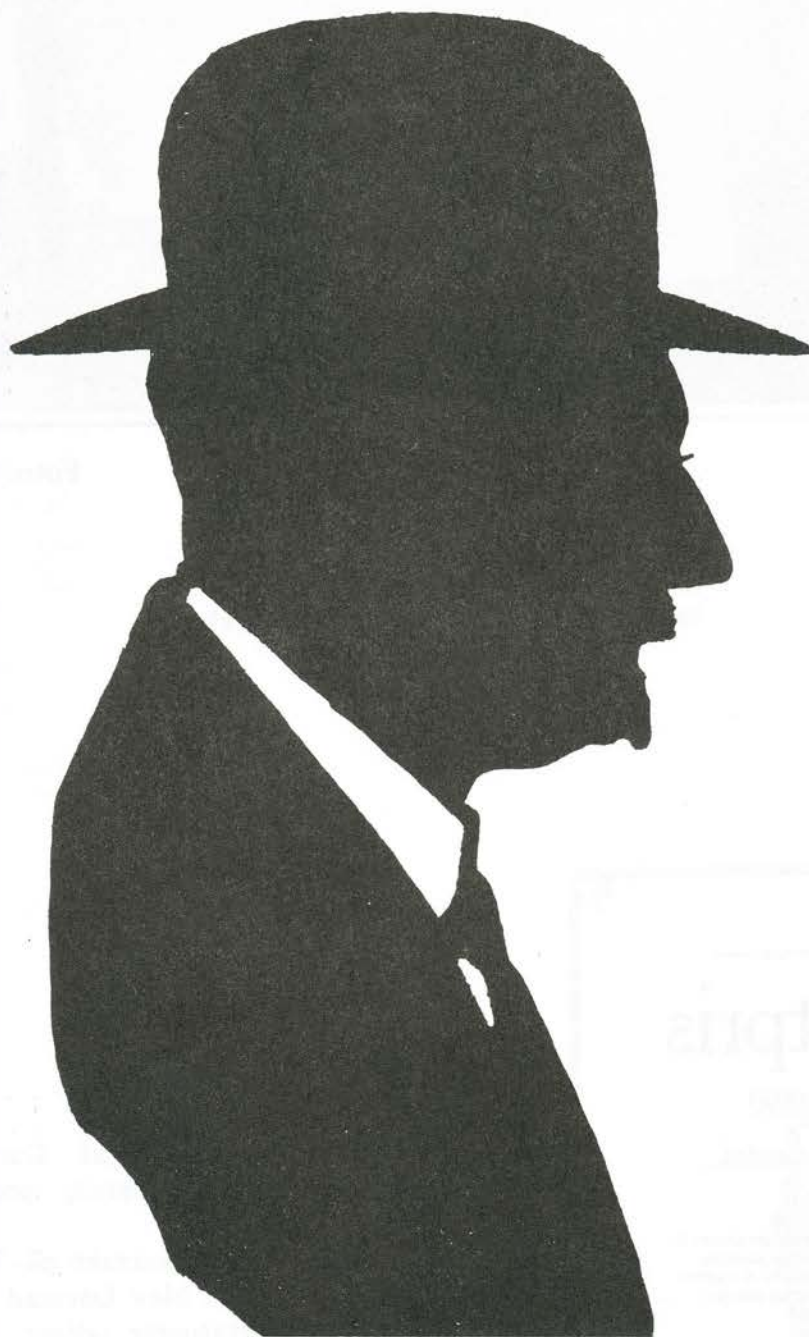
Det blev lederen af Danmarks Fotomuseum, Sigfred Løvstad, som fik årets turistpris.

Prisen blev overrakt på Turistkontoret. Udover æren blev Løvstad ejer af et diplom og en statuette udført af Ole Mynster Herold.

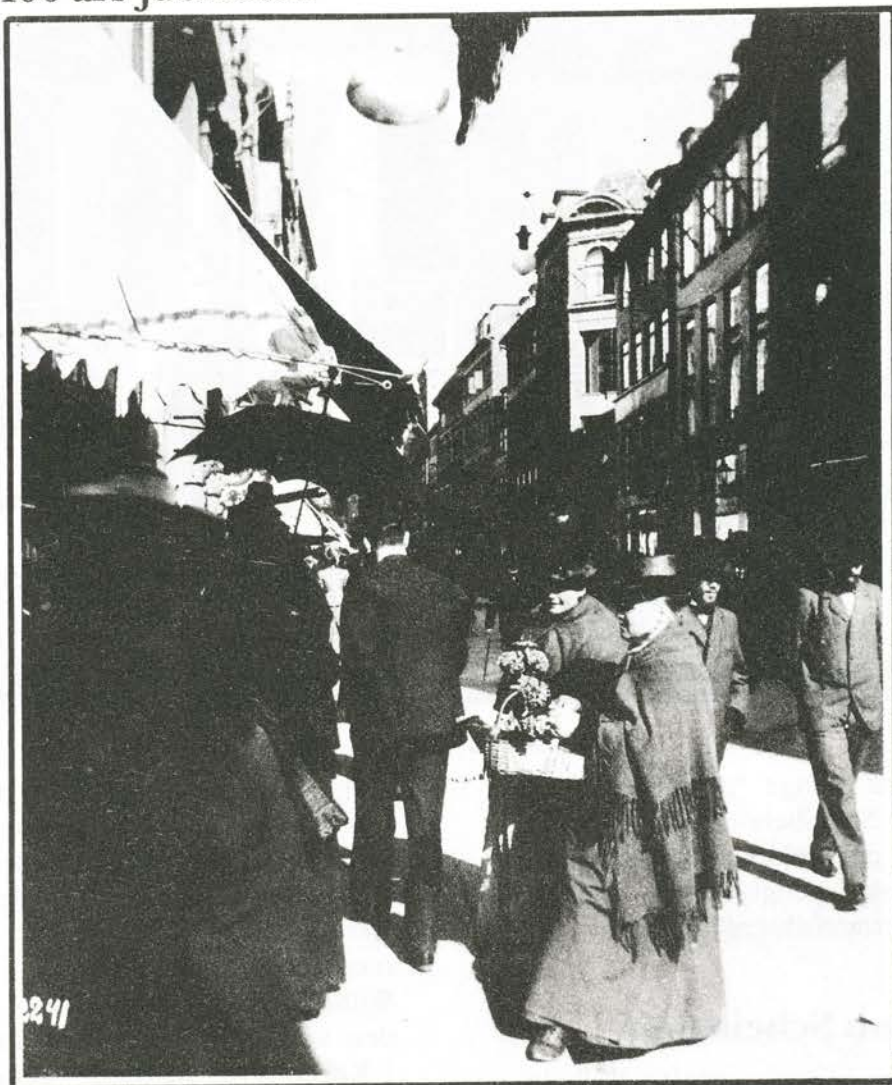
Ved overrækkelsen sagde formanden for Turistforeningen Peder Thuesen, at statuetten kunne symbolisere en sirene i historien om Odysseus. Sirenen drager beskueren - det samme, som er turismens mål. Turistprisen gives som et skulderklap til en person, der har virket for at fremme turismen i Herning.

Historien om Peter Elfelt

Flemming Berendt

Silhuettbillede af Peter Elfelt.

Blomstersælgere på Østergade.
Stereobillede fra 1901.

Hovedstadens »originaler«

Peter Elfelt fotograferede i en periode, hvor nød, arbejdsløshed og standsforskelle var af et omfang, man i dag har svært ved at fatte.

Den periode, hvor han er aktiv reportagefotograf, strækker sig fra 1890, helt frem til slutningen af 1920'erne.

Elfelt kom fra et beskedent arbejderhjem. Faderen var arbejdsmand, droschekusk m.m.

Med denne baggrund har det, for en succesombrust fotograf ikke været unaturligt at have blik for og forståelse for sine medmennesker.

Når han færdedes i Københavns gader var det oftest med et kamera ved hånden. Særlig det håndbyggede stereokamera fremstillet af "Nellerødmanden" blev hans tro følgesvend.

Peter Elfelts pittoreske optagelser har tilsyneladende ikke haft noget bestemt sigte, billederne kunne med mellemrum ses i

tidens socialtbetonede blade. Ofte ser man billeder uden hans navnetræk, men de bærer hans umiskendelige "øje" for motivet.

Allerede i 1887 fik han en stipendierejse til England og Skotland. På denne rejse tager han de første stereobilleder (1892) i Newcastle. Han får den ide at ville etablere et "STEREOSKOP-GALLERI" med storsalg for øje. Stereoskop-galleriet blev da også på mere end 8000 numre.

De københavnske "originaler" var en oplagt motivkreds. Selv kaldte han disse billeder for københavnerliv. Forskellige varianter af samme stereooptagelse kan registreres.

I et tilfælde har han endog inviteret til optagelse i sit atelier på Købmagergade. (Objektiv nr.49. S.33).

Anton Wilhelm Scheibelein.

Blandt Københavns mange "originaler" var Wilhelm Anton Scheibelein og "Jomfru Tidsfordriv" to personligheder. "Originalernes" skæbne skal gengives her som en hyldest til reportagefotografen Peter Elfelt.

Wilhelm Anton Scheibelein

Den københavnske presse omtalte Wilhelm Scheibeleins død med megen ærefrygt og pietetsfølelse. Fra et af ugebladene har vi sakset følgende biografiske nekrolog:

"Wilhelm Anton Scheibelein blev født den 5. december 1839 i Grønnegade. En kraftig lang dreng med svag ansats til krøller, med kraftige lunger og energi i øjet. Elleve uorne unger fra en alder af 2 år og opefter hylede af glæde og den flittige fader vendte sit øje mod himlen, tog en frisk skrå, og vejede familiens sidste tilvækst på en bismer, der til dette øjemed var lånt hos hørkræmmeren på hjørnet. Hans ungdom er indhyldet i dunkelhed, men da han var 24 år gammel, tændte krigens gudinde sin blodige fakkell over vort fædreland. Da landet kaldte sine ædle sønner under fanen fulgte Wilhelm Anton kaldet, og hædrede fra oktober 63 til august 64, 1ste regiment med sin bramfri nærværelse. Lokkende eventyr og 18 rigsdaler bevægede ham til at indskibe sig til det mørke øland Sct. Croix i egenskab af vestindisk soldat, og det er en kendsger-

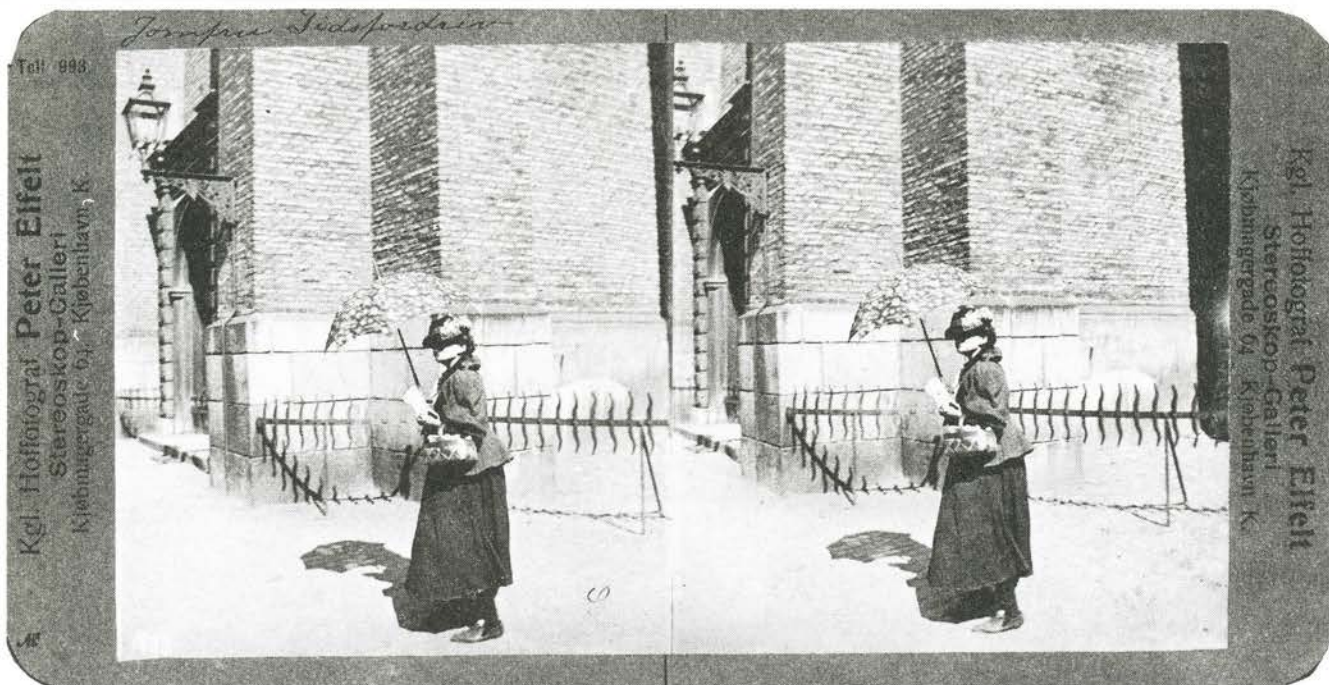
ning, at ægte guava rom steg 44 procent i pris i de 5 år han tjente konge og fædreland blandt vore sorte brødre.

Han vendte hjem med denne spændende livsudvikling, samt troen på fremtiden, men med tomme lommer.

Wilhelm Anton henvendte sig derefter til den venlige og hyggelige forsørgelsesanstalt i Københavns nærhed, kendt under kælenavnet "Gaarden".

Blå bukser og kost blev nu Wilhelm Anton's ledestjerne i kampen for eksistensen. Årene som bøjer så manganen en helt, har ikke formået at bukke Wilhelm Anton Scheibelein's mandige ryg. Let og spænstig skrider han henover sin fødeby's gader, smykket med krigsmedaljer samt to eksemplarer af en ballongyngemedalje med tilladelse til at bære samme i cigarbånd; hans pande er klar, hans hår er krøllet og hans samvittighed overstråles kun i renhed af hans sokker.

Han hører i sandhed til den gamle garde, der bliver overgivet, men aldrig dør, til de samfundsstøtter, hvis nærværelse er nødvendig, hvis ikke livet skulle sprænges af sine fuger og anarkiets rædsler oversvømme fædrelandet."

Jomfru Tidsfordriv passerer Rundetårn.

"Som de fleste ånder og tænkere er Scheibelein ugift.

Hans yndlingsstudium er klipfisk, hans ærgerrighed uforfalsket. Destillat af byg, tilsat med kommen hans drik. Han hører i sandhed til de heroer om hvem Horats siger: "Deres gerninger vidner for dem, skål Sofie".

»Jomfru Tidsfordriv«

"Til det veltrufne billede behøves ingen tekst. Læserne kender denne skikkelige, naivt glade halvgamle kvindeskikkelse, der ved forskellig afstikkende pynt søger at give sig et dameagtigt udseende, og kun som "original" gadefigur har hun interesse.

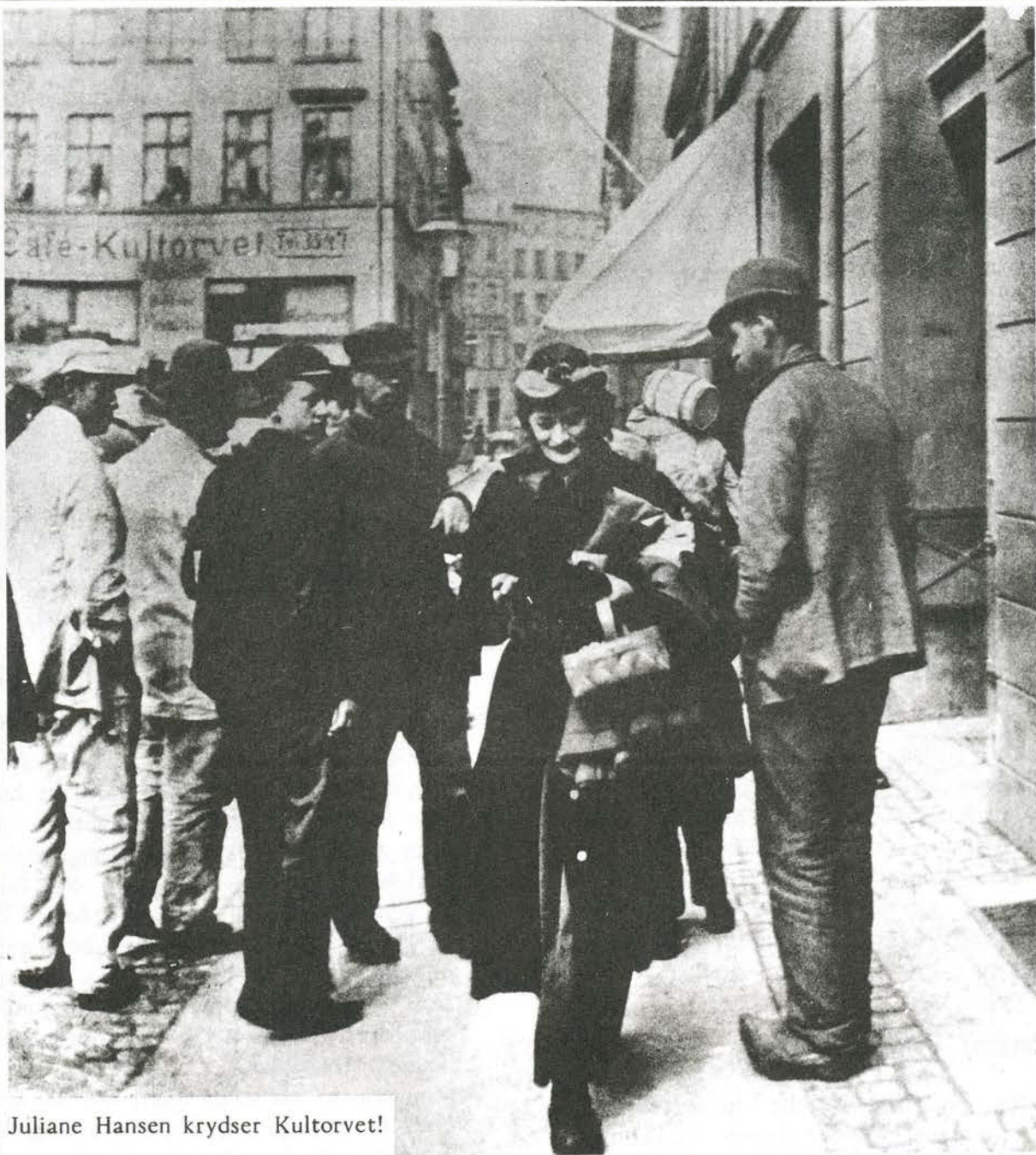
Hverken om hendes privatliv eller hendes fattige bolig i et af de gamle huse ved Landemærket er der noget at fortælle, der adskiller sig fra hundreder af fattige, enligt stillede københavnske kvinders livshistorie.

Hendes virkelige navn er Juliane Hansen; hendes alder skal vi ikke røbe, da vi ved det ville genere hendes følelser som dame, hvis alle de mennesker, der læser vort blad, fik at vide, hvor gammel hun i virkeligheden er.

Når hun kaldes "Jomfru Tidsfordriv" er det, såvidt vides, mindre korrekt; hun er som Margrethe i Faust, "hverken jomfru eller smuk". En tragisk kærlighedshistorie skal have været årsag til, at hun er bleven, som hun er, hendes fortid har i det hele været temmelig bevæget, og politiet, der som bekendt ikke har spor af sans for romantik, har til tider fundet sig opfordret til at gribe regulerende ind i hendes tilværelse.

Men hun er en ærlig sjæl, om hvem intet ondt er at sige, og skulle velvillige læsere være til sinds at give hende en lille skærv, vil de finde få mere værdige og ingen mere rørt taknemlig modtager end dette store godmodige barn".

Kvarterets mange unger flokkedes omkring hende, når hun rundhåndet uddelte syrlige drops. Børnene kvitterede med en sang - som tiden har efterladt i et arkiv:

Juliane Hansen krydser Kultorget!

Tidsfordriv - det er mit navn
 jeg er født i København
 og som Scheibelein omtrent
 er i verden jeg bekendt.
 For når jeg ned ad Strøget går
 folk på gaden de stille står
 de ser på mig - mit gamle liv
 og si'r: Dèr har vi tidsfordriv.

Sukker godt har jeg kær
 det vèd alle og enhver
 børnene omkring mig er
 kom nu alle hver især.
 For når jeg deler godter ud
 alle folk - du store gud
 de ser på mig - mit gamle liv
 og si'r: Der kommer jomfru tidsfordriv.

Minder fra skovturen

Peter L. Petersen

Nyborg 1908.

Samling: Hans Bonnesen

Skovturen 1908 var ikke en af de kedeligste! Peter Elfelt får en hjælpende hånd.

Mangen deltager i fotografernes skovtur fortrød vist nok om morgenen den 20. juni, at han havde tegnet sig, for det så ud til at blive et ganske gudsforgået vejr - akkurat et vejr som det, man kan tænke sig Dreesen i Flensborg slikke sig om munden efter.

Imidlertid, pengene havde man jo spændet, og nu skulle man jo allenfals se at få lidt for dem. Man kunne jo trøste sig med, at når det blev dårligt vejr, ville der ikke komme overvættes mange kunder på "taganlægget", - så i den henseende var der jo ikke noget i vejen for at være på skovtur.

Nå, vejret blev jo imidlertid skikkeligere end nogen modersjæl skulle have tænkt sig i sine aller lysegrønneste tanker.

Kl. 3 om eftermiddagen kørte deltagerne med brask og bram på hele tre vogne, og i det allersomdejligste vejr, ud af Lyngbyvejen til Holte, og det kunne have været nok så bra, som svensken siger, eller rettere sagt: det kunne have været mycket mere bra, som svenskeren også siger, hvis der blot på de tre vogne havde været lige så megen plads, som f.eks. på fire eller fem.

Imidlertid - man må jo antage, at forsynets bestemmelse har været, at fotografierne navnlig på den dag skulle slutte sig "tæt" og kollegialt sammen - uden videre viderværdigheder nåede karavanen hotel Nyholte, da klokken var ved det pas 5, og her skiltes foreningens lemmer og gik fra hinanden for derpå enten hver for sig eller i halve dusin eller hele dusin at gå rundt på hotellets territorium og gøre gale streger.

Nogle gav sig til at spille højre eller venstre kegle - eftersom de var sindede til - en enkelt sportsmand gik i bøjede arme op ad en dertil indrettet glatstang. Det var nu alt sammen ingenting; den egentlige fest begyndte først ved bordet, hvor man foruden den legemlige føde, som i parantes bemærket efter nogles sigende var al ære værd - også blev trakteret med forskellige mer og mindre let fordøjelige åndrigheder i form af humoristiske vers, hvoraf særlig en på melodien: "Lott ist todt" vakte beundring.

En samling plader med påtrykte sange gjorde stormende lykke. Denne glimrende ide måtte selv de vrangvilligste goutere; men enkelte skumlere fandt dog udførelsen både skør og plattenslageragtig.

En snæver sjæl blev forarget over, at man havde anbragt viser i en Wienerkrappen, da han mente, at en samlet nydelse af de førømtalte legemlige og åndelige fødemidler nærmest måtte betragtes som frådseri - ophavsmanden til denne streg er rimeligvis gået ud fra det nok som bekendte ord, at mennesket ikke lever af brød alene, men også af de mangeartede stoffer, der kan anbringes i brødet.

Af disse linier kan vist enhver læser udlede den slutning, at fotografierne er et lystigt folkefærd; men når man tillige oplevede den vidunderlighed, at et af foreningens medlemmer stod op og gav sine egne sange en "negativ retouche" (naturligvis kun for at opnå en "forstærkning" i virkningen deraf), så må man endvidere erkende, at der er folk iblandt dem, som forstår at overføre de faglige snedigheder til andre områder. Den samme mand havde for resten lavet nogle ganske udmærket morsomme tegninger omkring på spisesalens vægge, og i det hele taget var han her som altid et af de mest oplivende elementer ved fotografiske sammenkomster.

Taffelmusikken besørgedes af et efter sin alder temmeligt raskt klaver, undertiden assisteret af en barnetrompet.

Da maden var sat til livs, og kaffen hældt ned ovenpå, begav foreningen sig til fods til Søllerød og vandrede her idyllisk "ved søen i den stille aftenstund".

Det smukke vejr og de naturskønne omgivelser havde en så blødgørende og foryngende indflydelse på sindene, at man begyndte at lege enkemand og deslige, indtil man klokken ca. 9 atter vendte tilbage til kroen for at give Terpsichore og Bacchus, hvad deres var - navnlig af punch konsumeredes ikke så lidt endda, og den er skyld i, at jeg ikke med velberådtheden kan berette mere om festen.

Hyldende det gamle ord: "Morgenstund har guld i mund" nåede selskabet ind til København den 21. om morgenen. Skønt lidt matte i sokkerne måske, men - mod sædvane - ikke spor af morgengnavne, var alle enige om, at vi ved denne lejlighed havde anvendt vor tid vel - for ikke at tale om vore penge.

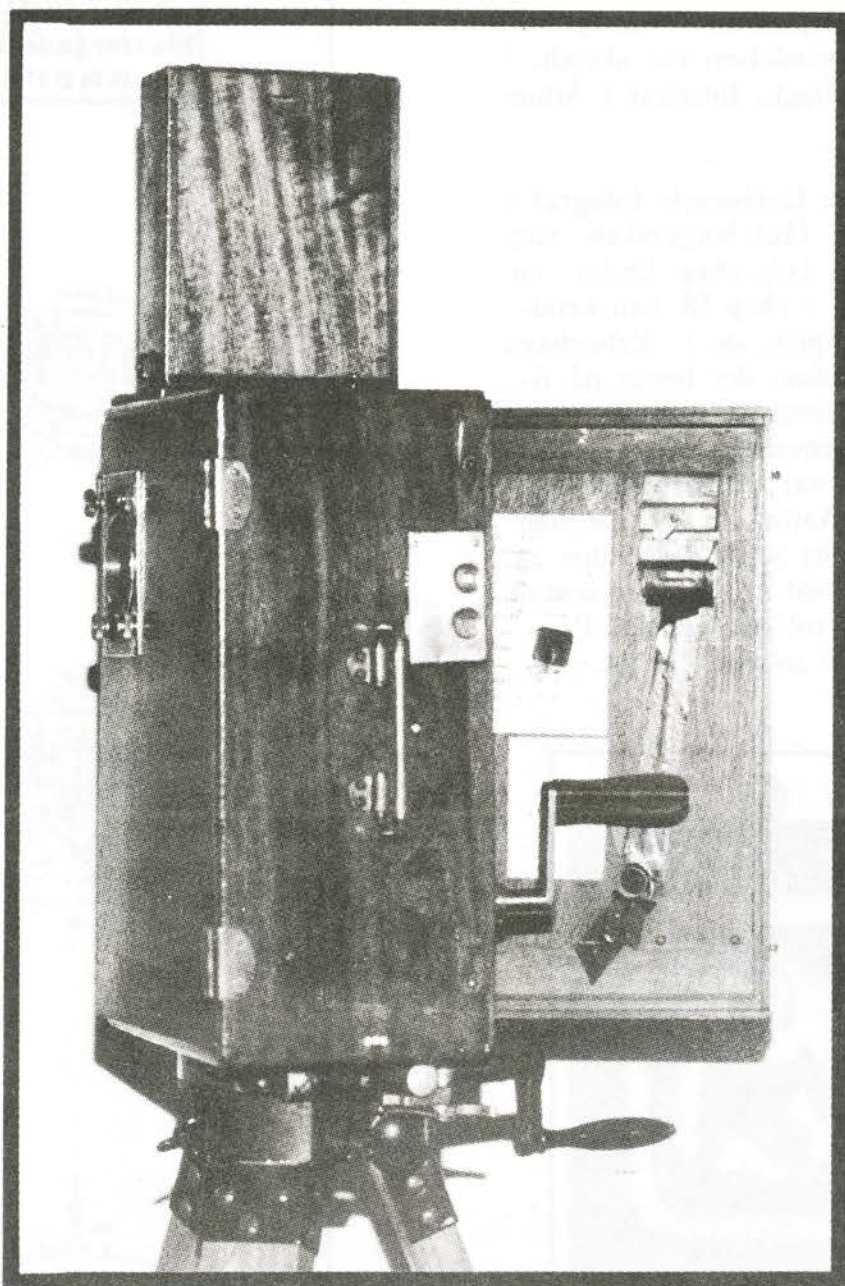
Damerne var selvfølgelig sjælen (eller rettere sjælene) i hele turen, og for dens glimrende forløb må en stor del af takken ydes dem. Resten, en ikke lille del, tilfalder med ære festarrangøren. Af medlemmer fra Sverige deltog Dhrr. Hoffotografer Roikjer fra Malmø og Jaeger fra Stockholm.

Nedskrevet af P.L.P. dagen derpå. 1899?

Elfelts kinooptager nr. 252.

Sigfred Løvstad.

I forrige nummer af OBJEKTIV viste vi et billede af J.P.A.'s kinooptager nr. 252. Desværre var billedet af nr. 280. Hvilket den opmærksomme læser for længst har opdaget. Hermed det rigige billede.

Foto: S. Løvstad

Fotografen Johan Emilius Bøgh

Poul Pedersen

I OBJEKTIV nummer 48, side 37, var der en række farvegengivelser af daguerreotypier, bl.a. et kvindeportræt - nr. 3 - hvor der stod at oprindelsen var ukendt. Fotografen er J.E. Bøgh, fotograf i Århus fra 1849-1884.

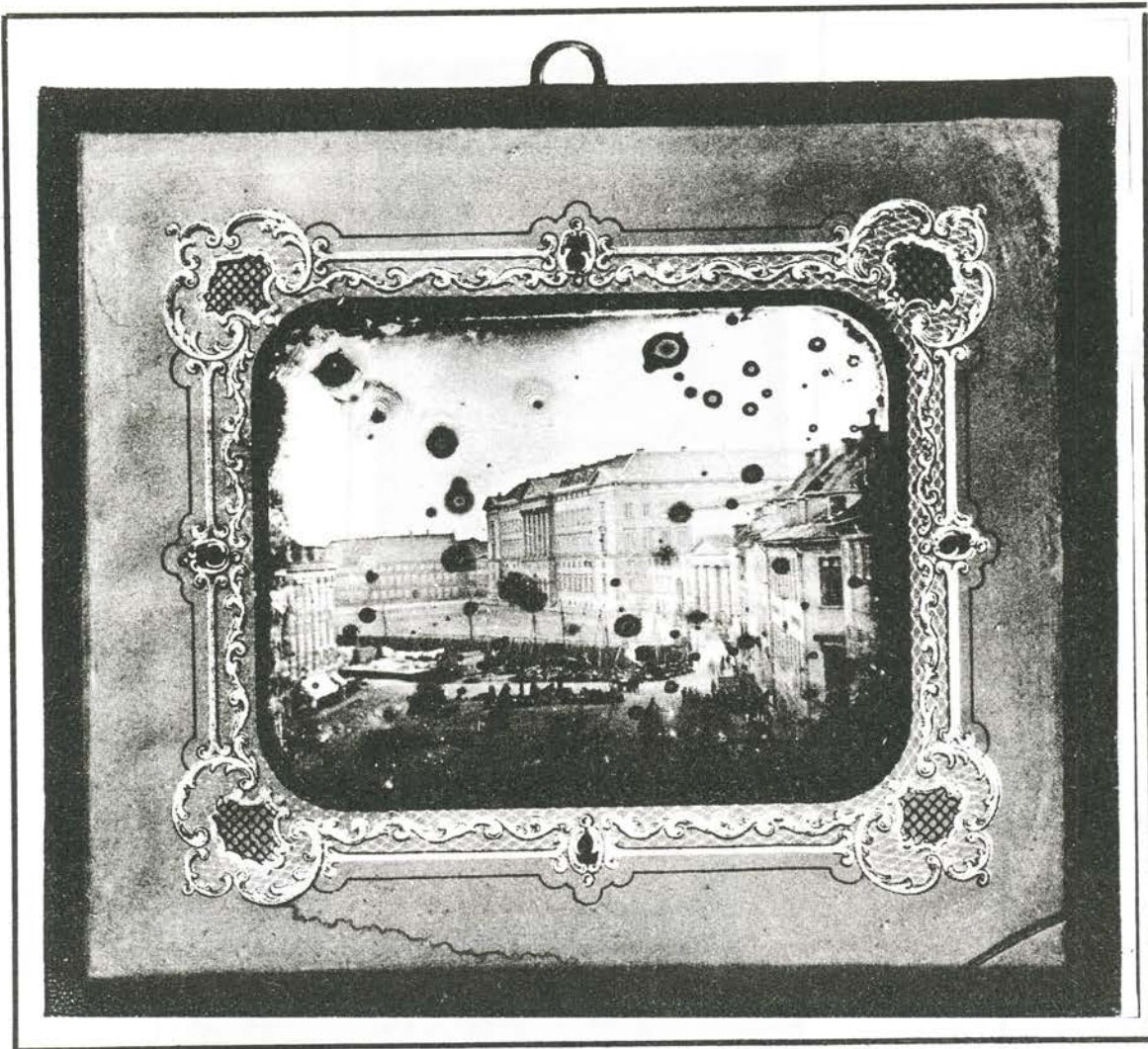
Bøgh var den første fastboende fotograf i Aarhus. Han havde fået borgerskab som malermester i byen 25/3-1844. Under en rejse til København i 1849 fik han kendskab til daguerreotypien, og i København købte han af en tysker, der boede på Amagertorv, et daguerreotypiapparat. Bøgh tog et par prøveoptagelser fra et kvistvindue, og så var han daguerreotypist. Vel tilbage i Aarhus indrykkede han en annonce i Aarhuus Stiftstidende den 24. oktober 1849 og tilbød her: "daguerreotyp-Portraiter af 2-3 rdl. pr. enkelt Portrait". (En rigsdaler svarer til ca. 75 kr.)

Daguerreotypi af Johan Emilius Bøgh, (gengivet i farve i OBJEKTIV nr. 48, dec. 89). Damen ukendt. På bagsiden påklæbet etikette: J.E. Bøgh, Atelier for Photographi og Daguerreotypi. Klostergade nr. 811. Aarhus).

Bøgh averterede indtil 1859 med daguerreotypier, og det var ret sent. De rundede hjørner og den svære, forgyldte passepartout tyder også på en ret sen montering. Jeg vil gætte på ca. 1855.

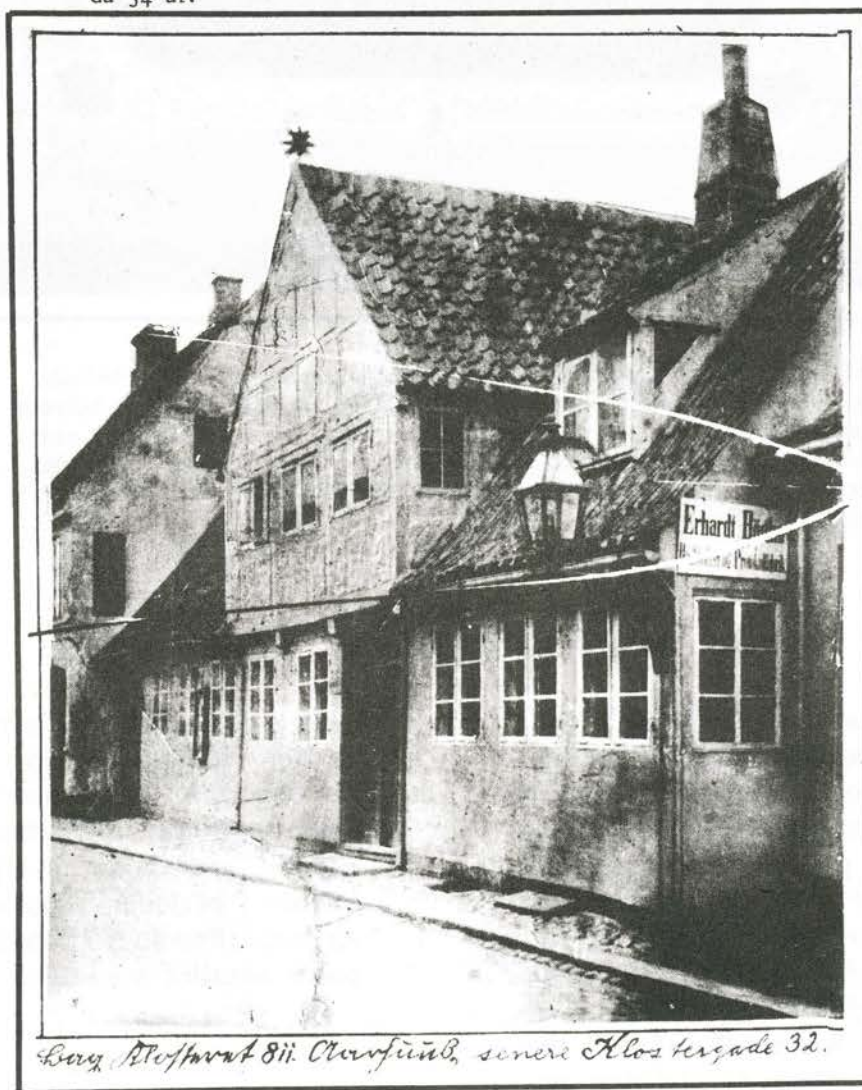
Det ene af Bøghs "prøvebilleder" fra københavnerbesøget i 1849 befinder sig stadig i familiens eje. Som de fleste tidlige daguerreotypier er billedet spejlvendt. Her vises det retvendt. Det er taget fra et kvistvindue, ned over den nuværende Højbro Plads. Man ser Christiansborg Slot, der brændte den 3. oktober 1884. Til højre ses Slotskirken, der overlevede begge brande.

I de følgende år annoncerer Bøgh jævnligt i Aarhus Stiftstidende, så sent som 15. juni 1858 med "Fotografier paa Papir og Glas, samt Daguerreotypier". Det kunne tyde på, at Bøgh på dette ret sene tidspunkt holdt fast i daguerreotypierne, men også var leveringsdygtig i de lidt mere moderne AMBROTYPIER. Samme ordlyd bruger Bøgh i en annonce i "Veiviser for Aarhus Kjøbstad" 1859. I den næste udgave, fra 1869, er teksten ændret til: "Fotografier, Malerier, Daguerreotypier etc. copieres".

I begyndelsen af 1860-erne dukkede flere og flere fotografer op i Aarhus. Mange var dog ikke virksomme ret længe. Da Bøgh begyndte i Aarhus 1849 var der mindre end 8000 indbyggere. Ochsner nævner i perioden 1860-70 15 fotografer i Aarhus, 1870-80 16 fotografer, og 1880-90 er antallet vokset til 21.

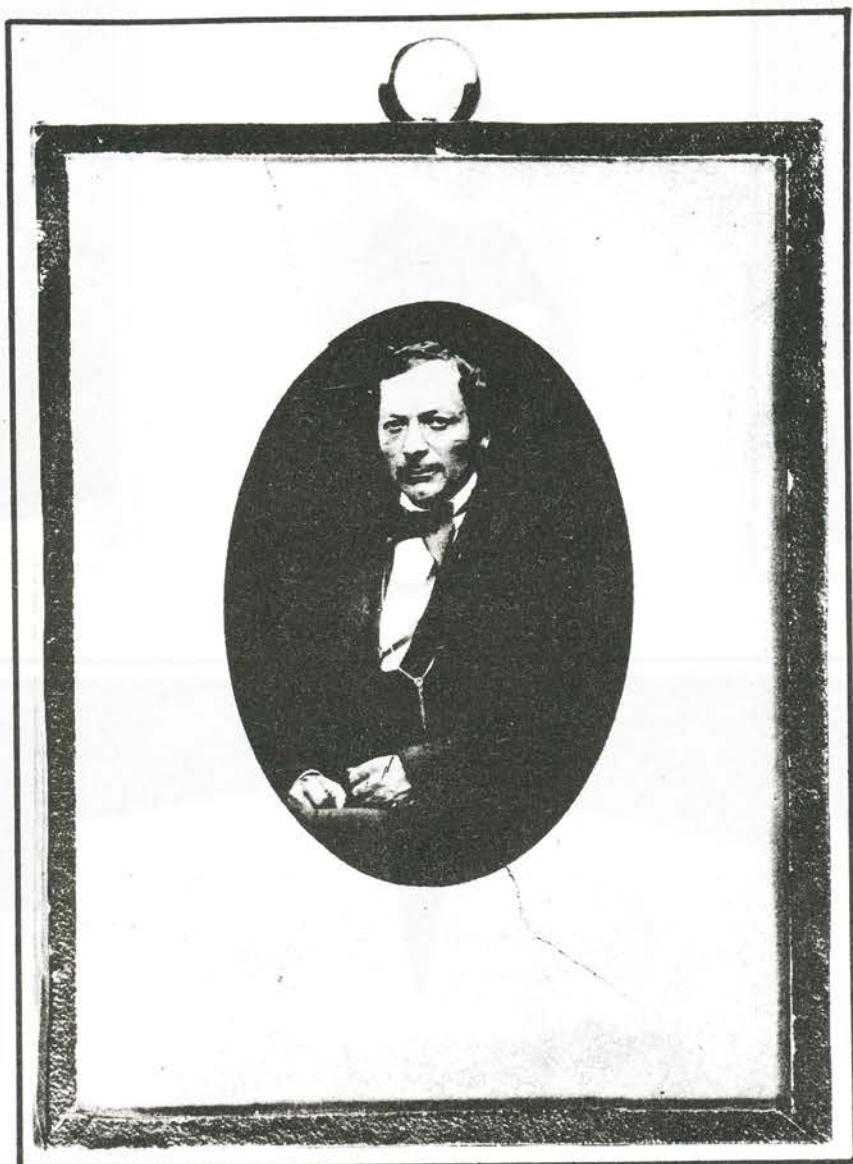

Selvportrættet er også et daguerreotypi. Monteringen med den flade, papirklippede passepartout med de afskårne hjørner tyder på, at det er tidligere end kvindeporthæftet. Det kan godt være fra 1849. Bøgh var da 34 år.

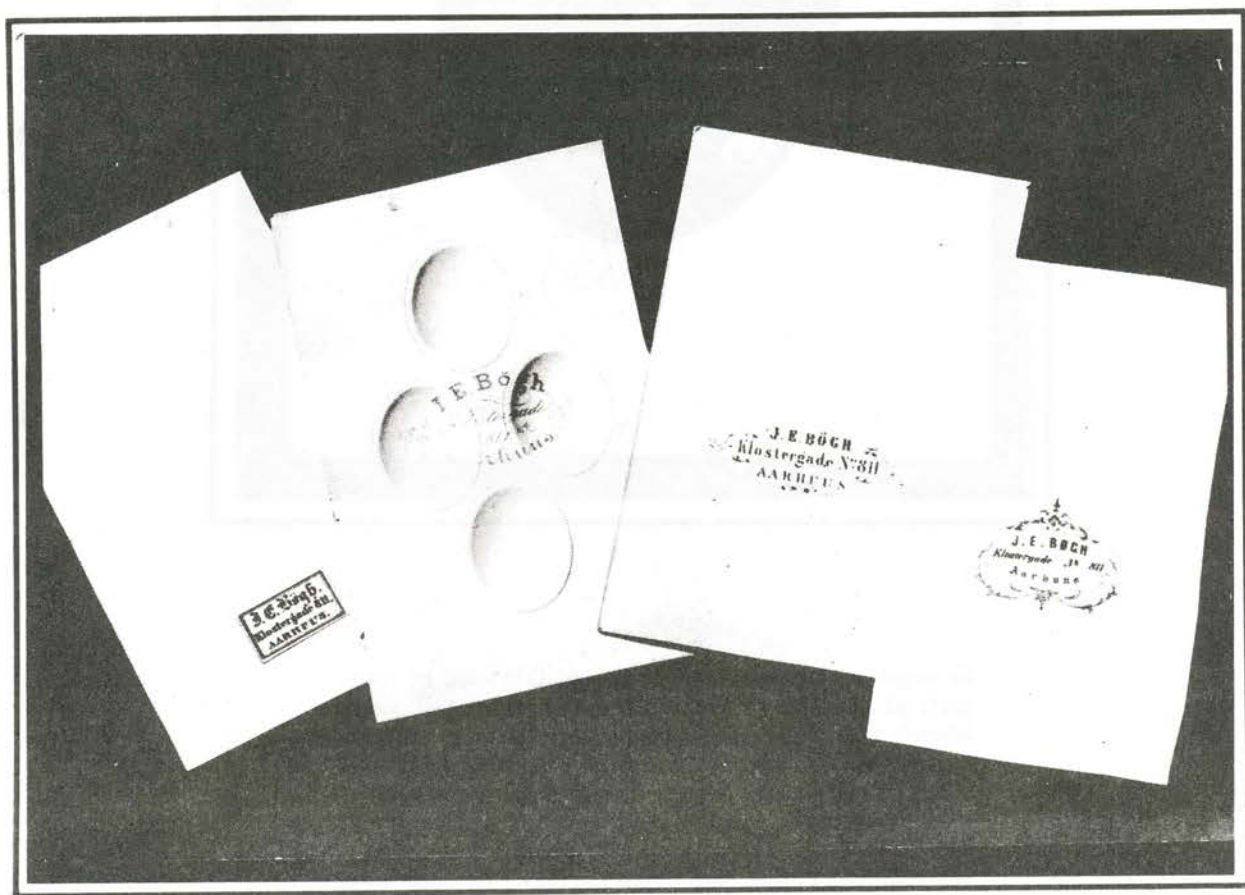
Bog. Ateljé 8ii. Cloufjæll, senere Klostergade 32.

Bøghs atelier i Klostergade 32, kort før nedrivningen 1884. På husets gavl skilt med : Erhardt Bøgh. Bogbinderi- og Protokolfabrik. I den fjerneste ende af huset anes et smalt skab med fotografier . Ca. 1884.

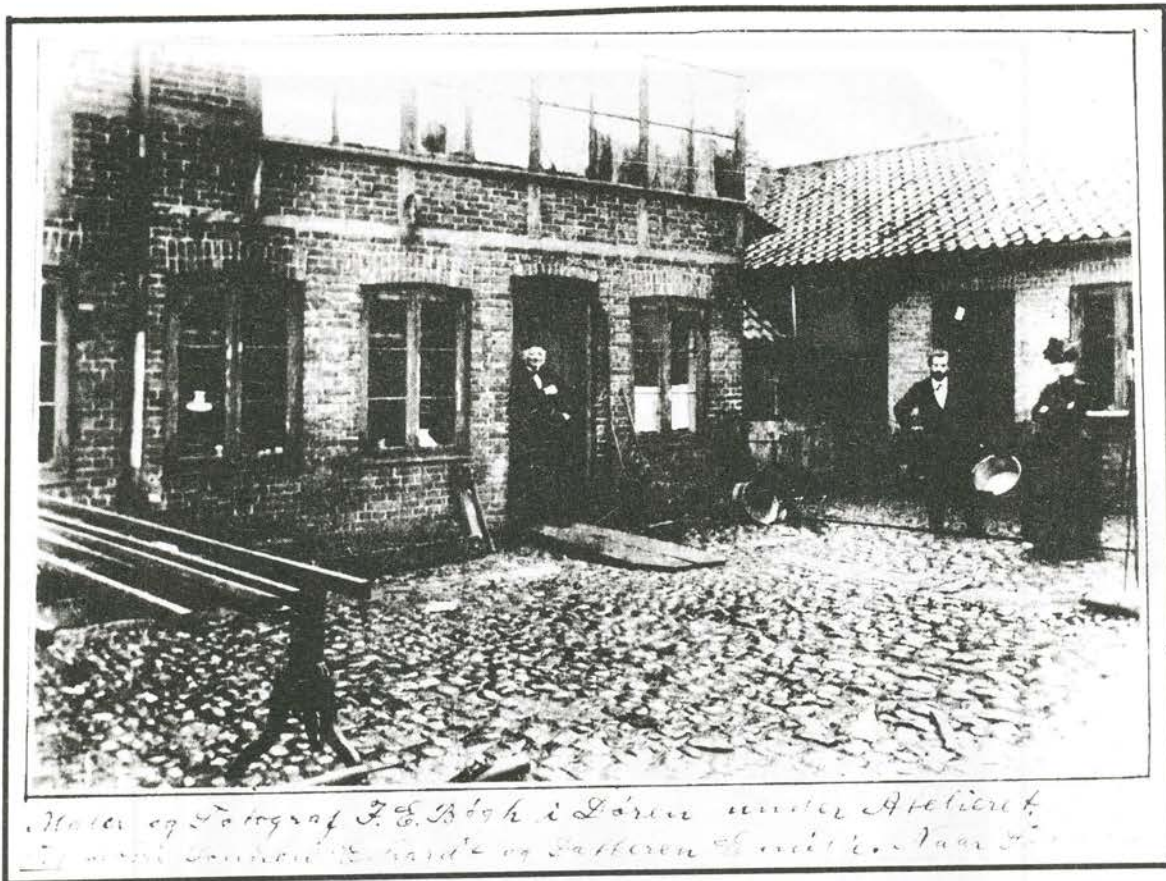
Et noget senere selvportræt. Der er tale om et fotografi på glas. Dette averterede Bøgh netop med, sideløbende sine daguerreotypoptagelser. Der er tale om en våd kollodiumoptagelse, hvor originalnegativet er monteret på en sort baggrund, ofte fløjl, hvorved billedet fremtræder positivt. Negativet skal stå ret tyndt, men kan demonteres og kopieres. Sådanne billeder kaldes AMBROTYPIER eller AMFITYPIER. Er den sorte baggrund lakeret på negativets bagside, så kan det naturligvis ikke længere kopieres, og så er tale om et VITROTYPI. (De er ret sjældne, og ofte er den sorte lakbund krakeleret).

Kollodium-emulsionen kunne også gydes på sort voksdug. Så kaldes billedet et PANOTYPI. En fællesbetegnelse for disse kollodiumtyper KOLLODIOTYPIER, og det gælder for dem alle, at de let forveksles med daguerreotypier. Billedet her er nok fra slutningen af 1850'erne.

Eksempler på Bøghs tidlige portrætoptagelser, alle optaget på våde kollodiumplader mellem 1860 og 70. Dels fremgår det af bagsiderne, hvor adressen angives til Klostergade 811, en adresse, der 1870 ændres til nr. 32. Men det kan også ses af den måde, fotografens navn er anført på. Først i 1860'erne brugtes en påklæbet navneetiket. Kartonen var tynd og klippet med saks i hånden. Senere stemples navnet, men stadig tynd, håndklippet karton. Efterhånden går man over til at lade kortene trykke hos en litograf. Der kommer nu også navn på forsiden, og kartonerne bliver sværere. De tilskrives på maskine.

De viste bagsider har alle det høje (gamle) husnummer.

*Maler og Fotograf J. E. Bøgh i Løren under Atelieret
Til højre ses sønnen Erhardt og datteren Emilie. Vaar 1884.*

Familien har også gemt nogle gamle in- og exteriorers. De ældste er taget pinsen 1867 i haven bag Klostergade 811. På billedet her ses gårdsiden. I døren under atelieret står J.E. Bøgh. Til højre ses sønnen Erhardt (født 1856) og datteren (født 1858). Ca 1884.

Eet af de gamle visitkort er ret usædvanligt. Det har 4 kame' billeder. (Et enkelt kame' billede er mere normalt).

Kame' billeder presses kraftigt i en negativ og positiv træform straks efter opklæbningen, og medens kartonen stadig er lidt fugtig. Formålet har været at give billedet et mere tredimensionalt indtryk. Det er svært at afgøre, om der er tale om fire optagelser på samme negativ, men der er i hvert fald tale om våde kollodium-optagelser, og jeg kan vanskeligt forestille mig, at Bøgh har kunnet nå at foretage 4 forskellige indstillinger inden for den korte tid, der har været til rådighed. Ved en våd kollodiumoptagelse skal pladen præpareres, der skal indstilles, eksponeres og fremkaldes, altsammen inden for ca. 15 minutter, da negativet ellers vil krakelere.

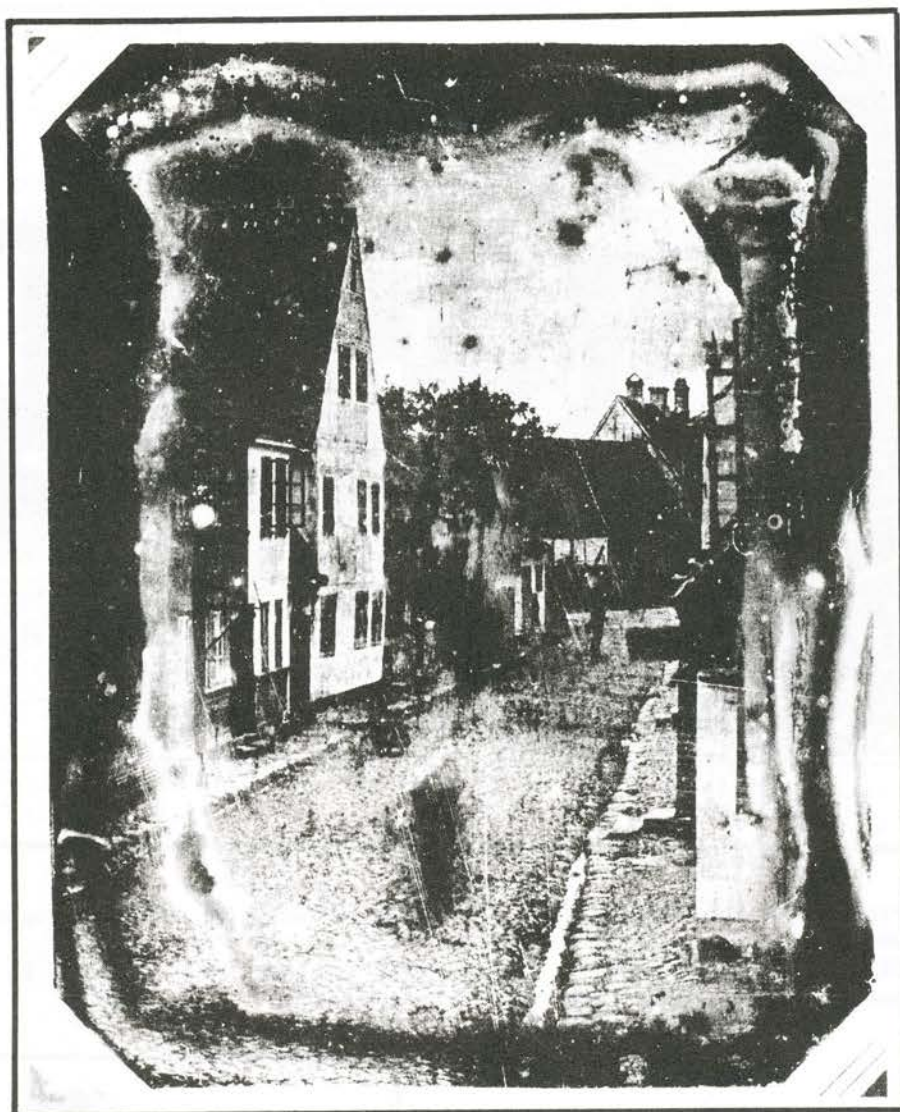
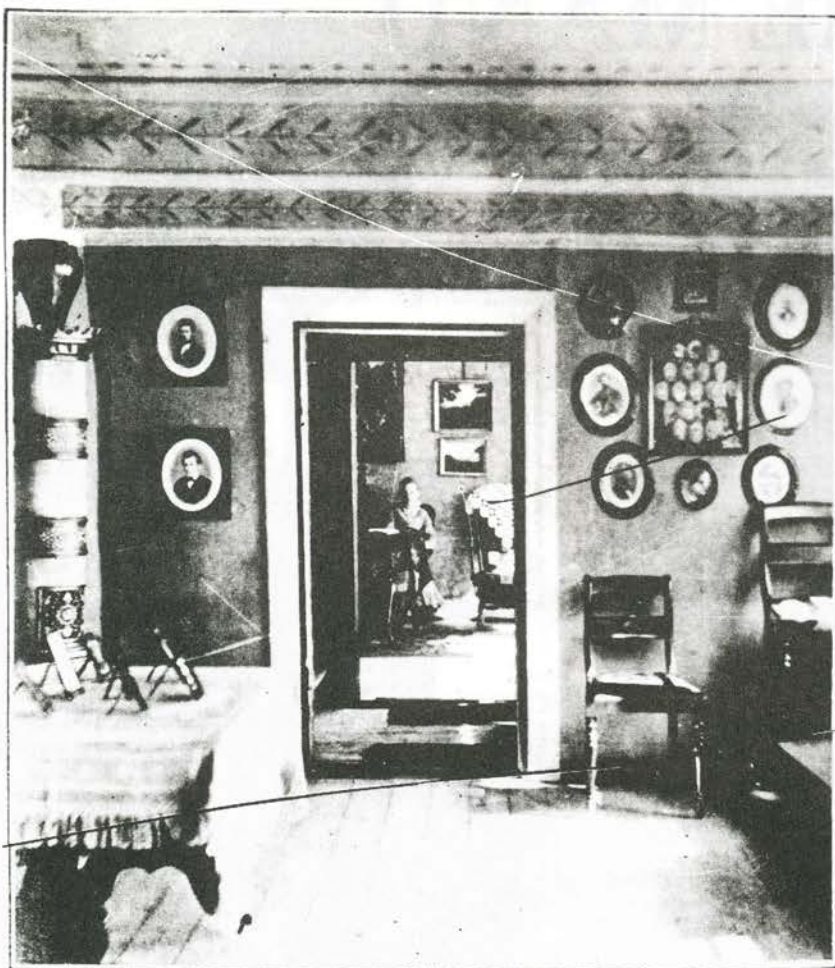

Fig. 5.
Hos familien opbevares også dette daguerreotypi. Monteringen er tidlig, men optagelsen er retvendt (i modsætning til billedet af Christiansborg Slot). Billedet viser Klostergade mod vest, og det er taget lige udenfor Bøghs dør i Klostergade. Ca. 1850.

Det er ganske givet mere end befolkningsgrundlaget kan bære, og sikkert medvirkende til at Bøgh, efter 35 år som fotograf, indstiller sin virksomhed. Samtidig ødelægger han alle sine negativer. Det må vi jo i dag meget beklage. Hvad grunden til denne ødelæggelse kan være, kan vi kun gisne om. Normalt blev en fotografs negativarkiv videreført af efterfølgeren, men enten har han ikke ønsket, at en af de mange kolleger - eller konkurrenter - skulle overtage hans gode negativer, eller også har det været umuligt at sælge atelieret.

Huset i Klostergade bliver revet ned samtidig med at Bøgh holder op. Bøghs far havde drevet malerforretning fra huset i mange år, og på et gammelt fotografi, taget kort før nedrivningen, står sønnens navn: "Erhardt Bøghs Bogbinderi og Protokolfabrik". Erhardt Bøgh flytter sit bogbinderi ned i Fiskergade. Fotograf Bøgh levede 9 år endnu, men var næppe virksom som fotograf.

*Indgangen indeni hos Fotograf J. E. Bøghs, Klostergade 32. Man
i baggrunden hans yngste datter Margrethe.*

Interiør fra Klostergade 32. Den høje middagssol falder ind gennem vinduerne til gaden. I baggrunden den yngste datter Margrethe (født 1867). I mellemgangen anes trappen op til atelieret. Ca. 1880.

J. E. BØGH'S
FOTOGRAFISKE ATELIER
KLOSTERGADE N° 32
AARHUS.

Foto: Poul Pedersen

*9 Johan Emilius Bøgh
* 17 1/2 1815: Aarhus * 17 1/2 1815
† 16 1/10 1893: Aarhus
Malerm. & Fotograf*

Fotografisk
ATELIER
J. E. BØGH
AARHUS
Klostergade N° 32.

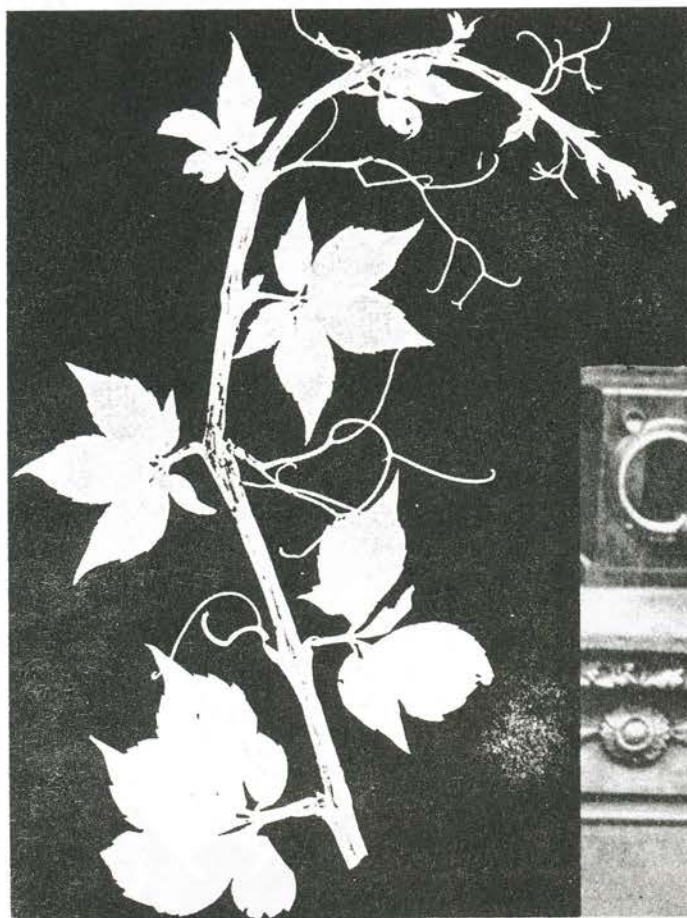

J. E. BØGH,
FOTOGRAF.
Klostergade N° 32.
AARHUS.

*Glæden opheva s.
Ved Efterbestillinger maa helst
et af disse Billeder medfølge.*

Stadig kan man være heldig at finde gamle visitkort med Bøghs navn. De er næsten altid velbevarede, og det vidner om, at han var en meget omhyggelig fotograf. Under indsamling af materiale til denne lille omtale fik jeg forbindelse med en af J.E. Bøghs efterkommere, og de fleste af de billeder og genstande, som omtales hos Ochsner, viste sig at være i god behold, sammen med en meget stor samling familiefotografier.

DEN TREDIE MAND

Thorleif Sjøvold
Professor i nordisk arkæologi ved
universitetet i Oslo

FOX TALBOT

Det som i særlig grad vil blive husket fra jubilæumsåret 1989 var 200-årsmindet for den store franske revolution koncentreret omkring datoen den 14. juli 1789.

Noget mindre blæst blev der omkring 150-året for fotografien, selv om denne opfindelse skulle få enorm betydning, ikke mindst inden for arkæologien.

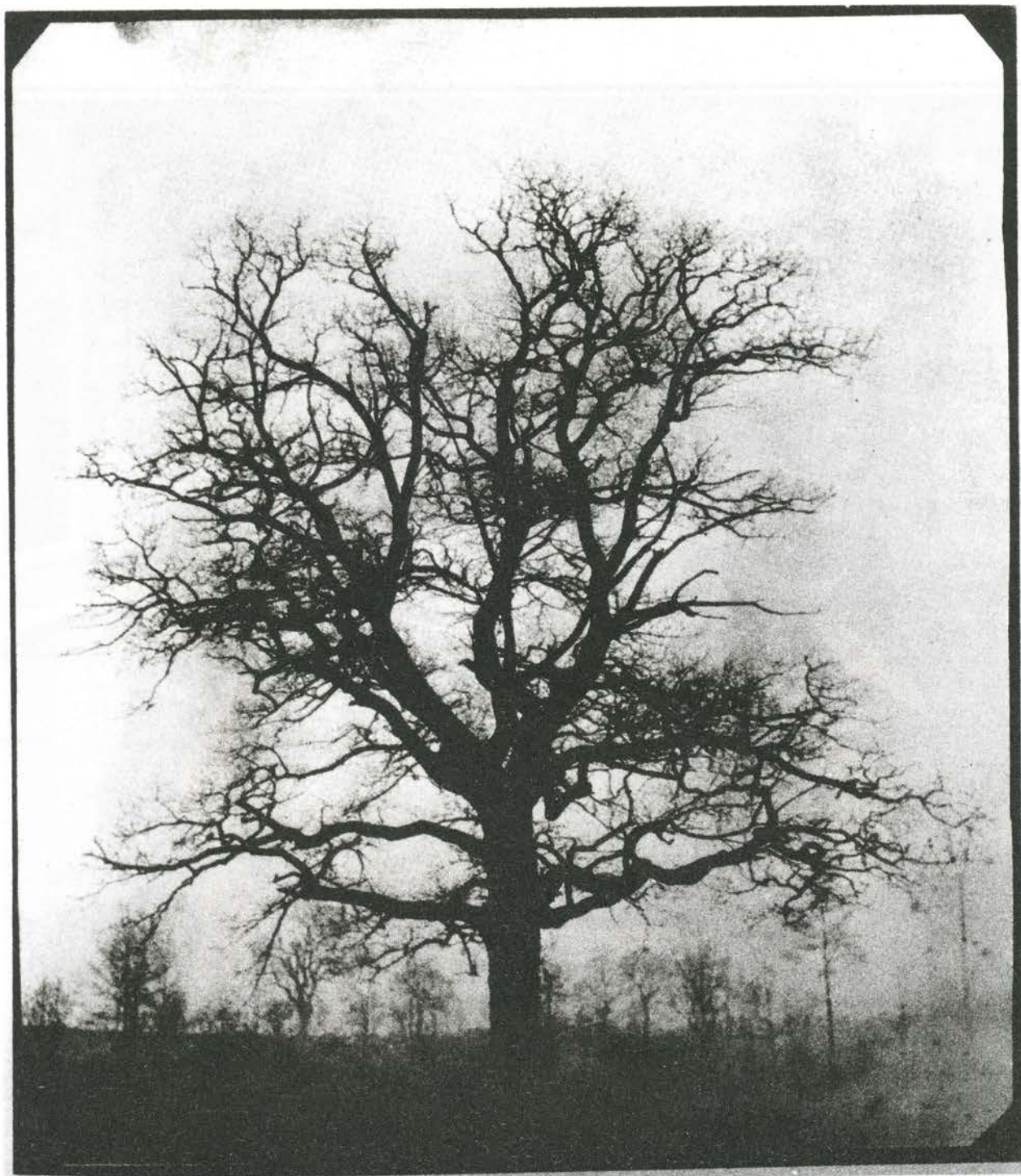
Et navn, som særlig har stået i focus, er franskmænden Louis Jacques Mande Daguerre. Hans metode, der blev kaldt daguerreotypi, var den første brugbare fotografiske proces, og det er fuldt forståeligt, at han er blevet udpeget som den egentlige opfinder af fotokunsten.

Men Daguerre var ikke den eneste mand på dette felt. Et stort arbejde var også gjort af hans landsmand Niepce, med det mærkelige fornavn Nicephore. Navnet be-

tyder "sejrsbærer" efter den græske gudinde Nike. Men Niepce var ikke med til at høste sejrens frugter, han døde nemlig i 1833, medens Daguerre først lancerede sin opfindelse i 1839.

Alligevel er der delte meninger om hvem af disse to mænd, som rettelig bør betragtes som den egentlige opfinder.

I min gamle Petit Larousse (1932) bliver det således fastslået at Niepce er opfinder af fotografien ("inventeur de la photographie"), medens Daguerre bliver krediteret for at have forbedret metoden (perfectionna la photographie, inventée par Niepce"). For os kan det være rimeligt at betragte dette som et internt fransk problem, som vi ikke behøver at blande os i. Men sagen har flere facetter: der var også en tredje mand!

Repro: Bent Mann

Han var englænder og hed Henry William Fox Talbot, han lancerede også en fotografisk metode i 1839.

Denne mands borgelige status må karakteriseres som "a landed gentleman"; han var nemlig ejer af godset Lacock Abbey i Wiltshire, et tidligere nonnekloster, som var blevet sekulariseret af Henrik VIII, og som havde været i Talbot-familiens eje siden 1500 tallet.

Navnet Fox havde han fra sin adelige mor, Lady Elizabeth Fox-Strangways, som var datter af en jarl. Fra en eller anden

slægtning må han have arvet sin forskerbegavelse og forskertrang af stort format, og heldige ydre omstændigheder satte ham i stand til at dyrke denne trang, helt frem til sin død som 77 årig.

Fox Talbot blev født i januar 1800, og allerede som skoledreng ved den berømte drengeskole Harrow gjorde han sig bemærket ved usædvanlige evner i klassisk sprog og matematik, iøvrigt en usædvanlig kombination.

Som student i Cambridge var han berømt for sine græske vers, samtidig med at han modtog ærespriser for matematiske opgaver. Det var også løsningen af sådanne arbejder, som lå bag hans medlemskab i Royal Society i 1831, og i 1838 fik han selskabets kongelige medalje for forskninger i integral calculus. På dette tidspunkt var han også i gang med sine fotografiske arbejder, som i 1842 blev belønnet med Royal Societys Rumford Medal.

Både Daguerre og Fox Talbot startede egentlig fra det samme udgangspunkt, nemlig kendskabet til at sølvforbindelser mørkner, når de udsættes for lys. Resultaterne, de kom frem til, var derimod højst forskellige. Daguerres resultat blev et positivt, spejlvendt billede dannet på en blankpoleret sølvplade, knivskarpt og med næsten utrolig fine detaljer. Efter nogle forbedringer omkring 1840 var metoden fuld brugbar til portrætfotografering, og blev også voldsomt populær.

Et par drawbacks havde den imidlertid: fordi billederne var lavet på en ugenomskinnelig metalplade, kunne de hverken kopieres eller forstørres.

Det er Fox Talbots umiskendelige fortjeneste, at han fandt frem til en metode, som gjorde dette muligt. I stedet for Daguerres fine sølvplade brugte Fox Talbot et stykke almindeligt skrivepapir, som blev gjort lysfølsomt med sølvklorid. Efter lang tids eksponering i et enkelt trækamera (af hans mor betegnet som "Henrys little mousetrap") fik han et negativt billede frem, som kunne fikseres i en saltopløsning. Da papir er gennemskinneligt, kunne han så lægge dette negative billede ovenpå et andet stykke lysfølsomt papir og belyse dem begge. Som resultat fik han et positivt billede, som kvalitetmæssigt rigtignok ikke kunne måle sig med daguerreotypierne, men Fox Talbot betegnede alligevel metoden som Calotypi efter det græske ord "kalos", hvilket betyder smuk.

At kvaliteten også var god nok til seriøs fotografering blev snart dokumenteret. I 1834 samledes 470 delegerede et sted i Skotland for at grundlægge en skotsk frikirke. En portrætmaler, David Octavius Hill, fik til opgave at forevige begivenhe-

den på et kæmpemaleri. Han indså straks, at det var håbløst at male portrætter af samtlige tilstedeværende, og bestemte sig til at "fotografere" kirkefædrene med calotypi-metoden, og så senere male portrætterne på grundlag af fotografierne. Fotograferingens kunst må han have været fortrolig med i forvejen, og for at rationalisere arbejdet havde han allieret sig med en ung kemiker, som tog sig af laboratoriearbejdet. Selv var maleren skolet i den finere engelske portræt-tradition, og resultatet af hans arbejde blev en samling fotografiske portrætter, som verden aldrig havde set magen til, og som sandsynligvis heller ikke senere er blevet overgået. Hill regnes som grundlæggeren af kunstnerisk fotografi.

At metoden også kunne bruges til andet end portrætfotografering, var Fox Talbot selv med til at bevise. Han blev en meget fin fotograf, dette fremgår tydeligt af hans landskabsbilleder og stilleben fra Lacock og af talrige gadebilleder fra London og andre byer, som han besøgte under sine mange rejser i udlandet, særlig Frankrig og Belgien.

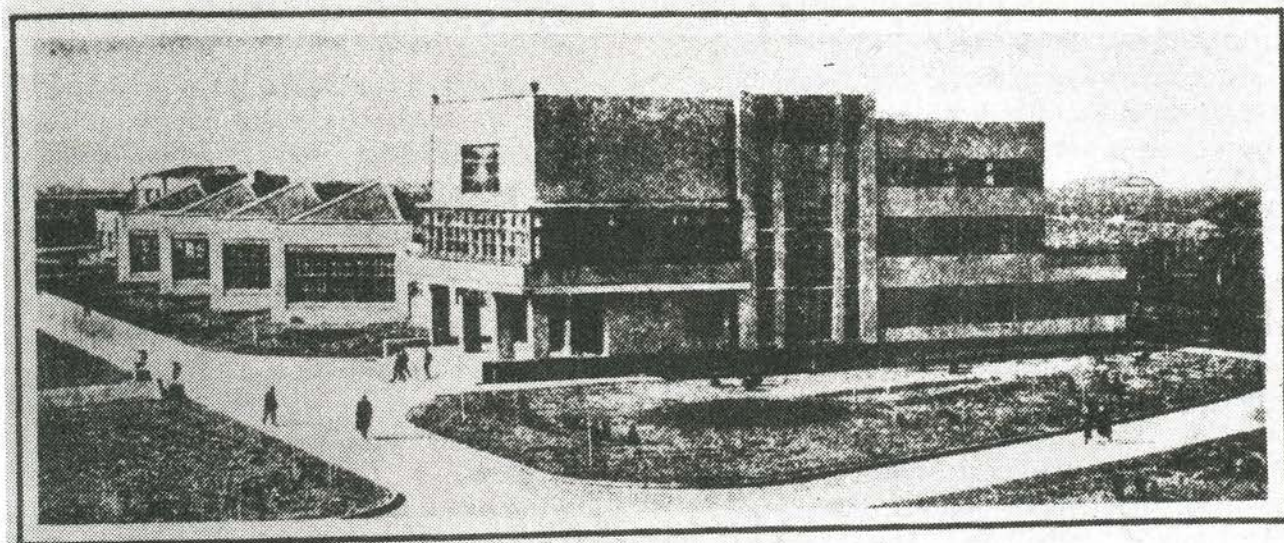
I begyndelsen af 1850'erne skete der en vigtig ting i fotografien. Både daguerreotypien og calotypien blev forældede, udviklingen fulgte Fox Talbots system, medens Daguerres var gået ind i en blindgyde.

Personlig har jeg haft den glæde at besøge Fox Talbot-museet i Lacock. Det indeholder en hel del af hans fotografiske udstyr, men også adskilligt udstyr, som han brugte i sine eksperimenter med lyset: han opfandt bl.a. mikroskopet for polariseret lys.

For at billedet af Fox Talbot ikke skal komme helt ud af balance, må det nævnes, at hans interesser på ingen måde var afgrænset til det teknisk-naturvidenskabelige felt. Han var også meget interesseret i arkæologi - både Avebury og Stonehenge ligger i overkommelig afstand fra Lacock! Adskilligt ægyptisk arkæologisk materiale blev hjembragt til Lacock af Fox Talbot, desuden var han ekspert i tydning af kileskrift.

DEN RUSSISKE LEICA-KOPI

Oversat af Niels-Ove Rolighed

Statsfabrikken Dzerzhinsky.
Foto: Sovjetskoe. 1939.

Indledning

Før revolutionen havde Rusland ingen kameraindustri overhovedet. Men i forbindelse med den første 5 års plan i 1928 blev det besluttet at stoppe importen af udenlandsk teknologi, også kameraer. Det satte noget i gang, og i 1931 var produktionen allerede oppe på 23008 stk/år. Et af de kameraer, der fremkom som et resultat af anstrengelserne, var FED, som vi nu skal se nærmere på.

Baggrund

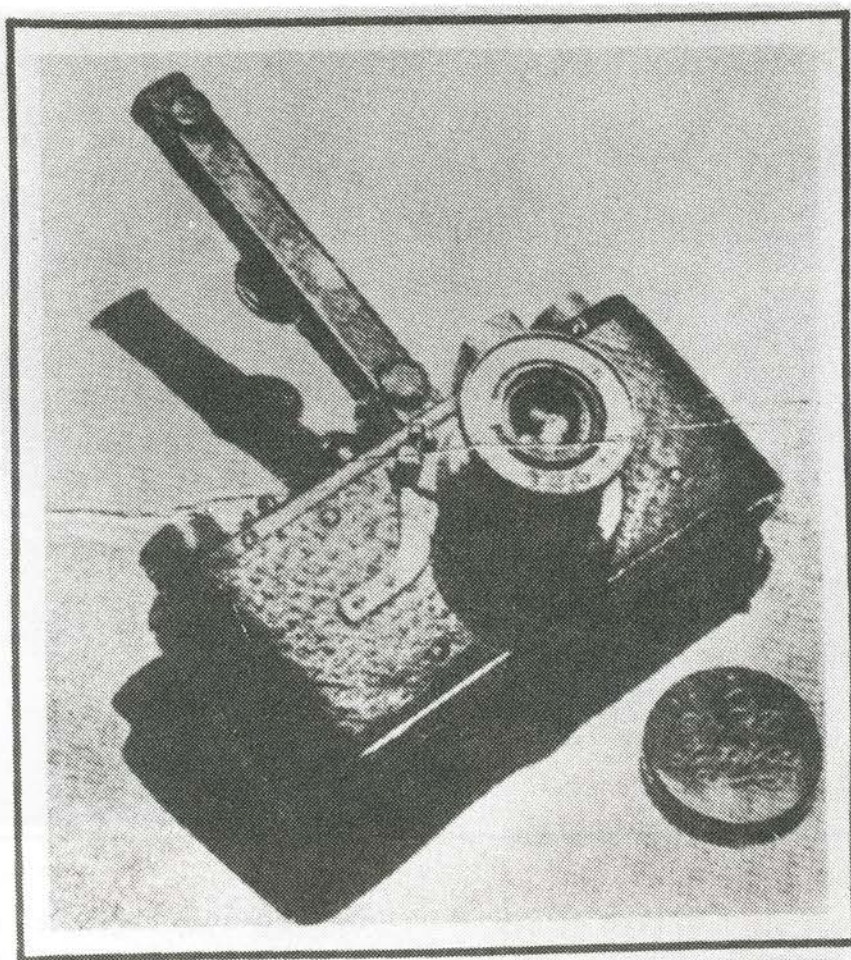
Der er 2 personer, kameraet kan takke for sin skabelse. Den ene er Stalin, der lukkede for import. Den anden er Alexander Rodchenko.

Rodchenko, en kendt maler og fotograf, offentliggjorde i 1928 billeder taget med Leica, og den indflydelse, han da havde, var medvirkende til, at valget faldt på dette lille udmærkede kamera, da en russisk produktion skulle startes. At han senere faldt i unåde, er en anden historie.

Kameraet blev produceret på Dzerzhinsky børnekollektivet i udkanten af Kharkov i Ukraine. Dette kollektiv blev oprettet af det politiske politi i Kharkov og opkaldt efter stifteren af det sovjetiske hemmelige politi, Felix Edmundovich Dzerzhinsky,

som i begyndelsen af tyverne blev formand for en komite med det formål at forbedre forholdene for de millioner af hjemløse og forældreløse børn, der som et resultat af borgerkrigen levede af tiggeri og småkriminalitet. I 1927 blev Anton Makarenko, en berømt pædagog, opfordret til at overtage ledelsen af Dzerzhinsky kollektivet og gennemførte her sine pædagogiske ideer, bl.a. en blanding af undervisning og arbejde. Der var ansat ingeniører, teknikere og håndværkere, som tog sig af de vanskeligste processer og samtidig lærte fra sig til børnene.

Det var derfor en naturlig sag at begynde en egentlig industriproduktion i forbindelse med 5 års planen. Efter at have produceret møbler og elektriske håndboremaskiner mm. blev det 2. juni 1932 besluttet at indlede en produktion af en Leica kopi. 26. oktober samme år var der de første 3 nøjagtige kopier af Leica A færdige, i alt blev der fremstillet 30 i en forproduktion. 1933 blev brugt til at opføre en ny fabriksbygning og planlægge en produktion på ca 30000 stk om året, og i januar 34 kunne man sende de første 10 kameraer på markedet.

Kamera nr. 1 fra Sovjet Leica-FED.

Kameraet

De første eksemplarer var som nævnt 3 Leica A kopier komplet med løs afstandsmåler. Objektivet blev fremstillet i Leningrad af VOOMP (en fabrik, der udførte optiske eksperimenter) i samarbejde med det optiske institut, også i Leningrad, og var en kopi af Leitz Elmar 3,5/50. Den færdige produktionsmodel var derimod en kopi af Leica II med koblet afstandsmåler. Alle kameraets 300 dele - og nu også linsen - blev fremstillet på fabrikken i Kharkov af børnene med hjælp af voksne arbejdere. Kameraet - afbilledet i et sovjetisk tidsskrift tidligt i 34 - adskiller sig fra forbilledet ved at det mangler tilbehørssko, beklædningen er en anden og søgerhuset lidt højere. Det højere søgerhus var åbenbart 'begyndervanskeligheder' idet allerede nummer 279 har 'normalt' søgerhus. Kameraet er sortlakeret, men der var store vanskeligheder med at finde en holdbar lak, og der blev eksperimentet med forskellige former for overfladebehandling.

På de tidlige modeller er der også tydelige spor, bl.a. filemærker, der viser, at der var en del håndarbejde i fremstillingen. Lukkertidsknappen var også større end på Leica og tiderne var fra 1/20 til 1/500 + Z. På søgerhuset var indgraveret følgende: FED/Trudkommuna/im./F.E.Dzerzhinsko-go/Khar'kov, der betyder noget i retning af: FED, F.E. Dzerzhinsky Arbejder Kollektiv, Kharkov. Linsen var mærket: FED 1:3,5 F=50m/m, hvilket ikke blev ændret i de næste 20 år. I det første produktionsår blev der fremstillet ca 4000 stk.

Alexander Rodechenko ved Moskva-Volga kanalen.

Foto: V. Kovrigin.

I begyndelsen af 1935 fik fabrikken et nyt navn og kameraet en ny gravering: FED/Trudkommuna/NKVD-USSR/im./F.E.Dzerzhinskogo/Khar'kov. Kameraet fik også en ny mat krom-overflade, en tilbehørssko, mindre lukkertidsknap og firkantet ramme omkring søgervinduet - tidligere havde den været med et 'hak', som på Leica. Sidst i 35 kom denne ramme til at flugte med overkanten af søgerhuset - det eneste, der virkelig adskilte FED fra Leica.

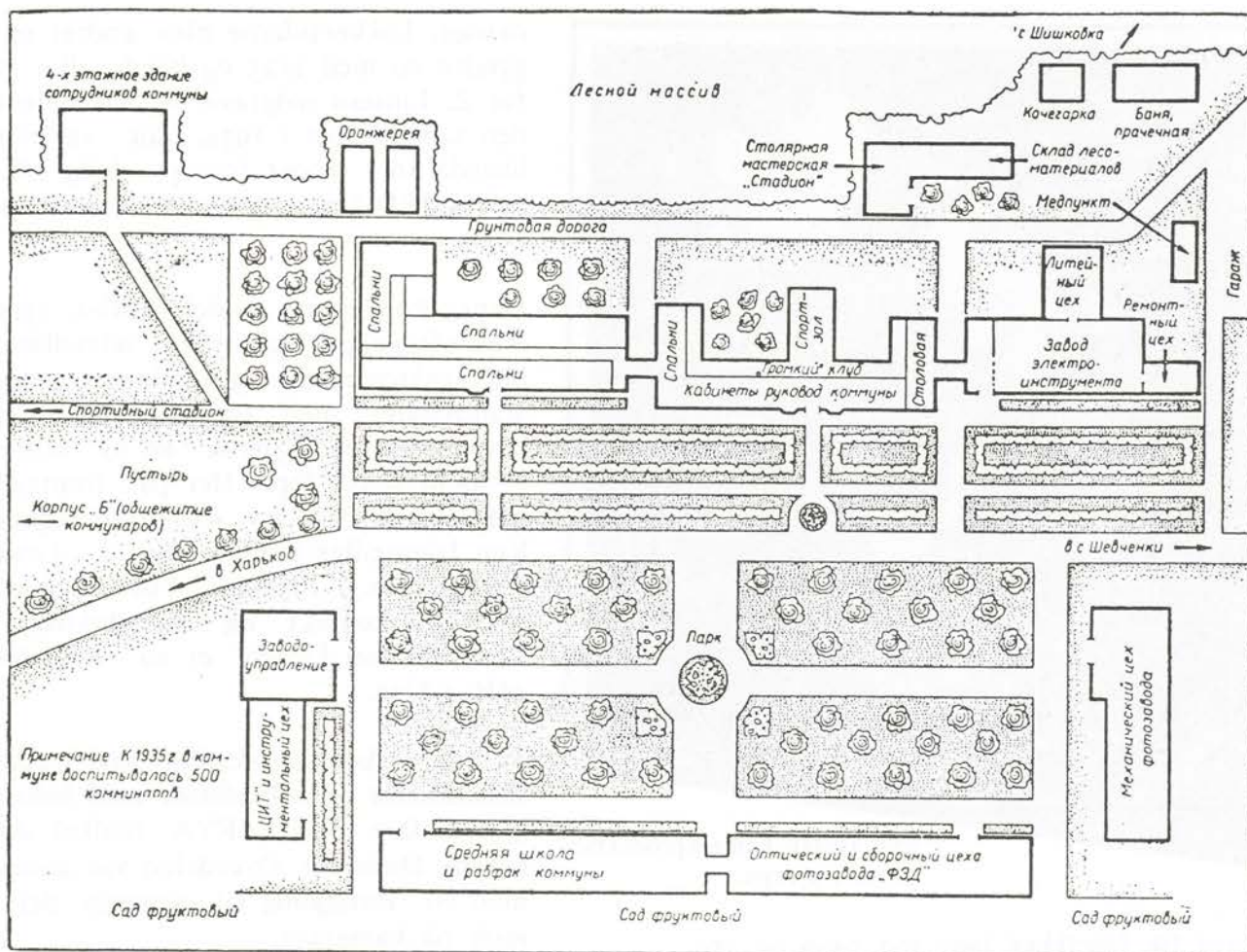
I 1935 blev der fremstillet ca 12000 og i 36 15000 stk. I 1937 annonceredes de første tilbehørsdele, de fleste direkte kopier af Leitz-dele, men kun nogle få nåede at blive markedsført. Der var på dette tidspunkt en del kritik af manglen på tilbehør og manual, samt af den høje pris og dårlige kvalitet! Men i 38 kom 4 ekstra linser: En 4,5/28 mm, en 2/50 mm (en Summar-kopi), en 6,3/100 mm og en nærlinse.

I årene fra 1936 blev der fremstillet en del FED'er med Leica indgravering. Hvad forklaringen er på dette ligger hen i fotohistoriens mørke, men disse kameraer kan kendes fra originalen på den tidligere omtalte ramme omkring søgervinduet.

Omkring 1937 begyndte man at forberede produktionen af 2 nye modeller. I 1938 ville man introducere en model FED-B, som skulle have lukkertider fra 1-1/1000 sek. som Leica IIIa, men kameraet kom aldrig i handelen, og kun 40 prøveeksemplarer blev fremstillet.

Det gik bedre med den anden model, FED-S. Den havde lukkertider fra 1/20 til 1/1000, og blev leveret med 2/50mm linsen. Også denne model, fremstillet i mindre styktal end 'standard' modellen, kom med Leica-indgravering, både på kamerahus og linse.

Der kom også ændringer i udførelsen i 1938, svarende til ændringer, der var indført på Leica flere år tidligere. Forhøjningen under lukkertidsknappen blev kantet i stedet for rund og knappen, som bundstykket griber fat i, blev gjort større. Og endelig kom der en manual, "Kamera FED", der både var en brugsanvisning og en vejledning i fotografering med mange illustrationer, der til forveksling ligner det tyske forlæg.

Plan over kamerafabrikken. 1935.

Wer so auf Reisen sich begibt,
der macht sich oftmals unbeliebt

Klug sei, Jüngling du, und weise,
Nur mit **Leica** geh auf Reise!

"Sovetskoe Foto" (maj 1934)

Den første kameraproduktion
tages i øjesyn.

I 1939 fik fabrikken igen nyt navn og atter afspejles det i indgraveringen på kameraet. Der stod nu:

FED/NKVD-USSR/Khar'kovskii/Kombinat
/im./F.E.Dzerzhinskogo.

Og kamera nr. 100.000 blev færdigt i midten af året. I 1940 var produktionen på 32.300 stk. og i alt blev der produceret ca 175.000 FED kameraer før Sovjet blev inddraget i krigen. Fire gange skiftede Kharkov hænder under krigen og blev totalt ødelagt, også FED fabrikken.

Der blev sandsynligvis ikke bygget et eneste sovjetisk kamera under krigen. I 1945 nævner officielle kilder 10 stk, 5700 stk i 1946 og 91500 i 1947, hvor det formodes, at FED fabrikken bliver genopbygget og fabrikationen genoptaget. Men efterkrigsperioden er vanskelig at følge, da der først igen udkommer et sovjetisk fototidsskrift i 1957.

FED var det eneste sovjetiske kamera, der kom på markedet i uændret skikkelse efter krigen, men igen var indgraveringen ændret: FED/Zavod/im./F.E.Dzerzhinskogo. Senere kom et nyt smart FED logo og i den sidste version droppede man fabriks-

navnet. Lukkertiderne blev ændret og begyndte nu med 1/25 og havde B i stedet for Z. Linsens indgravering var hele tiden den samme som i 1934, blot var mindste blænde 16 i stedet for oprindeligt 18. Den sidste FED Leica II kopi blev fremstillet i 1955.

I 1955 kom næste model, FED-2, type I, med aftageligt bagstykke, selvudløser og blitzsynkronisering og kombineret søger/afstands måler med 67 mm basisafstand, hvilket nødvendiggjorde en ny udformning af kameraets top. Her på fronten var indgraveret FED-2 i kyrilliske bogstaver. Kun fremstillet i mindre antal. Linsen er FED 3,5/50. I 1958 fik FED-2 selvudløser, blitzkontakt og optræksnap med filmsymboler. Linsen er nu en Industar-26M 2,8/52.

Samme år kom en skrabet model uden afstands måler og selvudløser med Industar-50 3,5/50. Den hed ZARYA hvilket skulle betyde Dæmring. Overdelen var ganske lav med en forhøjning til søgeren, der sad midt på kameraet.

I 1962 kom FED-3, type I, der nu havde fået lange lukkertider. Søgerens dioptri kunne indstilles ved at dreje okularet. Overdelen var trinformet og FED stod nu også med latinske bogstaver. Fremstillet i ringe antal indtil 1964, hvor den afløses af type II, der har en plan overdel uden trin og med hurtigoptræk. Fra og med denne model er kameraets nummer indgraveret i det aftagelige bag/bundstykke. I 1980 kom den i en udgave indgraveret med emblemet for de olympiske lege i Moskva. Denne model blev også markedsført i Vesttyskland af Quelle under navnet REVUE 3.

I 1964 kom også en model FED-4, der blev det første russiske målsøgerkamera med indbygget lysmåler. 2 typer, der kun adskiller sig ved graverings typografi. Fremstillet i stort tal indtil 1978, også til eksport. Også denne model blev solgt i Vesttyskland af Quelle 1971-76.

FED-5 med Industar-61 2,8/55 kom 1978. Med lysmåler. Tilbagespoling foregik med en knap i midten af lysmålerens skala. Ny beklædning med nubret kunststof i stedet for det tidligere riflede.

Også i 1978 kom FED-5V. Ingen lysmåler, men med returhåndsving og midterkontakt. Industar-61 2,8/53. Ikke eksporteret. I 1980 kom den med emblemet for de olympiske lege i Moskva.

Model FED-5S er identisk med FED-5, men havde ingen dioptriindstilling.

Andre sovjetiske Leica II kopier

Også andre fabrikker lavede 'Leica'er. Den første var VOOMP, som havde lavet linserne til den første FED. I 1933 lavede de nogle nøjagtige Leica A kopier, men i 1934 kom en egentlig produktion af Leica II kopier i gang under navnet Pioneer. Der er sandsynligvis kun fremstillet nogle få hundrede stykker inden projektet blev opgivet. Linsen, der var identisk med FED-linsen, bar denne indgravering: VOOMP O-pytnyi z-d 1:3,5 F=50mm.

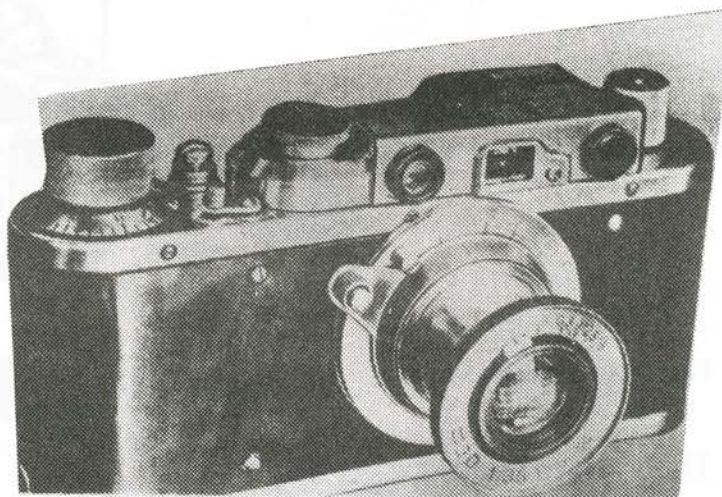
Geodeziya Zavod i Moskva producerede i 1934 50 Leica II kopier. Forskellen på dette kamera og FED var blot en skrue på begge sider af søgervinduet. Bundpladen og toppen var nikkel på de første, men planlagt at skulle være krom. Linsen var fra VOOMP i Leningrad, med følgende indgravering: VOOMP Z-d Geodeziya 1:3,5 F=50mm. Man håbede på at nå et antal på 300 i 1934 og 1500 i 1935.

Tidligt i 1935 offentliggjorde man planer om en model med aftagelig bagstykke, kombineret søger/afstandsmåler. Kameraet blev af ukendte årsager droppet, efter at blot nogle få hundrede stykker var produceret. Læserne af Sovetskoe Foto gav det navnet FAG, en forkortelse, hvis betydning er ukendt.

Både Pioneer og FAG kameraerne blev omtalt i marts nummeret af Fotograf Polski i 1935, men der kendes i dag ingen eksemplarer af kameraerne.

Efter krigen kom Zorki, der blev/bliver fremstillet på Krasnogorskii Mekhanicheskii Zavod (KMZ) i Krasnogorsk uden for Moskva. Den første Zorki var fuldstændig identisk med FED bortset fra mindre forskelle ved linsen, en Industar-22.

Zorki'en var også bestemt til eksport og nogle eksemplarer bærer russisk/engelske indgraveringer. Den kan vi måske vende tilbage til?

Et af de 6.000 første kameraer. 1934.

Repro: Bent Mann

FED produktionstal efter gravur-type:

Type:	Årstal:	Kameranummer:	Prod.-antal:
1	1934 - 1935	31- 6.000	6.000
2	1935 - 1939	6.000- 96.000	90.000
3	1939 - 1941	96.000-175.000	79.000
4	ca 1946 - 1947	175.000-200.000	25.000
5	ca 1947 - 1953	200.000-400.000	?
6	ca 1953 - 1955	400.000-700.000	?

Årsproduktion.

Årstal:	Kameranummer:	Antal:
1934	31 - 4.000	4.000
1935	4.000 - 16.000	12.000
1936	16.000 - 31.000	15.000
1937	31.000 - 53.000	ca 22.000
1938	53.000 - 82.000	ca 29.000
1939	82.000 - 116.000	ca 34.000
1940	116.000 - 148.000	32.300
1941	148.000 - 175.000	ca 27.000
1942-45		0
1946-55	175.000 - 700.000	?

Sådan begyndte det hele....

Kort beskrivelse af AGFA- og GEVAERTS

tidligste år i Danmark

Hans Bonnesen

Den historiske baggrund

Umiddelbart efter århundredskiftet, i 1906, emigrerede en sydslesvigsk forretningsmand H.A. Schönwandt til Danmark. Han slog sig ned i København og løste i 1910 borgerskab som grosserer. Blandt de vigtigste artikler han solgte var schweiziske farvestoffer fra J.A. Geigy, og gennem nogle år udviklede firmaet sig langsomt, men sikkert. Den dag i dag eksisterer firmaet H.A. Schönwandt, der dog ikke længere beskæftiger sig med det oprindelige forretningsgrundlag.

Familien Schönwandt forblev i Danmark og en af de kendteste er kapelmesteren ved Det Kongelige Teater, Michael Schönwandt.

AGFA produkterne kommer til Danmark

Firmaet H.A. Schönwandt udvidede gradvis, og i 1918 flyttede man til Sct. Thomas Plads. I 1922 fik man agenturet for I.G. Farben-produkterne for Danmark og en speciel afdeling under ledelse af direktør Truelsen blev oprettet.

Direktør Truelsen, der var en uhyre principfast herre, havde to medarbejdere, nemlig frk. Heefeldt Hansen, som passede bogholderiet, og en hr. Hansen på lageret, som sørgede for forsendelserne.

Søren Kjersgaard

I firmaet H.A. Schönwandt havde man i tidens løb handlet med en ung mand ved navn Søren Kjersgaard, den kendte museumsmand Erik Kjersgaards far, og som en følge af denne forretningsforbindelse blev Søren Kjersgaard ansat i firmaet.

Hans opgave blev sammen med en anden ung mand, James Polack, at forsøge at afsætte I.G. Farben- og Agfa-produkter. Det var James Polacks arbejde i første række at tage sig af Agfa, og James Polack berejste hele landet for at sælge film til fotografer og kiosker. I løbet af nogen tid havde omsætningen nået ganske forbløffende størrelser, ja - J. Polack vendte endog en dag tilbage og sagde, at det var lykkedes ham at sælge en kasse rullefilm.

At gå ind i direkte import af Agfa fotografisk papir og kemikalier vovede man ikke. Årsagen var, at der fandtes snesevis af producenter af fotografisk papir, der solgtes til billigere priser og at de færdigblandede kemikalier var langt dyrere end de kemikalier, en selvstændig fotograf kunne blande ved at købe råvarerne i en materialhandel.

Salget af Agfa-produkterne var således ikke helt nemt. Det refereres således, at J. Polack fik en noget afdæmpet velkomst, når han dukkede op i de forskellige forretninger rundt om i landet. Hans ord: "Goddag, jeg kommer fra Agfa!" blev meget ofte mødt med et lakonisk: "Nå!".

AGFA selvstændigt i Danmark

I 1928, efter kun 6 år, var omsætningen af Agfa-produkterne imidlertid blevet så stor, at man fra Agfas hovedkvarter i Berlin ønskede at oprette sit eget agentur for Danmark. Som leder af dette udnævnte man James Polack, og han tog som sin højre hånd en hr. Schröder, og Søren Kjersgaard måtte efter nogen tid erkende, at hans dage i firmaet var talte, hvorefter han forlod dette.

Efter Hitlers magtovertagelse i Tyskland i 1933 blev der udsendt dekret, hvorefter intet tyske firma måtte have en jødisk direktør. I lange tider forsøgte man fra Agfa's hovedkvarter i Berlin at holde hånden over den særdeles dygtige og vellidte James Polack, der fortsat sad som direktør for Agfa i Danmark.

Den daværende ansvarlige for Agfa's eksport til Danmark, prokurist Bleimüller fra Berlin, kom ofte til Danmark og diskuterede de vanskeligheder, som de nye dekret havde bragt med sig.

Til sidst var situationen ikke til at klare længere, og selv om dir. Polack og hr. Bleimüller besøgte Det Tyske Handelskammer i København, hjalp det intet. Fra Berlin holdt man stadig fast ved, at J. Polack måtte forlade direktørposten - hr. Bleimüller's loyalitet over for hr. Polack kostede ham endog stillingen hos Agfa i Berlin.

Søren Kjersgaard var imidlertid forblevet i fotobranchen, og fik nu tilbudt posten som direktør i stedet for J. Polack. I 1938 fik J. Polack en aftrædelsessum, hvorefter han forlod firmaet og gik i kompagniskab med det daværende firma Budtz Müllers Eftf., hvor lederen, hr. Rasmussen, ikke var særlig god til tysk og derfor var temmelig handicappet i sine forretninger med tyske firmaer.

Ved skæbnens underfundighed havde Søren Kjersgaard ved sin oprindelige udtrædelse af firmaet H.A. Schönwandt søgt arbejde hos Budtz Müller. Man kan derfor sige, at efter 10 år byttede Søren Kjersgaard og James Polack græsgange.

Nu udviklede firmaet sig så hurtigt, at nye og større lokaler måtte findes. Endnu en gang flyttede firmaet, denne gang til Landemærket II, hvilket skete i 1940.

2. verdenskrig og tiden derefter

Under 2. verdenskrig viste det sig, at Kjersgaard og Polack blev ganske gode venner. J. Polack forlod til sidst Budtz Müllers Eftf. og dannede sit eget grossistselskab: J. Polack A/S, som eksisterer den dag i dag i Birkerød.

Da 2. verdenskrig var forbi, blev Agfa-mærket, som var beslaglagt af De Allierede udbudt til salg i Danmark. I dette lukkede tilbud bød det gamle Agfa-firma, der nu havde måttet antage navnet: Photo Tone A/S, 12.000 kr. for Agfa-mærket. J. Polack havde også indgivet et tilbud, men dette var for lille og det gamle Agfa-firma fik dermed sit gamle navn tilbage. Den daværende export-direktør Uhl fra Agfa i Leverkusen, en meget stor og kraftig mand, mødte efter krigen op igen i København og havde en samtale med J. Polack, hvor han tilbød - som han sagde - "at gøre det godt igen".

J. Polack ville imidlertid ikke opgive sin grossistvirksomhed og sagde nej tak for tilbudet om igen at blive ansat hos Agfa. På lange spadsereture rundt i København diskuterede de 3 herrer, Uhl, Polack og Kjersgaard, hvordan man skulle klare "die Zukunft" - fremtiden!

Det var helt nye tider man gik ind til. Under krigen havde leverancerne fra Wolffen og Leverkusen været meget små - ja, de sidste sendinger i 1945 var ganske enkelt forsvundet ved passage gennem krigsområderne. Det var derfor nødvendigt at prøve alle mulige krumspring for at kunne overleve. De sidste røntgenfilm, man fik leveret, blev således kopieret til skakbrætfilm for på den måde at forøge antallet.

Selve krigens afslutning havde givet mange ejendommelige reaktioner. F.eks. fortalte fru dir. Kjersgaard, at hun den 6. maj 1945 om aftenen stod på Rådhuspladsen og sagde til sin søn: "Du er nok klar over, hvad det her betyder!". Hun var med andre ord bekymret for, at firmaet skulle blive beslaglagt - ja måske aldrig mere ville se dagens lys.

Fremgang påny

Direktør Kjersgaard byggede dog Agfa A/S hurtigt op igen efter 2. verdenskrig, og fik bl.a. tilknyttet en tysk fototekniker, Jeiter, hvis underskrift stadig ses i mange bøger.

Inden for bilbranchen var det også gået hårdt til. Den kendte direktør K.W. Bruun, der var bilimportør, var i 1945 blevet likvideret på Engelsborgvej, og for at er-

statte denne vigtige mand henvendte dir. Kaufmann, der var fætter til den berømte ambassadør i USA, Henrik Kaufmann, sig til Søren Kjersgaard med ordene: "Søren, er du ledig til at overtage Bruuns forretning?". Søren Kjersgaard var imidlertid ikke til sinds at forlade fotofaget, og selv om en stor gruppe ledende personer forsøgte at overtale ham på det tidspunkt, som f.eks. major Lassen, Kaufmann, Brunn's efterladte og dir. Bech Bruun, holdt Søren Kjersgaard fast ved sin beslutning.

Belgisk Importkompagni A/S og Photo Tone A/S indgik en samarbejdsaftale, men måtte kæmpe meget hårdt for at få lov til at importere. Man troede ganske enkelt fra Valutacentralen ikke på de gamle importtal og favoriserede i tidens ånd de engelske firmaer, Ilford, Bell og Howell samt Kodak.

Firmaet måtte derfor fortsætte med sine mange mærkelige aktiviteter. Den omtalte tyske fototekniker, Jeiter, var ledende i dette. Han opfandt således en såkaldt toneskriver, som blev lavet på basis af en sæbedåse-afstøbning. Derudover lavede man små legetøjsbiler, som f.eks. "Hobby-car" - en lille støbt legetøjsbil med en svinghjulsmotor. Denne bil blev fremstillet helt op til november 1947.

Støbningen fandt sted i København, hvorefter den blev malet et andet sted. Gerner Nielsen, der senere blev firmaets reklamechef, var leder af legetøjsafdelingen. Også lokalerne i Landemærket 11 blev for små, og i 1944 flyttede firmaet dets nyskabte reservedelslager til Hørsholmgade. I 1946 fulgte hele firmaet efter. Først i slutningen af 40'erne, begyndelsen af 50'erne lykkedes det at få importen af Agfa-produkter i gang igen og med direktør Plougmann, den daværende Kodak-direktør's hjælp, lykkedes det at få et forlig igennem til importmyndighederne.

Umiddelbart før fusionen med Gevaert i 1963 trådte dir. Kjersgaard tilbage og efterfulgtes nu af V. Lang, som allerede i mange år havde virket som firmaets hovedbogholder og næstkommanderende.

Fremkalderens Tilforladelighed bestemmer ofte det gode Resultat af Fotograferingen.

Lad dem ikke friste af Angivelser som: „Identisk
med . . .“ eller „Lige saa god som . . .“ o. s. v. til
ikke at benytte anerkendte Mærker, men
forlang udtrykkelig

„Agfa“-Fremkaldere

f. Exp.

„Agfa“-Metol

„Agfa“-Amidol

„Agfa“-Ortol

„Agfa“-Glycin

„Agfa“-Eikonogen

Agfa“-Metol-Hydrochinon

Dekorative
hvide Bogstaver med Text

„Agfa“ Photoartikler

opsættes gratis paa Udstillings-
vinduer hos Foto-Detail Forretninger.

Forespørgsler herom besvares af
Agfas Repræsentant i Danmark:

Jens Thuesen,

København V.

Frederiksberg Allé 28.

Gamle Agfa-reklamer.

Arkiv:

UNGARNS FOTOMUSEUM

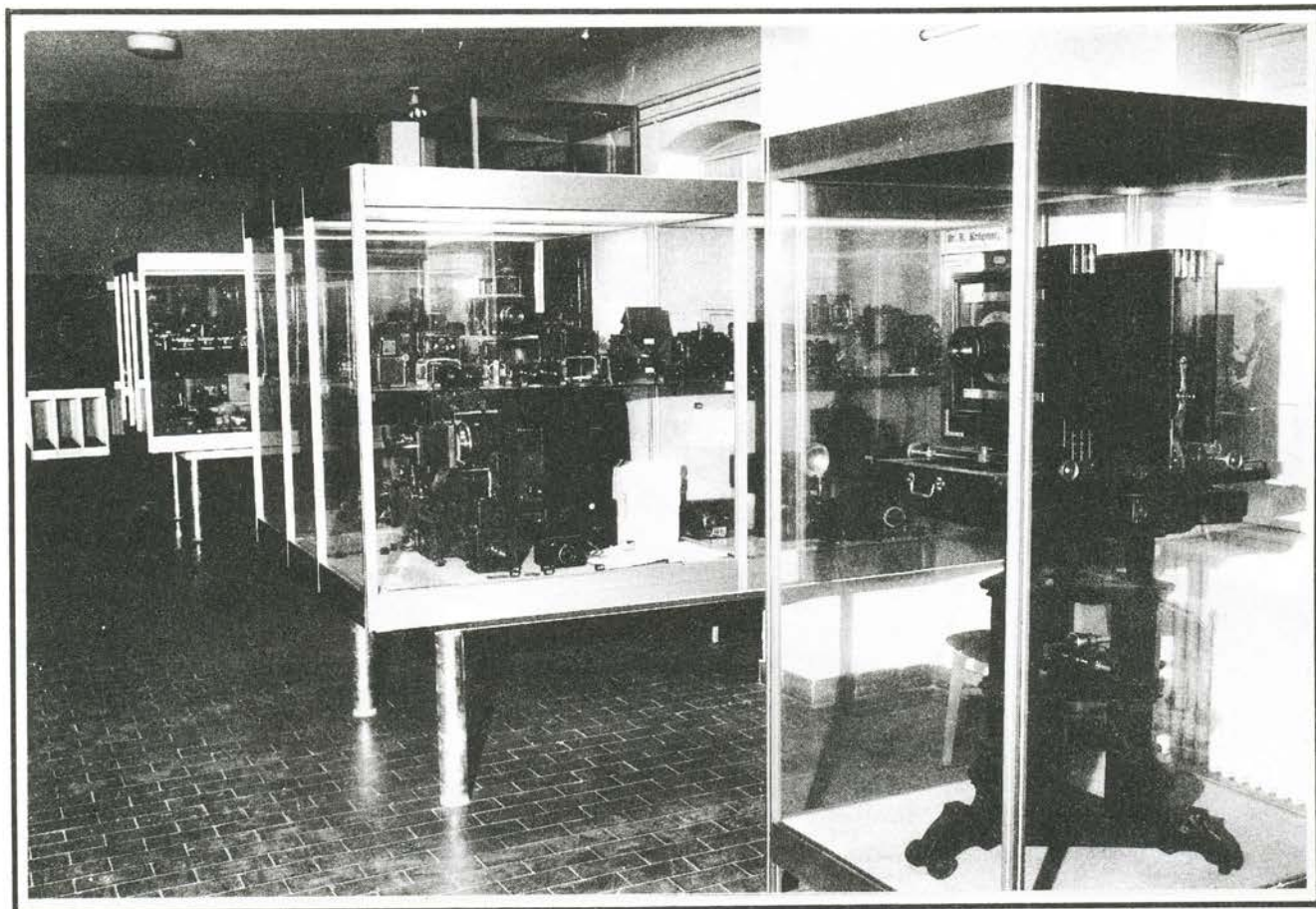
Flemming Berendt

FOTOTECHNIKA-TÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY

Et funktionalistisk fotomuseum, bemærk
"big brothers eye" i gavlen!

De fyldte montre med et atelierkamera fremstillet i Wien.

BUDAPEST - Østeuropas Paris er nok et besøg værd!

Smuk by, venlige mennesker og priser, som giver en dansk krone dollar-værdi. Skulle man så, tilfældigvis, være lidt fotointeresseret bør turen gå til den lille by Vac, 25 kilometer fra hovedstaden, hvor man finder Ungarns fotomuseum.

Museet er grundlagt af Dr. Szababvary Ferenc engang i 1970'erne og bygger på en stor privat samling, samt klenodier indgået til Budapest's tekniske museum i deponering.

Huset er bygget specielt til samlingen og omfatter cirka 600 kvadratmeter.

12 store montre udgør samlingens midtpunkt. Herudover er der på væggene placeret billeder og plancher, bagerst i lokalet har de ungarske fotokemifabriker Forte, som ligger udenfor byen, en reklamemontre. Det er Forte, som er den økonomiske garant.

Blandt museets helt unike klenodier er et originalt daguerreotypi "aftaget" af mester Daguerre selv, skænket i det forrige århundrede til Ungarns daværende regerende hersker fyrst Metternick.

Samlingen består desuden af enkelte førstegangs gaver fra det 16- og 17 århundrede, som beskriver de fysiske love, der var grundlaget for fotografiets opfindelse.

Apparatsamlingen på ca. 500-600 kameraer er en blanding af "almindeligheder", men ind imellem findes der enkelte perler, som nok var værd at eje.

Skulle vejen falde forbi er adressen: Muzeum Foigzgatoja, 4000 Vac 84-3199.

Åbent fra 12-16.

Andre adresser:

Fotografica og andet "isenkram" finder man på adresse:

V. ker. Alpari Gyula u.2, midt i Budapest.

Fotobøger og gl. fotografier, så er adressen:

Kozponti Antikvariuma.

Muzeum korut 13-15, samt i nr.35.

Bøger fra 16-1700 tallet pryder montre
1, i forgrunden er "bevægeligt" billede
fra før 1839.

Bag beskrivelsen af daguerreotypiproces-
sen ses det originale daguerreotypi.

Et luksusalbum flankeret af et
rejsekamera.

PHOTO FILMS AND PAPERS

FÉNYKÉPEZÉSHEZ HASZNÁLJA A FEKETE-FEHÉR ÉS SZÍNES
FORTE-ANYAGOKAT!
BENUTZEN SIE ZUM PHOTOGRAPHIEREN DIE SCHWARZ-WEISS
UND FARBIGEN FORTE MATERIALIEN!
USE IT TO THE BLACK-AND-WHITE AND COLOR PHOTO-
MATERIALS

MADE BY FORTE!

FORTE FOTOKÉMIAI IPAR,

2601 VÁC, VÁM UTCA 3. PF. 100. TELEX: 22-502
HUNGARY

Foto: F. Berendt ●

SØLV OG SALTE

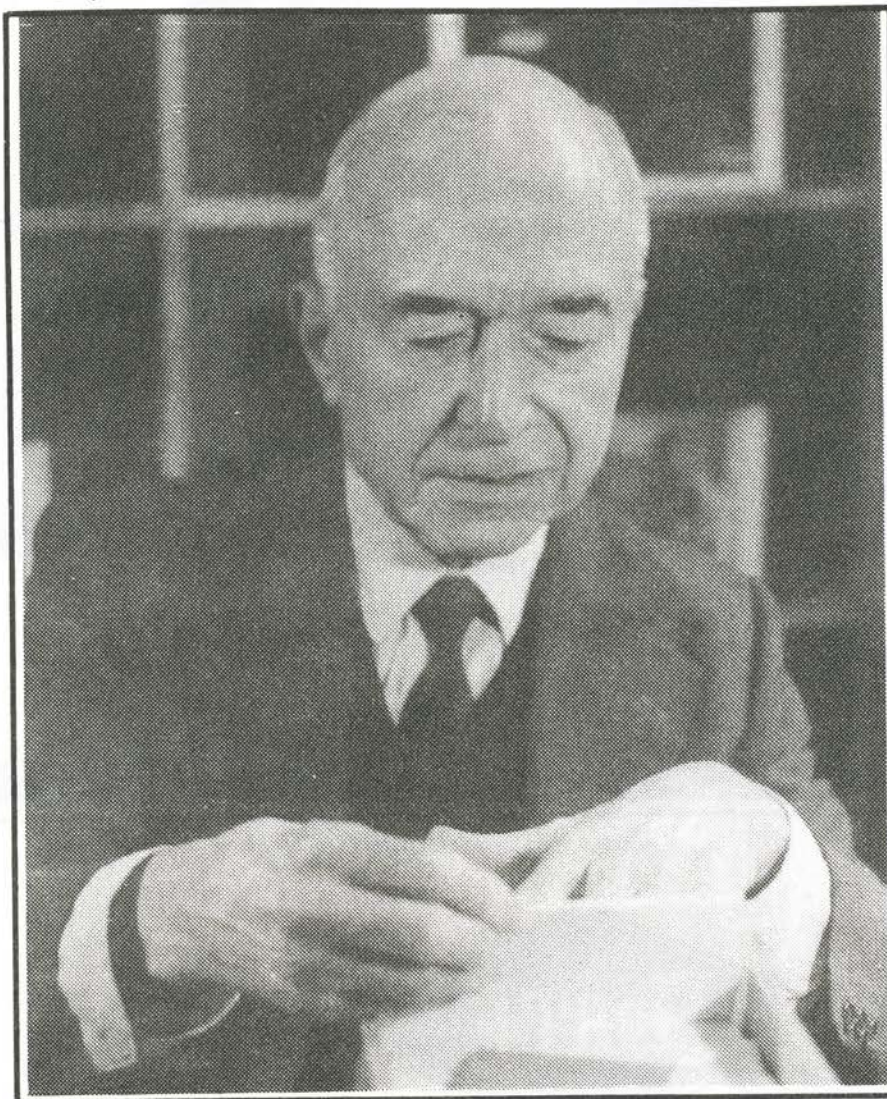

Foto: F. Berendt

Fotografi og forskning

Redaktion: Tove Hansen.

Heftet. 21,5x20,5 cm.

335 sider. Rhodos.

ISBN 87 7245 361 3. 1990.

Sølv og Salte var oprindeligt tænkt som festskrift i anledning af fhv. førstebibliotekar Bjørn Ochsners 80 års dag - desværre skulle Ochsner ikke opleve denne store dag.

Bogen blev herefter omredigeret og udgivet som et væsentligt stykke orienteringsmateriale om fotografiets stilling i dag.

Hans Berggreen indleder med en velskrevet, kort og præcis beskrivelse af Kort- og Billedafdelingens historie fra 1902 frem til i dag. Førstebibliotekar Bjørn Ochsner er her hovedaktør.

Vi får en gennemgang og beskrivelse af de hovedværker som B.O. har hjemkøbt til afdelingen. Hovedværker, som i de kom-

Førstebibliotekar Bjørn Ochsner fotograferet få måneder før sin bortgang.

mende år vil blive beskrevet i dette blad af Hans Berggreen!

Anja Lollesgaard og Trine Kæsel har udarbejdet en bibliografi, som omfatter hele Bjørn Ochsners forfatterskab - et fortrinligt hjælpemiddel, når man skal igang med sine fotohistoriske studier.

Tove Hansen har, som hovedredaktør, med saglig kyndighed formået at komme hele horisonten rundt. Hendes eget bidrag om kvindelige fotografer i Danmark på 26 sider er fortrinlig fotohistorie og bærer præg af omhyggelig research og indlevelse i deres livshistorie.

De fire kvindelige fotografer er: Caroline Hammer (1832-1915), Frederikke Federspiel (1839-1909), Amalie (Emma) Clausen født 1859, og til sidst Bodil Hauschildt (1861-1951).

Et stykke spændende fotohistorie om kvinders ikke just for rosenrøde tilværelse i det mandsprægede samfund.

Henrik Dupont har skrevet om luftfotografiet i Danmark 1890-1990. Dele af historien kender vi fra Objektiv, men her yderligere suppleret og gennearbejdet. En historisk gennemgang opfølges af udviklingen i Danmark. Et spændende kapitel inden for fotografien bearbejdet med sikker hånd.

Den finske fotohistoriker Sven Hirn skriver om danske fotografer i Finland - interessant og velskrevet.

Ib Rønne Kejlboe, har taget sig af portrættøren Aage Remfeldt, hvis virke i mere end en menneskealder er skildret detaljeret og grundigt. Aage Remfeldt, som til tider var en omstridt personlighed, udtalte i begyndelsen af 1980'erne:

"Fotografiet har ikke som sådan min store interesse. Jeg er såmænd ikke nogen særlig stor fotograf. Men som portrættør regnes jeg som en af verdens bedste!"

- sådan!

Henning Hansen, (Museet For Fotokunst) har taget fat på problemet omkring den fotografiske udstilling som medium under overskriften VÆGGEN OG RUMMET.

Hans tanker er (tankevækkende) fyldt af de overvejelser og problemer, man som udstillingsarrangør til evig tid bliver stillet overfor. Henning Hansens ord burde udleveres som folder ved indgangen til Museet For Fotokunst.

Hans Stiesdal skriver om arkæologisk fotografering og flyvning. Rune Hassner skriver om "SSSR na strojka" (Sovjetunionen bygger) 1930-talets banebrytende ryske bildetidning. Et banebrydende blad, som blomstrede i diktaturets midte. Øystein Hjort skriver om rollespil og jeg forståelse. Cindy Shermans (selv) portrætter. Et stykke nyere tids billedhistorie, som har skabt megen røre!

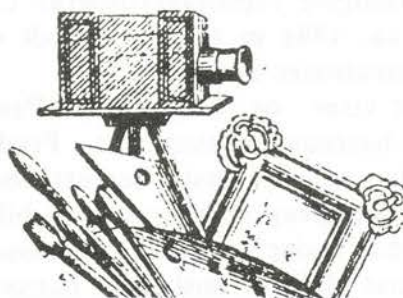
Et helt afsnit er forbeholdt fotografiens egenart. Her er bidragene leveret af skribenterne: Axel Bolvig, Bent Fausing, og Miles Orvell.

Sidst, men ikke mindst, skal omtales Tage Poulsens bidrag: Om fotografiens vej til accept og anerkendelse som kunstart i Danmark.

På 14 sider bliver "sagerne" bare sat på plads. Her er beviser nok for, at vi burde skamme os over, at vi ikke er kommet længere i bedømmelsen af fotografiets egen værdi.

Det er en fornøjelse at læse Tage Poulsens klare og sobre blotlæggelse af vort manglende mod til erkendelse af fotografiet som kunstart. Tage Poulsens indlæg burde spredes som en pamflet!

Bogens omslag og grafiske tilrettelægning: Sunna og Ruben Blædel. Fint håndværk. Billedgengivelserne er bløde og smukke - en publikation, som er forlaget RHODOS til stor ære!

LOUISIANA – kommende udstillinger

(ændringer kan forekomme)

Andy Warhol	22.9.90 - 6.1.91
Stefan von Huene. Lydskulpturer	17.11.90 - 13.1.91
Abramović/Ulay	24.11.90 - 20.1.91
Wien omkring 1900	19.1 - 14.4.91
Imogen Cunningham. Fotografier 1906-76	26.1 - 10.3.91
Jenny Holzer	9.2 - 24.3.91

KØBENHAVN før og nu - og aldrig

Trydes boghandel, hvor tidens fotografier kunne købes!

Københavns historie - kort fortalt

VESTERVOLD FALDER er titlen på 9. bind af det store værk om Københavns byhistorie med letflydende tekst af mag. art. Casper Jørgensen.

Et enkelt fotohistorisk fotografi optaget af byens tidligste reprotagefotograf Chr. Neuhaus i ca. 1884 er udvalgt blandt de mange illustrationer i dette bind.

Billedet viser os Vesterbros Passage. I midten hest omnibussen fra Frederiksberg ved siden af de første hestetrukne sporvogne, det giver et meget godt billede af "storbyen" under forvandling i disse år.

Ferdinand Meldahl ønskede i nationalismens hellige navn at give København en prætentjøs udsmykning à la Paris og Berlin.

Hensigten var at opstille en række statuer af rigets statsmænd. Ved Frihedsstøtten hele fire af de personer, som havde hjulpet kongen med hans værk. Herefter skulle de andre opstilles i række ind mod byen. På Slotspladsen desuden en række buste af andre fremragende borgere, samt nogle af Danmarks søhelte. Meldahl gjaldede: "Hvor ville vi lave Danmarks historie, hvor ville

vore børn ikke huske alt igen i billedet af de mænd, der lavede historien, og hvor ville man ikke fra barn indsuge den kostelige tanke: se alt, alt det er gjort og skal gøres for Fædrelandet - det er den eneste tanke, der redder os fra undergang".

Hans idéer blev heldigvis aldrig ført ud i livet - udover at et par gader ved Frihedsstøtten blev opkaldt efter de kongelige hjælpere.

Fotografiet giver os et indtryk af en parissk boulevard - bredde, trafik, meneskemylder og trafikmidler. Vesterbrogade var - og er stadig en pulserende trafikåre i byens midte.

Det er med stor fornøjelse, man læser om byens forlystelsesetablissementer National Scala, Tivoli, Cirkus og ikke mindst Panoramet i Jernbanegade - København var sandelig en by, som forstod at more sig. "København før og nu - og aldrig" er et enestående opslagsværk, når ens hukommelse ikke længere rækker til!

Samling: John Philipp.

Den smukke husassistent

Erik Nørgaard:
Den smukke husassistent.
Den erotiske kulturhistorie.
Bind 5. 63 sider karton.

Husassistenten, kammerpigen, tjenestepigen, stuepigen, kokkepigen, er emnet for dette bind i serien.

"En pige med en månedsløn på otte kroner er jo næsten nød til at tage usædeligheden til hjælp for at klare sig!"

Disse var ordene fra frk. Høting ved et møde i "Den Kvindelige Fremskridtsforening" i 1887.

Tonen er slået an, præcis som det er Erik Nørgaards speciale.

63. sider med pikante xylografier, tegninger og fotografier. At tjenestepigen gav inspirerende næring til herrernes erotiske fantasi- og drømmeverden, gives der de bedste eksempler på. Her spares ikke på superlativerne. Forfatteren til Gullivers Rejse, Jonathan Swift, gav de smukke piger dette probate råd:

"Tillad ham aldrig den ringeste frihed, medmindre du får det betalt. Hvis han vil røre ved din hånd så bed ham samtidig at lægge en guinea i den, og går han videre til dine bryster, skal det koste ham fem guineas. Gå aldrig til den yderste grænse under 100 guineas eller en livrente på 20 pund".

Billeder og tekst er med let hånd knyttet sammen, hånd og klap - på rette sted. Atter er årets mandelgave til "fotomanen" i hus!

Erik Nørgaard.
Porno-fotograferne omkring
Århundredskiftet.
Den erotiske kulturhistorie.
Bind 3.

Tidspunktet for "aftagelse" af det første pornografiske daguerreotypi (fotografi) er næppe mange timer efter offentliggørelsen i 1839, men vi ved det ikke!

Det enorme behov for billedets erotiske kraft blev for mange fotografer en indbringende forretning.

De europæiske hovedstæder førte an, og i 1874 blev der i London beslaglagt 130.000 "obskøne" glasplader, som de stakkels betjente, i lovens navn, måtte køre bort fra et fotografisk atelier.

Erik Nørgaards enorme arkiv har leveret de udfordrende, dristige, pikante og vulgære illustrationer, som gemmer sig imellem det stive omslag.

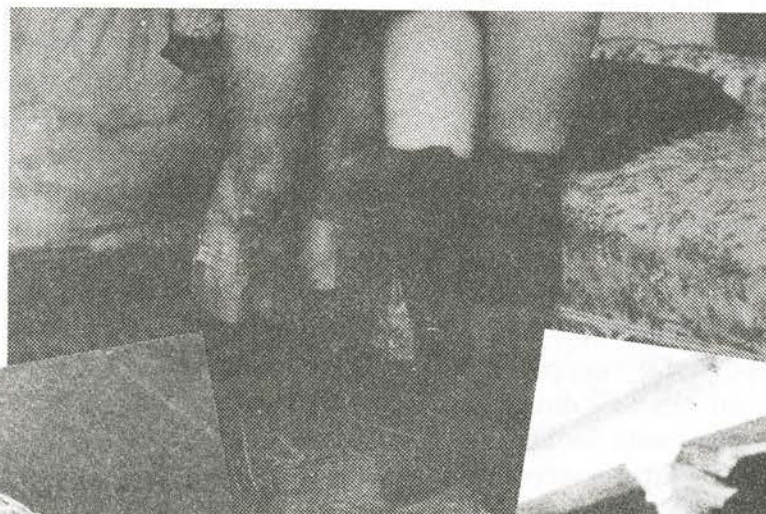
Fotografernes "tunge" arbejde med datidens glasplader opvejes til dels af de lettere oplevelser. Romanen "Josephine Mutzenbacher" udkom i 1903 - heri skildrer forfatterinden sine oplevelser som model.

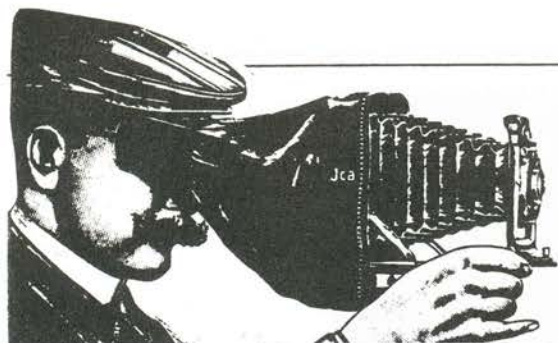

Den lystige kone!

Pornofotograferne omkring århundredskiftet

»Dit og Dat«

Mødereferat

Flemming Berendt

Referat: Marts

Få måneder før førstebibliotekar Bjørn Ochsner's bortgang blev der optaget en videofilm på Det Kgl. Bibliotek.

I interviewet fortæller B.O. om sit store arbejde med at indsamle, indkøbe og opbygge bibliotekets Kort- og Billedsamling, som i dag regnes for en af Europas førende.

Videofilmen indledte aftenens program.

Herefter blev ordet givet til mag. art. Ida Haugsted, som fortalte løst og fast om nogle af de ældste daguerreotypier, vi kender fra "Lysets Spor". De supplerende dias gav foredraget en ekstra dimension. Tak til Ida for et inspirerende indlæg.

For de mere materielt interesserede var der SKROT-salg som afslutning på aftenen.

Referat: September

Fotograf og filmand, Flemming Arnholtz fra "Spektrum Film", var denne måneds gæst.

Den unge mand på snart 50 år var Jens Juncker-Jensen's første mandlige elev, hvorledes dette kunne gå til fik vi et aldeles levende indtryk af.

Flemming Arnholtz fortalte, at han fra Struer's kemiske laboratorium i Skindergade måtte transportere destilleret vand igennem Jorcks Passage, ned ad Strøget og op til atelieret, stedet hvor mange kendte personer er blevet forevigt. Hans lærermeisters dygtighed og menneskelige kvalifikationer har betydet ALT for hans egen senere udvikling. Det skete for 25 år siden og er fotohistorie i dag.

Til sidst blev der solgt 8 kasser skrammel til rimelige priser.

Referat: Oktober

Ole Emil Riisager fra Danmarks Radio, og Karl Haibert kom for en del år siden i besiddelse af nogle gamle motorsportsfilm. Disse gamle strimler var aldeles nærværende fotohistorie eller filmhistorie. Kvaliteten aldeles fremragende, man føler stor beundring for disse gamle optageres kvalitet. Filmene blev ledsaget af kvalificerede kommentarer. Tak til de to herrer!

Der afsluttedes med SKROT-salg, kvaliteten på de sidste rester fra de store formidlingssalg er i bund - det samme var priserne!

Referat fra Jyllandsmødet

Kaj Kempel

Atter kunne Kaj Kempel byde velkommen på Randbøldal Kro. Efter det sædvanlige velkomstritual blev døren åbnet til det store loppemarked.

Ca. 45 medlemmer m/k var mødt op til et utroligt flot og alsidigt tilbud af fotografica. Humøret var højt - og priserne de rigtige, så handlen gik livligt. Efter at vareren var kigget ud, blev der handlet på den rolige jyske facon.

Klokken 15:00 begyndte det store formidlingssalg under ledelse af Jan Klinksgaard. Dette klarede han til ug. En stor TAK til Jan!

Købelysten var stor, og næsten alle varerne blev solgt. Omsætning Kr.7.600.00. En mindre bunke halv/skrot var bragt med fra København, og blev solgt uden salær. Klokken 17:30 var alle trætte, og en dejlig dag var til ende!

Emne	Tilst.	Min.	I	H.slag
1. Kodak 9x12, No. 2c Junior.	B		1	120
2. Agfa 6x9, med Billinar, mærket Illum.	AB		1	80
3. Kodak Nr. 3A Junior, 9x12, 170mm.	BC		1	130
4. Kodak 8mm Movie II Brownie.	AB		1	20
5. Ihage 6x9, Prontor II, 4,5/105mm	BC		1	120
6. Cine Kodak Eight Model 20.	B		1	100
7. Agfa Isolette, 6x6.	A		1	50
8. ALPA Reflex IIE, Angenieux 3,5/24, Tele-Xenar 3,5/135, div.	A	3.500	1	-
9. Kodak 6x9, Junior, 6,3/100.			1	80
10. Kodak 6x11, No 1A Junior.	C		1	100
11. Spejlobjektiv 8,0/500, 42mm gevind, div.	A	850	1	-
12. Voigtländer 6x9, 6,3.	BC		1	100
13. Ernemann 6x9, 11/105.	B		1	110
14. Bælgudstyr, Topcon til ALPA, 3,5/105.	A		1	275
15. Kodak 6x9, No. 2 Folding.			1	60
16. Kinax 6x9, fransk klap.			1	90
17. Rollei 16, Tessar 2,8/25, Zeiss Mutar 1,7, div.	A	1.000	1	1.000
18. Fransk klap 6x9.	A		1	80
19. Kinax Baby 6x9.	B		1	70
20. Gossen farvetemperaturmåler Sixticolor.	A	200	1	240
21. Gossen Sixtino lysmåler.	A	100	1	100
22. Agfa 6x9, Igenar 8,8.	B		1	80
23. Ernemann 9x12 pladekam.	B		1	150
24. Ica 9x12 pladekam., 6,8/13,5.	AB		1	300
25. Ica 9x12 pladekam., 6,8/13,5.	B		1	130
26. Zeiss Ikon 6x9 klap.	C		1	80
27. Album, 13x17 cm, 30 bill., pæn stand.	B	75	1	100
28. Album, 11,5x14 cm, 24 bill., ældre.	B	75	1	100
29. Album, 21x27 cm, 64 bill.	b	125	1	-
30. Album, 22x27 cm, 70 bill.	BC	150	1	-
31. Album, 18x27 cm, 42 bill.	BC	100	1	100
32. Album, 21x27 cm, 104 bill.	B	175	1	175
33. Franka 6x9, 4,5/105.	BC		1	40
34. Ernemann 9x12 pladekam., Budtz-Müller.	B		1	160
35. Agfa Record 6x9.	B		1	80
36. Voigtländer 6x9, 7,7.	B		1	120
37. Ica 9x12 pladekam., Periskop 1:11.	B		1	190
38. Sort træstativ.	B		1	330
39. Olympus Pen 18x24, 2,8/38, lysmåler.	AB	300	1	330
40. Canon FT-QL, 24x36, uden optik.	B	250	1	250
41. Agfa Colorflex 24x36, 2,8/50, lysmåler.	B	150	1	170
42. Zenit, uden optik.	B		1	60
43. Voigtländer-optik, Dynaret 4,8/100.	A		1	190
44. Comet S. 3x4, italiensk lilleputkam.	B	150	1	-
45. Leica III, nr. 187.745, Elmar 3,5/50.	BC	1.000	1	-
46. Praktica 24x36, MTL3, Seimar 3,5/35.	A	250	1	-
47. 2 stk. Agfa klap			1	140
48. Zeiss og Ica			1	220
49. 2 stk. Agfa			1	120
50. 2 stk. Agfa			1	160
51. 2 stk. Agfa			1	140
52. Zeiss Nettar + def. klap			1	120
53. Kodak og Agfa			1	200
54. Kodak og Voigtländer			1	
55. Ica pladekam., 9x12			1	220
56. 2 stk. Kodak klap			1	200
57. 2 stk. Kodak klap			1	200
58. 2 stk. Kodak klap			1	200
59. Kodak Autographic			1	120
60. Griffel til Kodak Autographic			1	40

Mange herligheder skiftede ejer!

Foto: N.R.J.

Møderækken:

Formidlingssalg den 6. december. Klokken 19:00

Julemødet begynder klokken 19:00.
I fortsættelse af sidste års usædvanlige
formidlingssalg vil restpartiet nu komme
under Andreas T. Mørchs hammer.
Kaffe, the og julebag på Selskabets
regning.
Vel mødt til årets sidste møde!

D.F.S. Mødelokaler:
ØSTERBRO MEDBORGERHUS
ÅRHUSGADE 103
KØBENHAVN Ø.

17. JANUAR

Efter nytår ser man dobbelt - forhåbentlig kan Erik Fersling og Andreas Trier Mørch få os til det igen ved årets første møde-aften!

Projektion på sølvskærm i 3-D med briller er, hvad der bydes på.

Desuden vil Erik Fersling fortælle om sit store arbejde med at registrere stereoskopbilleder.

Medlemmer opfordres til at medtage og fremvise stereoskopbilleder!

21. FEBRUAR

Vi mødes i Abel Cathrines Gade 23

Foto Mekanisk Museum åbner sine monter, og vore medlemmer får mulighed for at tage de mekaniske snurre-piberier i nærmere øjesyn.

Arne Reimann vil fortælle om sin samling og den lange vej frem til det endelige resultat - et museum.

Har man gaver at give er modtageren til stede!

21. MARTS

2. del af Niels Resdahl-Jensens dia-foredrag om Carl Zeiss handler om tiden efter hans død i 1888.

Dette store banebrydende firma's udvikling er både interessant og spændende.

Medlemmerne bedes medbringe specielle ZEISS klenodier!

Nye medlemmer

Spektrum film.
Flemming Arnholm
Esplanaden 21
1217 København K.

Charles Hansen
Snevrevej 18
9850 Hirtshals.

John Neess
Østerbrogade 136
2100 København Ø.

Stig Rannes
Rypevej 15
2970 Hørsholm.

Redaktionen i/s
Ole Tronhus
Lars Birger Nielsen
Helligkorsgade 14
6000 Kolding.

Horsens minibio
Otto Christensen
Akselborg 9.A.
8700 Horsens.

Lilian Bodnia
C.F. Richsvej 114
2000 København F.

Center for kultur-
forskning.
Finlandsgade 26
8200 Århus.
Att: Susanne Regener.

Velkommen!

Adresseforandring samt indbetaling af kontingent (Giro 1 50 64 47) kan kun ske til kassereren.

Glædelig Jul og godt Nytår ønskes af hele bestyrelsen!

JULETILBUD

VENEDIG 1890

Smukke gamle dybtrykte billeder lavede direkte fra store
glasnegativer. Nedsat for DFS medlemmer med

% 25%

Priserne ligger mellem dkr. 100,00–525,00 før rabat.

NORTHERN LIGHT GALLERY ApS

Classensgade 18 • 2100 København Ø • tlf 31 38 57 37

Sankt Bendt's Allé 47 • 2630 Tåstrup • tlf 42 99 38 47

Åbningstider: Efter aftale

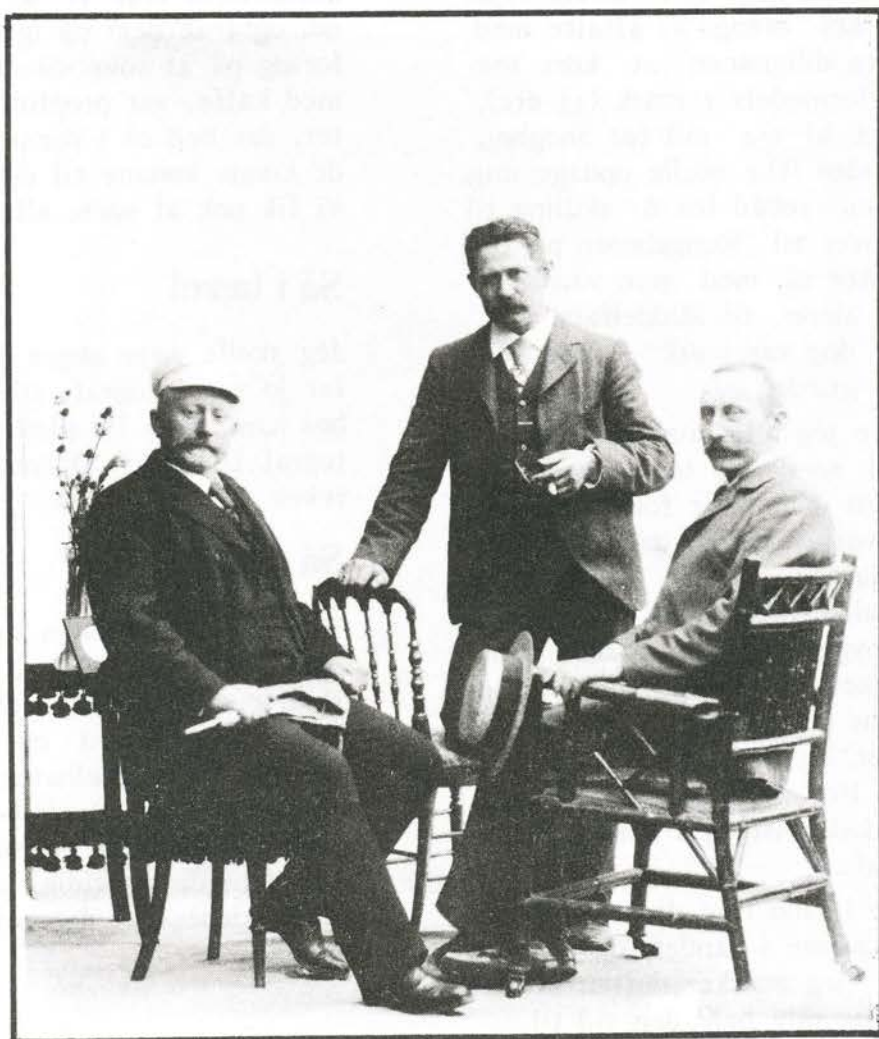
Sophus Juncker-Jensen

(1859-1940)

Her er mit liv. Erindringer....

Bearbejdet ved Flemming Berendt

Kopieret efter de originale
glasplader af Poul Pedersen

De tre brødre. H.P. Jensen, Sofus
Juncker-Jensen og Bøgelund-Jensen.

I faders spor.

Som allerede bemærket, var min far endt som fotograf i Vejle, og som følge deraf hørte og insugede jeg alt fra barn. 10-12 år senere, da min far havde en højst uheldig forretning i Svendborg sammen med den kendte Rendemundt-Christensen, blev jeg, sammen med hans søn, den senere så bekendte fabrikant af klorsølvkollodiumpapir, Karl Kristensen, sat til at copiere nede i haven i Gerritsgade. Om billederne blev gode, erindrer jeg ikke, men vi tog os ofte en omgang med blodige næser.

Den, der nu ser Lillebæltsbroen, hvor man på et par minutter rutsjer over, gør sig næppe noget begreb om, hvor besværligt en sådan lille rejse fra Vejle til Middelfart var, og pengene var jo små.

Jeg husker efter krigen min første rejse derover som 7 års dreng. Vi aftalte med en postillon fra diligencen at køre som blind passager formedels 1 mark (33 øre), men måtte stige af 1/4 mil før Snoghøj, for at vognmanden ikke skulle opdage mig. Derefter hyre en robåd for 6 skilling til at færgе mig over til Kongebroen på fyensiden, og måtte så, med min vadsæk i hånden, vandre alene til Middelfart. Uh, hvor den skov dog var mørk - ofte var jeg lige ved at græde.

Senere tilbragte jeg alle mine sommerferier hos min onkel, som var tømmermester i Middelfart. Hans nabo var fotograf Sikk, hos hvem jeg var en daglig gæst, nærmest en slags medhjælper, da jeg jo var fuldt fortrolig med alle fotografiens benævnelser. Atelieret var bygget af træ og stod midt i haven. Jeg husker så tydeligt Sikk - hans milde øjne, hans store smukke sorte skæg, hans sorte kalot, og hans glæde, når der kom en kunde. Her kom jo ikke mange, men han arbejdede vist også som tegnelærer ved siden af..

Jeg så konerne i land luse deres unger. Så appelsinerne svømme i vandet, og kan den dag i dag, når jeg mærker duften af en appelsin, drømme mig hele den tid til.

Senere mønstrede jeg med et skib fra Hamburg til Sydamerika, de Vestindiske Øer og Port au Prince, som havde en negerpræsident, som jeg, på skibets vegne, havde den ære at byde på genever.

Jeg så de mest rå og modbydelige slagsmål mellem sorte og hvide.

Søfolkene, som var af alle mulige nationer, var jo ikke særlig blødsødne. Gul feber og dysenteri slap vi nogenlunde for, men på hjemrejsen over Atlanten måtte vi ligge underdrejet for en 3 ugers storm i den hårdeste vinter. Der gik både luger og klyverbom og dermed halvvejs fokkemasten. Ikke en tør trevl havde vi på i de tre uger, ikke et måltid varm mad, ikke en dyne at sove i.

Søstøvlerne trak vi af og hældte vandet ud, og trak dem på igen - når vi gjorde forsøg på at sove. Skuden, der var lastet med kaffe, var propfuld af velvoksne rotter, der bed os i øerne eller tærne, når de kunne komme til det.

Vi fik nok af søen, alle mand gik fra.

Så i lære!

Jeg skulle være noget andet, og skønt min far jo var fotograf, ville jeg ikke i lære hos ham, men fik plads som elev hos fotograf Dinesen i Odense over for Løveapoteket.

Så til søs...

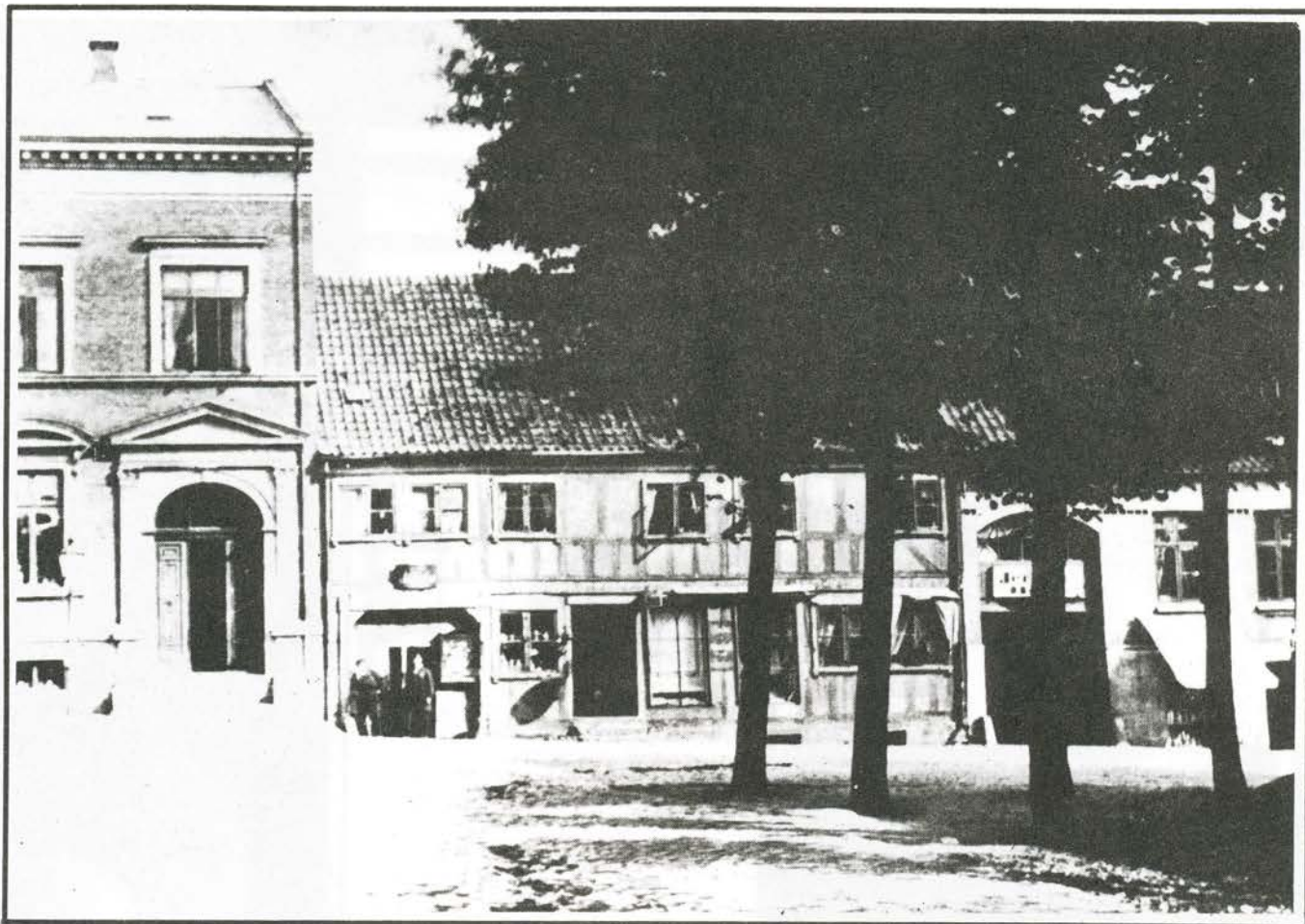
Efter konfirmationen som 14 årig kom jeg, som alle raske drenge, til søs. Rød ulden skjorte, bart bryst, pibe i munden. Jeg blev forhyret med en såkaldt frugtfarer, der gik fra Middelhavet og hentede appelsiner til Sct. Petersborg. Jeg erindrer endnu så tydeligt Messina. Prins Valdemar var dernede samtidig, så det danske splitflag vajede fra den orlogsmand, han var med.

Apparater fra tiden

FAG-FOTO

Frb. Allé 29

KØB-SALG-BYTTE
31 22 44 91

Sofus Juncker-Jensens fødehem i Vejle.

Han var en uhyre dygtig mand, og det var en på den tid storartet forretning. Odense havde på det tidspunkt mange fotografer, men Dinesens atelier havde det bedste publikum. Det var en stor forretning. Dame i venteværelset, som også prikkede billeder ud, og 2 medhjælpere, jeg, og en retouchør, Fischer, der dels arbejdede hjemme og dels i atelieret. Det var stort sat op, men jeg synes allerede dengang at kunne forstå, at der i en by altid er een, der har forretningen, mens de andre sidder og hakker i det, eller kæmper for at få forretningen.

Der var Vilstrup Jacobsen, som flyttede hen på Flakhavnen, hvor de fik et stort flot atelier. Beck, hos hvem min far havde lært. Hansen, der altid eksperimenterede med fotolithografi.

Jeg husker, hvor grundigt jeg studerede deres skilte, og at der var meget forskel på deres omhu og udførelse.

Hos Dinesen blev jeg et års tid, blev efter tur sat til alt forskelligt arbejde, og lærte godt, synes jeg.

Dinesen var smart. Hans udstillinger var stillet smukt op og var i det hele taget på højde med det publikum, han søgte. Han sørgede for at gangen i arbejdet var rigtig, at billederne blev godt tørret og udvandet. Han havde fået rindende vand fra vandværk, noget ikke mange havde, men en aften efter lukketid var der kommet en mus i røret, som bevirkede oversvømmelse helt ned af trapperne. Det blev en større udgift, jeg tror 1500 kroner. Derfor aldrig vandløb efter arbejdstid.

HERBST & PREUSS FOTO

ØSTERBRUGADE 64 . 2100 KØBENHAVN Ø . TLF. 31 42 71 17.

Et kig ind i barndomshjemmet,
Kirketorvet 2. Ca. 1882.

Efter fotograf Dinesen fik jeg plads hos gamle fotograf Bøgh i Klosterstræde i Århus. Oprindeligt var han maler, men med god smag og forstand på fotografien. Foruden en del ældre faste kunder havde han en storartet soldaterforretning. Jeg ved ikke, hvordan han fik fat i dem i den afkrog, men de strømmede ind til ham, især lørdag og søndag. Han havde en meget stor have, der gik helt ud til Nørre Alle, og en skyggefuld gård, hvor grupper helt op til 100 mand blev taget, og der stod altid masser af lave og høje bænke

til det brug. Han brugte endnu at pudse sine plader før overhældning af kolloidum, og det var der, foruden ham selv, kun en dame, det var betroet.

KAMERASPECIALISTEN

vi Ib Helsted Larsen

Frederikssundsvej 136 · 2700 Brønshøj · 31 60 63 17 · Giro 552 84 37

Mit arbejde bestod i, foruden at være behjælpelig med at arrangere grupperne, at præparere papir om morgenen, retouchere plader om formiddagen, kopiere midt på dagen, når lyset var til det, valse billeder og prikke ud om eftermiddagen. På den tid malede vi røde kantebånd og snore samt guld på uniformsknapperne. Det synes at være et farligt arbejde, men det gik hurtigt, dusin efter dusin. Vi fik lidt mere for dem, men prisen var ellers lav, 4-5 kroner dusinet.

Henad aften udvandede og tonede vi billederne, og efter afskylning blev de stående i vand til næste morgen, hvor de så straks, efter ekstra skylning, blev klippet og klistret på karton. Alle hjalp til, selv pigen og hans kone. De større billeder gik vi ned til en bogbinder med, forresten en broder til Bøgh, og fik valset dem.

Var der særlig retouche, blev de sendt til København til to brødre i Amaliegade, tidligere lithografer, der lavede overmåde smukt og omhyggeligt arbejde.

Det var også Bøgh, der viste mig, hvorledes daguerreotypien havde gået for sig, hvad jeg siden har haft megen glæde og nytte af.

Om morgenen, når vejret tillod det, gik jeg tur rundt om Riis Skov før arbejdstiden Kl. 8. Jeg spiste, og spiste godt, sammen med familien og boede i et værelse i sidehuset, men hvor var der koldt i det værelse.

Om vinteren skulle der ligefrem mod til at hoppe i sengen, og vaskevandet var næsten altid frosset. Lønnen var så vidt jeg husker 40 Kr. om måneden. Jeg var der et par år og fik derefter plads hos fotograf Støckel i Rønne.

Han var en helt anden type. I stedet for Bøgh, denne aldrende, rolige mand med sit smukke kunstnerhår og fløjskalot, kom jeg nu til en mand, der var fyr og flamme, altid i aktivitet, hovedet fuldt af ideer.

Uden at kunne hverken engelsk eller fransk havde han forskaffet sig fotografiske bøger på disse sprog og stavede sig igennem dem, så han lavede både 1/1 ark. pigmentbilleder, diapositiver, stereoskopier, overførelser på terracotta og glas, og mange andre ting. Og så studerede han på at lave den dengang i fødslen værende tørplade.

På den tid troede man, at man også selv kunne lave de nye tørplader. Da jeg nu kom til, havde han et nyt emne at arbejde med, og det fik yderligere fart. Vi kogte emulsionen ved petroleumslampe, fik den konstrueret sådan, at den ikke belyste emulsionen, skiftedes til at være oppe om natten og passe graderne. Vi bragte det også så vidt, at vi fik helt fine plader, der havde en følsomhed 1/2 gang hurtigere end en våd plade, men den var fuld af ganske små huller og pletter. Støvet kunne vi foreløbig ikke helt holde ude, og hvert lille støvfug gav i opløsning en blære. Med overhældningen kneb det også, selv om vi nivelerede pladen aldrig så godt, og is var det dels svært at få, men også at få anbragt og fordelt. Til sidst fandt vi dog ud af det.

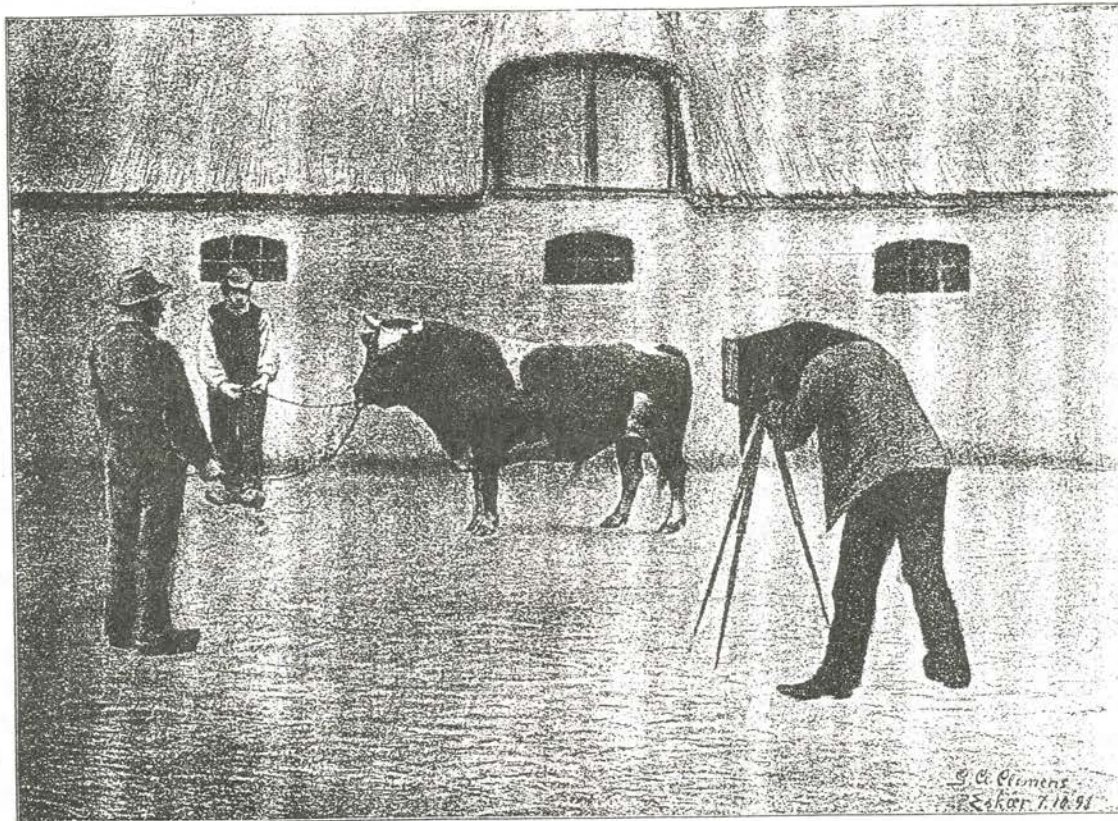
I mellemtiden skulle vi jo også passe stjernerne, hvornår de kulminerede, dem interesserede han sig stærkt for. Han havde alle mulige stjernekort, jagede os op om natten for at se på dem, og så ud at fotografere. Der blev dog ikke meget at se på pladen.

Den vinter skulle vi også spille komedie med byens private skuespillere, gå til bal, og i det hele sørge for at være i kontakt med publikum.

Min første kjole fik jeg anskaffet der, og høj silkehat og stok til spadserer- og jonebrug brugtes den gang. Man var vel nok en herre. Vi svingede os, og fotograferede damerne, livet leves jo på sådan en ø, især dengang på en lidt anden måde end nu, men fart var der over det.

KODAK & H-COLOR

DE FORENEDE FOTOLABORATORIER A/S

En "førter" under sit arbejde med at fastholde gårdens avlstyr.

Vi fandt også på at lave karton af et ukendt format, kopierede billeder af landskaber og solgte dem, og da sommeren kom, tog vi ud og fotograferede nye landskaber, bøndergårde, skoler og meget andet.

Støckel havde dertil et helt mørkekammer indrettet i en stor kasse, som kunne læses på en vogn. Rundt om var knappet et mægtigt klæde, og der krøb vi ind og kunne på bagenden af vognen stå nok så mageligt og præparere plader og siden igen fremkalde.

På sådan en tur kunne jeg køre ud med 25-30 blanke glasplader, størrelsen var som regel 7x9 tommer, og, når jeg var heldig, komme hjem med lige så mange mere eller mindre gode billeder. Men det

skete også, at jeg havde uheld. En gang faldt det ene hjul ned mellem klipperne, så mit sølvbad væltede, men jeg havde forstærkning med, og badet var så elskværdigt vedblivende at ville arbejde. Jeg havde kun een hest for vognen, og den løb ikke hurtigere, end den selv ville. Sommetider var det lange strækninger, jeg skulle køre. Der var 4 danske mil til Svanneke eller Røe, og selvom jeg kørte ud kl. 4 om morgen og skulle hjem samme aften, var det jo en lang tur, men som regel var jeg ude 3-4 dage ad gangen, og overnattede så i disse små hyggelige hoteller, hos bønderne eller på præstegårde. Når jeg så kom hjem, var hænderne just ikke helt hvide, men sorte helt op til albuerne, og jeg lignede vel mest af alt en stratenrøver. Det hændte dog også, at jeg

Christianshavns

FOTO

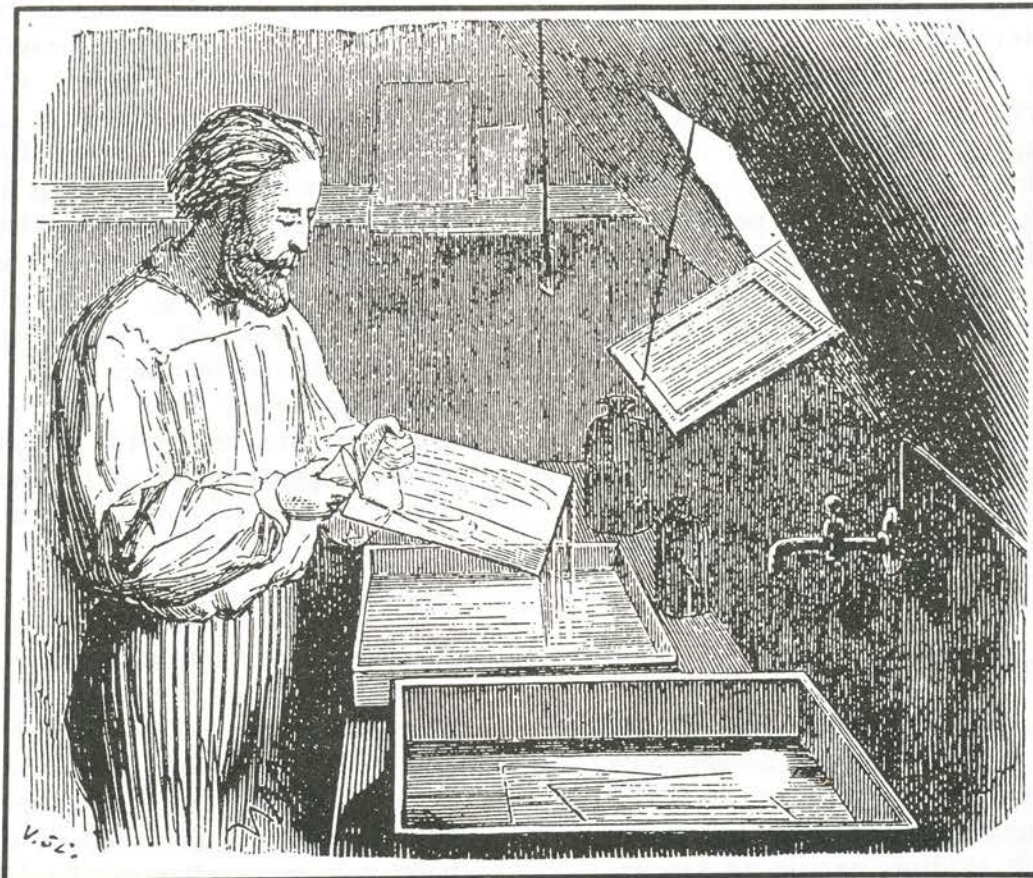

artikler

brugt foto
købes –
køb - salg -
bytte

FILM fremkaldes
og kopieres

TORVEGADE 55

"Med overhældningen kneb det også, selv om vi nivellerede pladen aldrig så godt".

kom hjem Kl. 12-1 om natten, staldede hesten, klædte mig om i kjole, gik på bal, og morede mig udmærket til langt ud på morgenen.

Livet var for en stærk ung mand. Men at gå hjem fra sådant et bal, var ikke så helt ligetil. Vi, som ikke var bornholmere, blev af disse kaldt "førter", fordi vi var ført derover. Bornholmerne så ikke videre mildt til os, når vi dansede med pigerne, mens de selv spillede luh, en slags hasard, og efter ballet sluttede vi 4-5 "førter" os sammen, og dog gik det ofte varmt til.

Engang kom jeg hjem med kun et skød i kjolen, men vedkommende, der var skyld i det, måtte også give 10 kroner i mulkt og betale reparationen af kjolen, som dog ikke så så godt ud som før.

Når der kom turistskibe, også tyske, hvad der allerede dengang gjorde, tog jeg ud og fotograferede gruppen, fik adressen og penge på hånden og solgte så prospekter à 1 Kr., fik deraf procenter og tjente penge. Vi tog ligeledes uhyre mange stereoskopier, interessen var dengang stor derfor, og jeg kan ikke forstå, at den smukke måde at se en ting eller et landskab på, er gået helt ud af kurs, og især nu, hvor vi har så mange dygtige amatører.

Foruden disse køreture med ambulans mørkekammer, havde Støckel et atelier med ruder og baggrunde. Det var indrettet til at stille sammen i store flager og var ca. 4x6 alen langt. I flugt dermed, hvor kameraet var, stod et sejldugstelt, så afstanden kunne blive en 8-10 alen. Det hele blev læst på en vogn, kørt til Åkir-

COLOR FOTO

Color Foto Frederiksberg
Color Foto Lyngby
Color Foto Hørsholm
Color Foto Espergårde
Color Foto Engrosafdeling

Godthåbsvej 32
Hovedgaden 47
Hovedgaden 12
Espergårde Centret
Hovedgaden 12

keby og opstillet i en købmandsgård. Mørkekammer blev indrettet i et vaskehus eller bryggers, skilte hængt ud, og ved trommen blev det forkyndt, at vi kom fredag, lørdag og søndag.

Det var somme tider slet ikke så dårlig en forretning med de små penge, man regnede med dengang. Når vi havde været der 3-4 uger, kørte vi atelieret til Svanke, det samme gentog sig, og derefter til Allinge.

Jeg lærte uhyre meget af Støckel, man lærte at rappe sig, tænke sig om, hjælpe sig selv, se om det var forretning, men unge vil jo have forandring, så jeg sagde farvel til de to elskværdige mennesker.

Igen til søs!

Jeg skulle nu ind og aftjene min værnepligt, og da jeg havde været til søs, blev jeg antaget som halvbefaren mand, hvilket er meget finere end lægsrullemand, og hyren er dobbelt så stor, nemlig 16 kroner. Jeg kom ud med fregatten "Sjælland" på tur til Vestindien, blev udkig på fokkeråen, hvad der senere indbragte min bakke en mængde portioner ekstra vin, idet nogen ville sove eller drive den af, entrede de op i merset til mig, og de kunne da få lov at slange sig i bugen af den opgjorte fok, uden at det kunne ses fra dækket. De måtte derfor betale deres eftermiddagsration Madeira, hvad mine store kammerater i bakken nok skulle sørge for, at de kom af med. Endvidere blev jeg indenbords sluproer, en fin tjans. Det var den slup, som hentede post, proviant etc., og derfor havde vi altid adgang i land, sommetider hele dage, skaffede sukker, rom, bananer, tobak etc.

Den tur varede 5-6 måneder. Vi gik først til Madeira for at få vin, øllet slipper jo op, og så for at få passaten. Det var jo en fuldrigger, der sejlede med sejl, egentlig kun ved damp ud og ind af havne.

Dernæst til Vestindien og de forskellige øer, som jo så ofte er beskrevet. Mest indtryk af troperne fik jeg af Sct. Juan, en lille ø med en indsejling så smal, at ræerne måtte hales langskibs, et stort rundt bassin med palmer og alle tropiske træer hængende ud over vandet.

På rejsen dertil faldt en lille elev ned fra rigningen og slog sig ihjel og blev meget højtideligt begravet, ved at hans lig, viklet i et dannebrogssflag, gled i søen. Derefter hjemrejse, men nu i stormvejr, knækkede mærsen og fik sø ind overalt. Så hjemme igen klar til at fotografere videre. Sådan et pust på 1/2 år har man godt af.

Nye tider.

På den tid var fotolithografien, der bestod i, at man præparerede en meget tyk, ca. 8-10 mm gelatineplade med chromsur kali, kopierede, fremkaldte med varmt vand, behandlede med glycerin og mere, så den sværte, man overgød med en tromle, kun hang ved, mere eller mindre halvtoner og skygger. De blev trykt i presse med forskelligt papir under, og man kunne på den måde fremstille uendelige mange billeder i døgnet.

Man troede, det var fremtiden, man havde jo ikke så mange reproduktionsmåder dengang. Hilmar Chrone var langt fremme dermed, han lavede nydelige billeder. Jeg ville gerne have lært det, og havde også visse forudsætninger, da jeg var fuldt fortrølig med kulprocessen, der havde nogen lighed.

Hos en svensker, hvis navn jeg har glemt, fik jeg ansættelse, men med en forfærdelig lille gage. Der blev i det halve år ikke råd til nogen middagsmad - boede i et værelse til 10 kroner om måneden.

Købte en liter mælk, to æg, to surbrødsrundstykker og ost. Dette var morgen- og frokostmad, til jeg om aftenen kom hjem, så købte jeg en flaske hvidtøl, der blev varmet over et spritapparat eller i kakk-

NJAL FOTO

NJALSGADE 22 - 2300 KBH. S. - 31 54 55 90.

ovnen, ligeledes et par rundstykker, og var der råd til det, igen et par æg. Det var jo lidt ensformigt, men billigt, jeg led ingen nød, og biografen eksisterede heldigvis ikke dengang. Men sommetider stormede jeg og et par af mine kammerater ned i Sværtegade. Der kunne man få en stor svinekotelet for 67 øre, og dertil blev der leveret 3-4 rundtenommer rugbrød og lige så mange surbrød, og vi tømte det hele.

Der var kort før denne tid blevet stiftet en fotografisk forening den 5. april 1879. Der var de fleste af Københavns fotografer og medhjælpere medlemmer, og jeg meldte mig også ind.

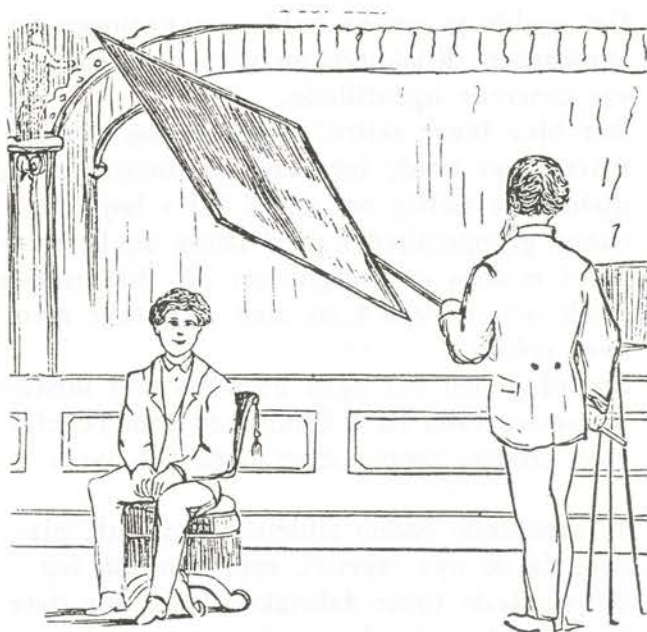
Da jeg har været så heldig at finde et referat deraf, skal jeg meddele hele listen, også af det af Weber foreslåede understøttelsesfond, som Budts-Müller anbefalede.

Tilbage til Bornholm.

Derefter tog jeg, som lovet, igen til Bornholm og arbejdede der hos de elskværdige mennesker, hvor konen var lige så aktiv i atelieret som manden.

Hver morgen til kaffen fik vi to små flækkede kryddersild, hvor benene var udtaget, serveret med persille og hakket løg. Det smagte udmærket, og gav appetit for dagen.

Vi fotograferede både inde og ude og gav os tit i lag med meget vanskelige opgaver. Ved udefotografering kunne man ikke bevæge sig længere bort fra sit mørkekammer, så skulle man halse hjem i fuldt firspring for at få fremkaldt inden pladen blev tør. Men kunderne var også standhaftige. Jeg husker en læge, Kaper hed han, engang ville fotograferes i sit hjem. Han blev stillet op ad sin høje skrivepult, med hånden under kinden til støtte. Jeg gik hjem og spiste frokost, og da jeg kom igen efter 20 minutters forløb, stod han som en mur, og da pladen blev fremkaldt, var den udmærket.

Ved sådanne lange eksponeringer blev pladen bagpå belagt med et stykke 2 eller 3 lags filterpapir vædet med glycerin for at forhindre pladen i at blive tør.

Der var i Rønne det år en udstilling. I bornholmernes øjne næsten en verdensudstilling, og for fotografen spillede den også en vigtig rolle. Vi tog åbningshøjtideligheden med udstillingens præsident, selve udstillingen ud- og indvendig og samtlige udstilleres arbejder og montre, fik en 1. præmie og lavede leporello album til minde om udstillingen. Jeg fartede frem og tilbage til mørkekammeret og arbejdede mig da også et hekseskud i ryggen til, så jeg ikke kunne gå ret i flere dage og måtte lade mig kopsætte af en barber. Sikke noget barbari.

Dette halvårige ophold i Rønne endte med, at jeg måtte hjem til Vejle for at bestyre min broders atelier, som han havde overtaget efter min fars død.

Min broder lå på det tidspunkt med en langvarig mavesygdom, så jeg var nu enekaptajn. Foruden os var der en fotograf Bencke og fotograf Busch. Den sidste havde et i Jylland enestående fint atelier i sin nybyggede villa på dæmningen.

ILFORD
PHOTO

Det gjaldt jo om at holde omsætningen og standarden. Konkurrencen var hård, og vi var omtrent ligestillede.

Der blev lavet skilte. Byfoged og præster måtte især holde for. Ved udefotografering gjaldt det særlig om at få fat i højskolen, danne gruppebilleder med lærer og lærerinder i midten med tegninger og fotografier rundt om, derved kom man i kontakt med hver enkelt.

Sognefogeden var også et udmærket udstillingsmateriale, ham kendte de som regel i vide kredse, sønder eller nord for byen.

Vi arbejdede endnu tildels med våde plader, da de nye "tørre", som man fik fra de opståede tyske fabrikker, var for dyre i forhold til de selvpræparerede, og Schmidt, Horsens, havde sikkert endnu en glansperiode med sine kendte udmærkede kollodiumplader, som både i Odense og overalt i Jylland blev vurderet som de bedste.

Vi havde jo nok fra grossererne i København, Budtz-Müller og Ad. Goecker, gode kollodiumplader, men de regnedes ikke altid for ensartede, og var det vist heller ikke, så fotograferingen slog ofte klik, og det tålte faget ikke.

Kuldefrosset vand, som skulle hentes og optøes mørke dage, eller varme dage, hvor hinderne løb af pladerne og mange andre kalamiteter havde vi at kæmpe imod, og om kunden så havde siddet stille, var det store problem.

Foto - et karrigt fag.

På den tid så man lidt ned på fotografi- en, det har jo aldrig været et fedt fag. Fotografen brugte som regel kun at beregne sig de direkte udgifter på plade og billedet dækket, aldrig alle de mange faste og løse udgifter, som dog er lige så væsentlige, sommetider større, og derfor har han aldrig været nogen stor og flot betalt håndværker. Men udadtil havde han fornemmelser, hvilket jeg særlig fik bevis for i disse mine ganske unge år.

En stor herremand skulle engang have et større familiegilde på 70-80 personer, og aftaler at jeg skulle komme op og fotografere selskabet. Han ville sende vogn efter mig, men da den kom, viste det sig at være en møjbeskidt tohjulet kærre, så jeg satte, yderst forbavset og såret, apparatet op i vognen og foretog selv den lange tur til fods.

Ved min ankomst var herren meget forbavset over, at jeg kom gående, han havde dog sendt vogn, hvortil jeg svarede, at den vogn vist ikke var til personbefordring. Tjenerne, som vel havde lyttet, var højst uforskammede og ville jage mig væk fra græsplænen, da jeg skulle til at finde mit standpunkt, men heldigvis var der andre forstående i selskabet. Jeg kunne mine ting, var vant til at fotografere ude, kendte mit apparat og fik en udmærket gruppe.

Min broder og jeg talte om prisen, billedet var albumin 1/2 ark ca. 21x27 cm plade, han mente 3 Kr., nej, 6 Kr., sagde jeg, efter den behandling. Herremanden kom op og så prøven. Vil De lave 60 styk, hvad er prisen?

6 kroner, sagde jeg. Er de gal mand? Nej, svarede jeg, og synes De, det er for meget at ofre, kan De jo nøjes med at betale mig for fotograferingen, det er 25 kroner.

Han gik et par gange op og ned af gulvet. Vil De så lave de 60 billeder, men hurtigt, og han ud af døren. Jeg kneb det ene øje til, da jeg så på min broder.

Mange år efter traf jeg den samme herre i mit atelier i København. Han komplimenterede mig, han vidste godt, at jeg havde taget en overpris, han havde godt kunnet nøjes med 50 stk., men da han havde sagt 60 først, ville han ikke overfor mig lade sig gå på af prisen.

Jeg lærte desuden, udfra denne tildragelse, for det første, at man skal kunne sine ting, for det andet, at man altid skal huske, at vel er man ude hos kunden,

Istedgade 24. 1650 København V. 31 21 61 67.

som man skal betjene under mange vanskelige forhold, men skal stadig søge at hævde sig, vide, hvad man kan og vil, og aldrig selv, eller tillade sin medhjælper det, modtage spiseligt, drikkeligt eller rygeligt. Der er nemlig pokker til forskel, når man, efter endt fotografering, når hen til en kro og kræver ind. Så er forholdet vendt, vi kunden, han tjeneren, og den nydelse, at kunne drikke sit glas, spise sin mad og ryge sin cigar efter endt dagværk, har altid stået for mig, som den højeste løn, og kan en forretning ikke tåle den udgift, er den ikke værd at have. Men som regel bliver en sådan korrekt optræden i forbindelse med godt arbejde altid påskønnet af kunderne.

Forresten kom der på atelieret alle mulige kunder, mange bønder, store stærke skikkelser med deres madammer.

Jeg har nu aldrig været særlig stiv i at behandle dem. De faldt altid lige ned på rumpen i en stol, kunne ikke slå det ene ben over det andet, selv om det var en dronningstol, de sad i, dertil var de for stive. Dem kunne min søster, som var den flittige medhjælper, ganske anderledes behandle. Hvad hun kunne sige og spørge om, og hun fik altid dobbelt så stor en bestilling, som jeg.

Jeg skulle jo gerne have lidt mere sving, sådan lidt fra siden, et lille smut, og kom der endelig sådan en enlig fugl, var det ligesom fotografen vågnede i een.

Johanne Louise Heiberg.

Vejle var allerede dengang en turistby. En dag kom Louise Heiberg op med sine to plejedøtre og blev fotograferet. Ih, hvor var man vigtig, i flere dage. Ja, sådanne små opfriskninger må nu en fotograf ude i de små provinser have. Det må være drøjt, år ud og år ind, i den samme trummerum med de samme ansigter. Sommetider fik de for god tid til at se på deres baggrunde og apparater og var him-

Kjøbenhavns
Emulsionsplade-
Fabrik.

Lithografisk
Kartontrykkeri.

Budtz Müllers Efterfølgere

M. Abrahamsen og P. Steenbro
Hofleverandører

Fotografisk Magasin

Amagertorv 22. Kjøbenhavn K.

Metol-Fremkalderen er den bedste af alle. Faas i originale Glas med Brugsanvisning.

Kjøbenhavns Aristopapir, egen Præparation, smukt og holdbart Papir, pr. Ark 65 Øre.

Kjøbenhavns Emulsionsplader i alle Størrelser. Emulsionsplader fra **R. W. Thomas & Co.** i London. fortrinlige Plader, billige Priser.

Sandells General og **Sandells Especial** Plader. Emulsionsplader fra alle større udenlandske Fabrikker.

Emulsionspapirer fra Eastman, Liesegang, Lamy og Stolze.

Frisk **Platinpapir** fra Platinotype Company i London.

Kartons i elegant Udstyrelse fra vor egen Kartonfabrik.

309

Støtten & Simonsen

Klosterstræde 19 Telefon 1092
anbefale

Aristopapir, lilla, rosa og hvidt, pr. Ark 0,65 Øre
Tilkjendt **Sølvmedaille** i Paris 1892.

Emulsionsplader

fra

Gustave Nys & Cie.

Dr. D. v. Monckhoven

Dr. C. Schleussner

Ant. Lumière & ses fils

Mawson & Swan

Britania Works, Ilford

Edwards Chlorsølvplader

Sandells General og Especial

Bromsølvpapir

fra

Eastman & Comp.

Morgan & Kidd

E. Lamy

Dr. Stolze

402

E. Liesegang

Britania Work

Mawson & Swan

Platinpapir

fra Platinotype Company, London.

Fremkaldere: **Forstørrelsesapparater.**

Rodinal, Amidol, Metol.

Magnesiumlamper.

DANSK MUSEUMSTJENESTE

Istandsættelse af Ancient Fotografi, Daguerreotypier og Grafik for Arkiv, Forskning og Udstillinger, m.m.

RØDKÆLKEVEJ 118. DK 2600. Tlf. 42 45 65 85.

melhenrykte, når de rejsende, Abrahamsen fra Budtz-Müller, Heinrich fra Heinrich og Poulsen, Didricksen fra Ad. Goecker, Domnick fra Berlin og senere tykke Petersen, trådte ind ad døren, kunne fortælle nyheder, eventuelt prække dem nogle varer på, bytte deres gamle kameraer og objektiver for nye dyre, der næsten ingen for tjeneste var på, sagde de.

Men de gamle 1/4 - 1/2 Dallmeyer havnede ligegodt på en eller anden måde på lagrene i København, og fotografen ude kunne vigte sig med de ny Steinheil eller Suter, som nu var ved at blive moderne. Det til indendørs optagelser i lokaler eller smalle gader opdukkede Hermagies kugleapparat tog helt op til 115 grader, det var mægtigt, mens de gamle solide engelske Dallmeyers Trippel linse var ved at glide ud.

De gav dog så fortræffelige billeder, især på større afstande, var måske mod nutiden lidt langsomme, men behøvede ikke meget blænder, der som til alle andre objektiver var løse. Kun Hermagierne vigtede sig med irisblænde, et smukt navn, vi lærte det straks, ligesom Femendo, en maskine der dukkede op, en ny valse med varmegas.

Havde man sådan en, var man jo misundt. Nye baggrunde måtte man også have. Nu havde ens kunder stået op af den samme skov eller det samme slot 3-4 år i træk. Domnick fra Berlin var særlig pågående med baggrunde, og han havde nogle fra de to schweitzerbrødre, de var gode. Men det Domnick mest fyldte fotograferne med, var karton, visit og kabinet. Disse var udhuggede, med eller uden guldkant og dybt guldstempel. Man kunne godt få danske karton, men de udenlandske var smukkere. Og så var Domnick en rar og meget præcis forretningsmand, så man handlede gerne med ham. Ja, selv kemikalier var han ikke bange for at sende, men efterhånden gik dog hans handel over på rammer alene, og den øvrige handel gik over til danske grossister, Hansen i Odense og Riis i Århus.

De andre fotografer.

Jeg fulgte altid nogenlunde, hvordan det gik de forskellige fotografer i provinsen. Der var Tønnies i Ålborg, dette stolte af alle beundrede navn, Knudstrup i Skagen, Zack i Viborg, og i Randers, Århus, Skanderborg, ja selv i Ribe kendte jeg fotografer. Og så var der Sikk i Middelfart, hvor jeg som lille dreng var feriebar. Overfor hans hus lå et gammelt gråt pakhus, hvorpå med store ubehjælpelige bogstaver stod skrevet: Sophus kommer i morgen. 60 år efter, da jeg sammen med min broder H.P. fra Vejle besøgte Middelfart, stod det der stadig. Det var mig, det vidste alle naboerne.

Landet viser sig jo ikke at være større, end at den ene ved temmelig god besked med den anden. Min broder, som jo havde været syg, blev efterhånden ked af at ligge i sengen, og jeg, som var fuldt fortrølig med den ny tørplade, fik plads hos hoffotograf Paetz som operatør og retoucher, det lyder, som ung syntes man i alle tilfælde det lød godt. Paetz var oprindelig skuespiller og gift med primadonnaen fra Det kgl. Teater, Julie Schmidt, og derigennem havde han let adgang til at få fat i de kongelige skuespillere, Olaf Poulsen, Jerndorff, Fru. Eckardt, Fru. Hennings og flere, og gjorde stor forretning og reklame dermed.

fortsættes...

Foto: Danmarks Fotomuseum

Foto Mekanisk Museum

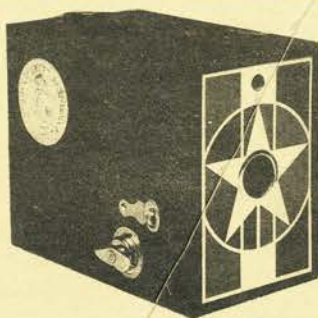
Abel Cathrines Gade 23-25 DK-1654 København V

Telefon: Museum 31 22 02 41

Telefon: Kontor 31 24 62 70

Åben kl. 12-16
(mandag lukket)

SPALTE LUKKEREN

Oversættelse ved Svenn Hugo.

Det amerikanske Georg Eastman Compagny har doneret en usædvanlig samling af sjældne bøger, breve, kameraer, patentmateriale og TV reklamer til Kodak Museet i Rochester.

Museet direktør James L. Enyeart fortæller bl.a.:

"Gaven er vigtig for de fire hovedlinier, som er museets opgave: Historie, videnskab, kommunikation og kunst. Samlingens papirer forøger museets muligheder for at give publikum en forståelse for begyndelsen og udviklingen af Kodak og det fotografiske medie, således at det hænger sammen med vor fotohistoriske opgave. Patentsamlingen (om kameraer og udstyr), næsten fordobler mulighederne for at illustrere og hjælpe publikum med at forstå fotografiets videnskab og teknik. Reklamematerialet udvider museets mulighed for at vise fremskridtet for dette specielle område af kommunikation, og samlingen af sjældne bøger er et værdifuldt supplement. Doneringen omfatter næsten al forretnings- og privat korrespondance, modtaget eller skrevet af Georg Eastman fra 1879 til 1932. Brevene - nogle håndskrevet og signeret, andre maskinskrevet - har været opbevaret i et arkiv hos Kodak. I alt mere end 45.000 ark.

En samling kameraer fra Kodaks patentsamling og andre fabrikanten, ca. 28.000 effekter, som dækker en periode fra slutningen af det forrige århundrede frem til 1975.

En del effekter er dubletter, som allerede findes i museet - disse vil blive solgt på auktion, og midlerne brugt til restaurering og vedligeholdelse af de tilbageblevne.

En samling sjældne bøger, i alt 5.000 eksemplarer, er skænket til Richard og Ronay Menschel biblioteket. Det omfatter Gabriel Cromer's private bibliotek. Bl.a. en tidlig oversættelse af en håndbog skrevet af Daguerre, og et originalt eksemplar af "Camera Work". Samlingen må betegnes som den mest betydningsfulde tilgang i dette århundrede.

Værdien af denne donation er vanskelig at ansætte, men overstiger sikkert 2,5 millioner dollars".

"KODAK er glad for, at fotohistorikere og offentligheden får adgang til dette materiale", udtaler præsident og formand for Kodak, Colby H. Chandler.

(Dansk Fotohistorisk Selskab har allerede i 1989 etableret en kontakt til museet for udnyttelse af dette materiale).

Der er nu udvalgt ca. 90 billeder fra kanon- og selskabsfotograf Bernsteins Nielsens efterladte glasplader.

De mange helarksforstørrelser skal være klar inden den 1. maj 1991. Vort jyske medlem er gået i "kammeret".

KLODS-HANS.

No 24

SØNDAG 11 MARTS 1900

FØRRETNINGSF. HANSEN-OTT.

REDAKTØR: CHR. FLOR

BILLEDREDAKTION: ALFR. SCHMIDT.

PAUL FISCHER.

ABONNEMENT:
2 KR. KVARTAL
20 ØRE ENK.NR

Med Forlov at spørre Hr. Hoffotograf, kommer Vorten med paa Billejed?
Ja det gør den, men jeg kan godt tage den væk.
Maa jeg spørre, er det inte meiet smertefuldt.

TEGNING AF ALFRED SCHMIDT.

Med venlig hilsen
PHOTOGRAFICA

Skindergade 41 · Tlf. 33 12 62 52.